

नमो नमो निम्मल दंसणस्स

आगमश्रुतानि (सटीकं)

भागः - ७

श्रुत-

: संशोधकं सम्पादकश्च

मुनि दीपरत्नसागर

बालब्रह्मचारी श्री नेमिनाथाय नमः
नमो नमो निम्मल दंसणस्स
श्री आनंद-क्षमा-ललित-सुशील-सुधर्मसागर गुरुभ्योनमः

आगम सुत्ताणि (सटीक)

भागः-७

ज्ञाताधर्मकथाङ्गसूत्रं, उपासकदशाङ्गसूत्रं,
अन्तकदशाङ्गसूत्रं, अनुत्तरोपपातिकदशाङ्गसूत्रं,
प्रश्नव्याकरणदशाङ्गसूत्रं

:- संशोधकः सम्पादकश्च :-

मुनि दीपरत्नसागर

ता. १४/४/२०००

रविवार २०५६

चैत्र सुद ११

४५- आगम सुत्ताणि-सटीक
मूल्य रु. ११०००/-

卐 आगम श्रुत प्रकाशन 卐

:- संपर्क स्थल :-

“आगम आराधना केन्द्र” शीतलनाथ सोसायटी विभाग-१,
फ्लेट नं-१३, ४-थी मंडल, ब्हायसेन्टर, खानपुर,
अहमदाबाद (गुजरात)

ज्ञाताधर्मकथाङ्ग सूत्रस्य विषयानुक्रमः

मूलाङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः	मूलाङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः
	श्रुतस्कन्धः-१			श्रुतस्कन्धः-२	
१-४१	अध्ययन-१ उक्षिप्तज्ञातं	७	-२२४	वर्गः-१ चमरेन्द्रअग्रमहिषी	२५२
-५४	अध्ययन-२ संघाटकं	८७		काली, राजी, रजनी, विद्युत, मेघा (पञ्च अध्ययनानि)	
-६१	अध्ययन-३ अण्डः	९९			
-६२	अध्ययन-४ कूर्मः	१०५	-२२५	वर्गः-२ बलीन्द्रअग्रमहिषी	२५६
-७३	अध्ययन-५ शैलकः	१०८		'शुभा' दि पञ्च अध्ययनानि	
-७४	अध्ययन-६ तुम्बकः	१२२	-२२६	वर्गः-३ धरणादिमहिषी	२५७
-७५	अध्ययन-७ रोहिणी	१२३		'दूला' दि-५४ अध्ययनानि	
-१०९	अध्ययन-८ मल्ली	१२९	-२२७	वर्गः-४ भूतानंदादिमहिषी	२५७
-१४०	अध्ययन-९ माकन्दी	१६४		'रुचा' दि ५४ अध्ययनानि	
-१४१	अध्ययन-१० चन्द्रमा	१७९	-२३३	वर्गः-५ पिशाचादिमहिषि	२५७
-१४२	अध्ययन-११ दावद्ववः	१८०		'कमला' दि ३२ अध्ययनानि	
-१४४	अध्ययन-१२ उदकज्ञातः	१८२	-२३४	वर्गः-६ महाकालेन्द्रमहिषी	२५८
-१४७	अध्ययन-१३ ददुरकः	१८६	-२३५	वर्गः-७ सूर्यअग्रमहिषी	२५८
-१५६	अध्ययन-१४ तैतली पुत्रं	१९२		'सूर्यप्रभा' दि ४ अध्ययनानि	
-१५७	अध्ययन-१५ नन्दीफलं	२००	-२३६	वर्गः-८ चन्द्रअग्रमहिषी	२५८
-१८३	अध्ययन-१६ अपरकङ्का	२०३	-२३७	वर्गः-९ शक्रअग्रमहिषी	२५९
-२०७	अध्ययन-१७ अश्वः	२३३		'पद्मा' दि ८ अध्ययनानि	
-२१२	अध्ययन-१८ मुमुमा	२४१	-२४१	वर्गः-१० ईशानेन्द्रमहिषी	२५९
-२१९	अध्ययन-१९ पुंडरीकः	२४८		'कृष्णा' दि ८ अध्ययनानि	

उपासकदशाङ्गसूत्रस्य विषयानुक्रमः

मूलाङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः	मूलाङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः
१-१९	१- आनन्दः	२६१	-४०	६- कुण्डकालिकः	३९८
-२८	२- कामदेवः	२८०	-४७	७- महाशतपुत्रः	३००
-३१	३- चुलनापिता	२९३	-५६	८- महाशतकः	३०९
-३३	४- सुरादेवः	२९६	-५७	९- नन्दानापिता	३१४
-३४	५- चुल्लशतकः	२९७	-७३	१०- लंड्यापिता	३१८

अन्तकदशज्ञ सूत्रस्य विषयानुक्रमः

मूलाङ्कः	विषयः	पृथाङ्कः	मूलाङ्कः	विषयः	पृथाङ्कः
१-६	वर्गः-१ गौतमआदि १० अध्ययनानि	३१७	-२२	वर्गः-५ 'पद्मावती आदि' १० अध्ययनानि	३३१
-९	वर्गः-२ 'अक्षोभा' दि ८ अध्ययनानि	३१९	-४०	वर्गः-६ 'मकारि' आदि १६ अध्ययनानि	३३५
-१४	वर्गः-३ 'अनीयशा दि' १३ अध्ययनानि	३२०	-४५	वर्गः-७ 'नंदा' दि १३ अध्ययनानि	३४२
-१७	वर्गः-४ 'जालि' आदि १० अध्ययनानि	३३०	-६२	वर्गः-८ 'कालि' आदि १० अध्ययनानि	३४२

अनुत्तरोपपातिकदशज्ञ सूत्रस्य विषयानुक्रमः

मूलाङ्कः	विषयः	पृथाङ्कः	मूलाङ्कः	विषयः	पृथाङ्कः
१-२	वर्गः-१ जालि, मयालि, उवयालि आदि १० अध्ययनानि	३५१	-१३	वर्गः-३ धन्य, मुनक्षत्र, ऋषिदास, पेल्लक, रामपुत्र, चन्द्र, पृष्टिम, पेढालपुत्र, पोडिल, वेहल्ल इति १० अध्ययनानि	३५३
-६	वर्गः-२ दीर्घसेन, महासेन, लथदंत आदि १३ अध्ययनानि	३५२			

प्रश्नव्याकरणाज्ञ सूत्रस्य विषयानुक्रमः

मूलाङ्कः	विषयः	पृथाङ्कः	मूलाङ्कः	विषयः	पृथाङ्कः
-	आश्रयद्वार [श्रुत०-१]		-	संवरद्वार [श्रुत०-२]	
१-८	अध्ययन-१, प्राणातिपातः	३६१	-३५	अध्ययन-१ अहिंसा	४५८
१२	अध्ययन-२, मृपावादः	३८६	-३७	अध्ययन-२ मत्यं	४७३
१६	अध्ययन-३ अदत्तादानं	४००	३८	अध्ययन-३ दत्तानुज्ञा	४८२
२०	अध्ययन-४ अत्रह्यं	४२४	-४३	अध्ययन-४ ब्रह्मचर्यं	४९०
२५	अध्ययन-५ परिग्रहः	४५०	४७	अध्ययन-५ अपरिग्रहः	५०३

समाविष्टाः आगमाः

- (१) ज्ञाताधर्मकथाङ्गसूत्रम्
- (२) उपासकदशाङ्गसूत्रम्
- (३) अन्तकृद्दशाङ्गसूत्रम्
- (४) अनुत्तरोपपातिकदशाङ्गसूत्रम्
- (५) प्रश्नव्याकरणदशाङ्गसूत्रम्

આર્થિક અનુદાતા

-પ.પૂ. માલવભુષણ તપસ્વી આચાર્યદેવ શ્રી નવરત્નસાગર સૂરીશ્વરજી મ. સા. ની પ્રેરણાથી શ્રી લાલભાઈ દેવચંદ શાહ તરફથી - નકલ એક.

-પ.પૂ. સરળ સ્વભાવી-શ્રીમદ્ ભગવતીસૂત્ર વ્યાખ્યાન પદુ આચાર્યદેવ શ્રી નરદેવસાગરસૂરીશ્વરજી મ. સા. તથા પૂજ્યશ્રીના શિષ્યરત્ન તપસ્વી ગણિવર્યશ્રી ચંદ્રકીર્તિસાગરજી મ. સા. ની પ્રેરણાથી શ્રી પુરુષાદાનીય પાર્શ્વનાથ શ્વે. મૂર્તિ. જેન સંઘ, દેવકીનંદન સોસાયટી, અમદાવાદ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. શાસન પ્રભાવક-કિયારાગી આચાર્યદેવશ્રી વિજય ઋચકચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મ. સા. ની પ્રેરણાથી એક સદ્ગૃહસ્થ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. સાહિત્યપ્રેમી મુનિરાજ શ્રી સર્વોદય સાગરજી મ. સા. ની પ્રેરણાથી-“અચલગચ્છાધિપતિ પ.પૂ. આ. ભ. શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મ. સા. ના શિષ્યરત્ન પ.પૂ. મુનિરાજ શ્રી ચારિત્રરત્નસાગરજી મ. ની ૧૯મી અઢાઈ નિમિત્તે-શ્રી ચારિત્રરત્ન ડા. ચે. ટ્રસ્ટ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. યેથાવૃત્ત્યકારિકા સાધ્વી શ્રી મલયાશ્રીજી મ. સા. ના શિષ્યા વ્યવહાર વિચક્ષણા પૂ. સાધ્વી શ્રી હિતજ્ઞાશ્રીજી મ. ની પ્રેરણાથી જેન આરાધના મંદિર-“જ્ઞાનખાતા” તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. સૌમ્યમૂર્તિ સાધ્વીશ્રી સૌમ્યગુણાશ્રીજી મ. ની પ્રેરણાથી પ.પૂ. ગુરુમાતા-વાત્સલ્યમૂર્તિ સા. શ્રી રત્નત્રયાશ્રીજી મ. ની પંચમી પુન્યતિથિ નિમિત્તે શ્રીમતી લીલમબેન પ્રાણલાલ પી. દામાણી તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. સ્વનામધન્યા સા. શ્રી સૌમ્યગુણાશ્રીજી તથા તેઓના શિષ્યા સા. શ્રી સમજ્ઞાશ્રીજીની પ્રેરણાથી-૨૦૫૩ના યશસ્વી ચાતુર્માસ નિમિત્તે શ્રી પાર્શ્વપદ્માવતી જેન સંઘ, પારૂલનગર, અમદાવાદ તરફથી નકલ બે.

-પ.પૂ. રત્નત્રયારાધકા સાધ્વીશ્રી સૌમ્યગુણાશ્રીજી તથા તેઓશ્રીના શિષ્યા સા. શ્રી સમજ્ઞાશ્રીજીની પ્રેરણાથી સંવત ૨૦૫૪ના નિર્મળ આરાધનામય ચાતુર્માસની સ્મૃતિમાં-ઘાટલોડિયા (પાવાપુરી) જેન શ્વે. મૂર્તિ. સંઘ, અમદાવાદ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. સાધ્વી શ્રી રત્નત્રયાશ્રીજી મ.ના પરમ વિનેયા સા.શ્રી સૌમ્યગુણાશ્રીજીની પ્રેરણાથી તેઓના સંસારીભાઈશ્રી ઇન્દ્રવદનભાઈ દામાણીના અનુમોદનીય પુરુષાર્થથી “આગમ દીપ-સંપુટ”ના બદલામાં પ્રાપ્ત રકમમાંથી-નકલ ચાર.

-પ.પૂ. પ્રશમરસનિમગ્ના સાધ્વીશ્રી પ્રશમશીલાશ્રીજી મ.ની પ્રેરણાથી-સમ્મેતશિખર તિર્થોદ્ધારિકા પ.પૂ. સાધ્વીશ્રી રંજનશ્રીજી મ.સા.ના શિષ્યા આપ્રતિમ યૈયાવૃત્ત્યકારિકા સા.શ્રી મલયાશ્રીજી તત્ શિષ્યા સા. શ્રી નરેન્દ્રશ્રીજી-તત્ શિષ્યા સા. શ્રી પ્રગુણાશ્રીજી મ.ના. આત્મશ્રેયાર્થ-અરિહંત ટાવર, જેન સંઘ, મુંબઈ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. આગમોદ્ધારક આચાર્યદેવશ્રી ના સમુદાયવર્તી પ.પૂજ્ય યૈયાવૃત્ત્યકારિકા સા.શ્રી મલયાશ્રીજી મ.ના શિષ્યા પૂ.સા. શ્રી કૈવલ્યશ્રીજી મ.ના શિષ્યા પૂ.સા.શ્રી ભવ્યાનંદશ્રીજી મ.સા.ના સુશિષ્યા મિષ્ટભાષી સાધ્વીશ્રી પૂર્ણપ્રજ્ઞાશ્રીજી મ.સા. તથા તેમના વિનિત શિષ્યા સા. શ્રી પૂર્ણદર્શિતાશ્રીજી તથા સા. પૂર્ણનંદીતાશ્રીજીની પ્રેરણાથી-સર્વોદય પાર્શ્વનાથ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ, મુલુન્ડ મુંબઈ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. યૈયાવૃત્ત્યકારિકા સાધ્વીશ્રી મલયાશ્રીજી મ.ના પ્રશિષ્યા સા. શ્રી ભવ્યાનંદશ્રીજીમ.ના સુવિનિતા સા.શ્રી કલ્પપ્રજ્ઞાશ્રીજી તથા કોકીલકંઠી સા. શ્રી કૈરવપ્રજ્ઞાશ્રીજી ની પ્રેરણાથી -મેહુલ સોસાયટી, આરાધનાભવન, સુભાષનગર, વડોદરાની બહેનો તરફથી નકલ એક

-શ્રી વિશાશ્રીમાળી તપગચ્છજ્ઞાતિ-જ્ઞાનખાતું, જેન પાઠશાળા, જામનગર તરફથી નકલ બે.

-શ્રી મંગળ પારેખનો ખાંચો-જેન શ્રે. મૂર્તિ. સંઘ, અમદાવાદ. તરફથી ર૦૫૪ના ચાતુર્માસ નિમિત્તે નકલ બે.

- શ્રી આકોટા જેન સંઘ, વડોદરાની બહેનો તરફથી નકલ એક.

-શ્રીમતી નયનાબેન રમેશચંદ્ર શાહ, વડોદરાની પ્રેરણાથી આગમોના સેટના બદલામાં પ્રાપ્ત રકમમાંથી નકલ પાંચ.

શેષ સર્વે રકમ “અમારા”આજ પર્યન્ત પ્રકાશનોના
બદલામાં પ્રાપ્ત થયેલી છે.

नमो नमो निम्नल दंतगस्त
पंचम गणधर श्री सुधर्मास्वामिने नमः

८ अन्तकृद्दशाङ्गसूत्रं

सटीकं

(सष्टमं अङ्गसूत्रम्)

(मूलसूत्रम् + अभयदेवसूरिविरचिता वृत्तिः)

वर्ग:-१

—: अध्ययनानि - १...१० :-

मू. (१) तेणं कालेणं तेणं समएणं चंपानामं नगरी पुत्रभद्रे चेतिए वन्नओ,
तेणं कालेणं तेणं समएणं अज्जसुहम्मं समोसरिए परिसा निग्गया जाव पडिगया,
तेणं का० २ अज्जसुहम्मस्स अंतेवासी अज्जजंबू जाव पज्जुवासति, एवं वदासि०—जति णं
भंते ! समणेणं आदिकरेणं जाव संपत्तेणं सत्तमस्स अंगस्स उवासगदसाणं अयमद्वे पन्नत्ते अट्टमस्स
णं भंते ! अंगस्स अंतगडदसाणं समणेणं० के अट्टे पन्नत्ते ?, एवं खलु जंबू ! समणेणं जाव
संपत्तेणं अट्टमस्स अंगस्स अंतगडदसाणं अट्ट वग्गा पन्नत्ता,

जति णं भंते ! समणेणं जाव संपत्तेणं अट्टमस्स अंगस्स अंतगडदसाणं अट्ट वग्गा पन्नत्ता
पढमस्स णं भंते ! वग्गस्स अंतगडदसाणं समणेणं जाव संपत्तेणं कइ अज्झयणा पन्नत्ता ?, एवं
खलु जंबू ! समणेणं जाव संपत्तेणं अट्टमस्स अंगस्स अंतगडदसाणं पढमस्स वग्गस्स दस अज्झयणा
पन्नत्ता, तं०—

वृ. १ अथान्तकृद्दशासु किमपि चित्रियते—तत्रान्तो—भवान्तः कृतो—विहितो यैस्तेऽन्त-
कृतास्तद्वक्तव्यताप्रतिबद्धा दशाः—दशाध्ययनरूपाग्रन्थपद्धतय इति अन्तकृद्दशाः, इह चाथै
वर्गा भवन्ति तत्र प्रथमेवर्गे दशाध्ययनानि तानि शब्दव्युत्पत्तेर्निमित्तमङ्गोक्त्यान्तकृद्दशाउक्तास्तत्र
चोपोद्घातार्थमाह—‘तेणं’मित्यादि सर्वमिदं ज्ञाताधर्मकथायामिवासेयं,

मू. (२) “गोयम समुद्द सागर गंभीरे चैव होइ धिमिते य ।
अयले कंपिल्ले खलु अक्खोभ पसेणती विण्हू ॥”

वृ. ‘गोयमे’त्यादि गाथाऽध्ययनसङ्ग्रहार्था ।

मू. (३) जति णं भंते ! समणेणं जाव संप० अट्टमस्स अंगस्स अंतगडदसाणं पढमस्स
वग्गस्स दस अज्झयणा पन्नत्ता पढमस्स णं भंते ! अज्झयणास्स अंतगडदसाणं समणेणं जाव
संपत्तेणं अट्टे पन्नत्ते ?, एवं खलु जंबू ! तेणं कालेणं २ बारवतीनामं नगरी होत्था, दुयालसजोयणायामा
नवजोअ-णविच्छिण्णा धणवइमतिनिम्माया चामीकरपागारा नानामणिपंचवन्नकविरीसगमंडिया
सुरम्मा अलकापुरिसंकासा पमुदितपक्कीलिया पच्चक्खं देवलोगभूया पासादीया ४,

तीसे णं बारवतीनयरीए बहिया उत्तरपुरच्छिमे दिसीभागे एत्थ णं रेवतते नामं पव्वते होत्था, तत्थ णं रेवतते पव्वते नंदनवने नामं उज्जाणे होत्था वन्नओ, सुरप्पिए नामं जक्खायतणे होत्था पोरणे०, से णं एगेणं वनसंडेणं०, असोगवरपायवे,

तत्थ णं बारवतीनयरीए कण्हे नामं वासुदेवे राया परिवसति महता रायवन्नतो, से णं तत्थ समुद्रविजयपामोक्खाणं दसण्हं दसाराणं बलदेवपामोक्खाणं पंचण्हं महावीराणं पञ्जत्रपा-मोक्खाणं अद्दुड्डाणं कुमारकोडीणं संबपामोक्खाणं सट्टीए ददुत्तसाहस्सीणं महसेनापामोक्खाणं छप्पन्नाए बलवगसाहस्सीणं वीरसेनपामोक्खाणं एगवीसाते वीरसाहस्सीणं उग्गसेणपा० सोलसण्हं रायसाहस्सीणं रुप्पिणिपा०

सोलसण्हं देविसाहस्सीणं अनंगसेणापामोक्खाणं अनेगाणं गणियासाहस्सीणं अत्रेसिं च बहूणं ईसर जाव सत्थवाहाणं बारवतीए नयरीए अद्दभरहस्स य समत्थस्स आहेवच्चं जाव विहरति, तत्थ णं बारवतीए नयरीए अंधगवण्ही नामं राया परिवसति, महता हिमवंतं० वन्नओ, तस्स णं अंधगवण्हिस्स रत्तो धारिणी नामं देवी होत्था वन्नओ,

तते णं सा धारिणी देवी अन्नदा कदाइं तंसि तारिसांसि सयणिज्जंसि एवं जहा महब्बले वू. 'धणवइमइनिम्माया' इति वैश्रमणबुद्धिविरचिता ३ 'अलथापुरिसकास'ति अलका-पुरी-वैश्रमणयक्षपुरी तत्स६शी ४ 'समुइयपक्कीलिय'ति तत्रिवासिजनानां प्रमुदितत्वप्रक्रीडि-तत्वाम्यामिति । 'महया० रायवण्णओ'ति 'महयाहिमवंतमहंतमलयमंदरमहिंदसारे' इत्यादि राजवर्णको वाच्यः, स च यथा प्रथमज्ञाते मेघकुमारराज्याभिषेकावसरे तथा ६१यः, 'दसण्हं दसाराणं'ति तत्रैते दश-

॥ १ ॥ "समुद्रविजयोऽक्षोभ्यस्तिमितः सागरस्तथा ।

हिमवानचलश्चैव, धरणः पूरणस्तथा ॥

॥ २ ॥ अभिचन्द्रश्च नवमो, वसुदेवश्चा वीर्यवान् ।

वसुदेवानुजे कन्ये, कुन्ती मद्री च विश्रुते ॥"

दश च तेऽर्हाश्च-पूया इति दशार्हाः, तस्यां च द्वारिकावत्यां नगर्यामन्धकवृष्णिर्थादव-विशेष एव । 'महाब्बले'ति यथा भगवत्यां महाबलस्थाऽयं वाच्यः, तत्र च यद्वक्तव्यं तद्गाथया दर्शयति -

मू. (४) "सुमिण्हंसणकहणा जम्मं बालत्तणं कलातो य ।

जोव्वणपाणिग्गहणं कंता पासायभोगा य ॥"

वू. स्वप्रदर्शनं - स्वप्ने सिंहदर्शनमित्यर्थः 'कहणे'ति 'कथना' स्वप्नस्य राज्ञे निवेदना, जन्म दारकस्य बालत्वं तस्यैव, एवमादि सर्वमस्य तदक्षरं महाबलवद्वक्तव्यम्,

मू. (५) नवरं गोयमो नामेणं अट्टण्हं रायवरकत्राणं एगदिवसेणं पाणिं गेण्हावेति अट्टुओ दाओ, तेणं कालेणं २ अरहा अरिद्वनेमी आदिकरे जाव विहरति चउव्विहा देवा आगया कण्हेवि निग्गए, तते णं तस्स गोयमस्स कुमारस्स जहा मेहे तथा निग्गते धम्मं सोच्चा जं नवरं देवाणु-प्पिया ! अम्मापियरो आपुच्छामि देवाणुप्पियाणं०

एवं जहा मेहे जाव अनगारे जाते जाव इणमेव निग्गंथं पावयणं पुरओ काउं विहरति,

ततेणं से गोयमे अन्नदा कयाइ अरहतो अरिद्धनेमिस्स तहारुवाणं थेराणं अंतिए सामाइय-
माइयाइं एकारस अंगाइं अहिज्जति २ बहूहिं चउत्थ जाव भावेमाणे विहरति, ते अरिहा अरिद्धनेमी
अन्नदा कदाइ बारवतीतो नंदनवणातो पडिनिक्खमति बहिया जणवयविहारं विहरति,

तते णं से गोयमे अणगारे अन्नदा कदाई जेणेव अरहा अरिद्धनेमी तेणेव उवा० २ अरहं
अरिद्धनेमिं तिकखुत्तो आदा० पदा० एवं व०-इच्छामि णं भंते ! तुब्भेहिं अब्भणुण्णाते समाणे
मासियं भिक्खुपडिमं उवसंपज्जित्ताणं विहरेत्तए,

एवं जहा खंदतो तहा बारस भिक्खुपडिमातो फासेति २ गुणरयणांपि तवोकम्मं तहेव
फासेति निरवसेसं जहा खंदतो तहा चिंतेति तहा आपुच्छति तहा थेरेहिं सद्धिं सेत्तुज्जं दुरुहति
मासियाए संलेहणाए बारस वरिसाइं परिताते जाव सिद्धे

वृ. अस्ति परं विशेषः 'अद्दओ दाओ'ति परिणयनानन्तरमद्यै हिरण्यकोटीरित्यादि 'दाउ'ति
दानं वाच्यं । 'तते ण'मित्यादौ तस्य गौतमस्य 'अयमेयारूवे अब्भत्थिए ४ संकप्पे समुप्पज्जित्था'
इत्यादि सर्वं यथा मेघकुमारस्य प्रथमज्ञाते उक्तं तथा वाच्यम्, अत एवाह- 'जहा मेहे तहा निग्गए
धम्मं सोच्चा' इत्यादौ सर्वत्रोचितक्रियाऽध्याहारो वाच्यो मेघकुमारचरितमनुस्मृत्येति ।

एवं सर्वं गौतमाख्यानकं भगवतीप्रतिपादिकस्कन्दककथानकसमानं तदनुसारेण
वाच्यमिति, नवरं भिक्षुप्रतिमा एवम्- एकमासपरिमाणा एकमासिकी एवं द्वयादिसप्तान्तमास-
परिमाणा द्विमासिक्याद्याः सप्तमासिक्यन्ताः, तथा सप्तरात्रिदिवप्रमाणाः प्रत्येकं सप्तरात्रिं दिवास्तिः
अहोरात्रिकी एकरात्रिकी चेति, स्वरूपं चासां विशेषेण दशाश्रुतस्कन्धादवसेयं,

तथा गुणरत्नसंवत्सरं तपः एवरूपं, तत्र हि प्रथमे मासे निरन्तरं चतुर्थं तपः, दिवोत्कटुकस्य
सूराभिमुखस्यावस्थानं रात्रौ वीरासनेनाप्रावृतस्य, एवमेव द्वितीयादिषु षोडशावसानेषु मासेषु
षष्ठभक्तादि चतुस्त्रिंशत्तमभक्तपर्यन्तं तप इति ।

मू. (६) एवं खलु जंबू ! समणेणं जाव संपत्तेणं अद्दमस्स अंगस्स अंतगडदसाणं पढम
वग्गपढमअज्झयणस्स अयमद्दे पत्रत्ते, एवं जहा गोयमो तहा सेसा वण्हि पिया धारिणीं माता
समुद्दे सागरे गंभीरे थिमिए अयले कंपिल्ले अक्खोभे पसेणती विण्हुए एए एगगमा०, ।

वृ. ३ एवमन्यानि नव प्रागुक्तगाथोद्दिष्टानां समुद्रादीनां नवानामन्धकवृष्णिधारि-
णीसुतानामाख्यानकानि वाच्यानि, एवं दशभिरध्ययनैः प्रथमो वर्गो निरामनीयः ।

वर्गः १, अध्ययनानि - १...१० समाप्तानि

वर्गः- १ - समाप्तः

वर्गः- २

-: अध्ययनानि - १...८ :-

मू. (७) जति दोच्चस्स वग्गस्स उक्खेवतो, तेणं कालेणं २ बारवतीते नगरीए वण्हि पिया
धारिणीं माता । -

वृ. 'जइ दोच्चस्स उक्खेवउ' 'जइ णं भंते ! समणेणं भगवया महावीरेणं अद्दमस्स अंगस्स

पढमवग्गस्स अयमट्ठे पन्नत्ते, दोच्चस्स णं भंते ! वग्गस्स के अट्ठे पन्नत्ते ? , एवं खलु जंबू ! तेणं कालेणं समणेणं भगवया महावीरेणं दोच्चस्स वग्गस्स अट्ठे अज्झयणा पन्नत्ता" इत्येवं द्वितीयवर्गलस्योपक्षेपो वाच्य :

मू. (८) अक्खोभसागरे खलु समुद्धिमवंतं अचलनामे य ।
धरणे य पूरणेवि य अभिचंदे चैव अट्ठमते ॥

वृ. तस्त्र चाष्टावध्ययनाभिधानगाथा एवमध्येया—“अक्खोभ सागरे खलु समुद्ध ३ हिम-
वंतं ४ अचलनामे य ५ । धरणे य ६ पूरणे य ७ अभिचंदे चैव अट्ठमए”

मू. (९) जहा पढमो वग्गो तथा सव्वे अट्ठे अज्झयणा गुणरयणतवोकम्मं सोलस वासाइं
परियाओ सेतुअं मासियाए संलेहणाए सिद्धी ।

वर्गः— २ — अध्ययनानि १....८ समाप्तम्

वर्गः— २ समाप्तम्

वर्गः— ३

—: अध्ययनं— १ :—

मू. (१०) जति तच्चस्स उक्खेवतो एवं खलु जंबू ! तच्चस्स वग्गस्स अंतगडदसाणं तेरस
अज्झयणा पन्नत्ता तं०—अनीयसे १ अनंतसेने २ अनिहय ३ विऊ ४ देवजसे ५ सत्तुसेणे ६
सारणे ७ गए ८ सुमुहे ९ दुम्मुहे १० कूवए ११ दारुए १२ अनादिट्ठी १३ ।

जति णं भंते ! समणेणं जाव संपत्तेणं तच्चस्स वग्गस्स अंतगडदसाणं तेरस अज्झयणा
पं० तच्चस्स णं भंते ! वग्गस्स पढमअज्झयणस्स अंतगडदसाणं के अट्ठे प० ?

एवं खलु जंबू ! तेणं कालेणं २ भद्विलपुरे नामं नगरे होत्था वज्राओ, तस्स णं भद्विलपुरस्स
उत्तरपुरच्छिमे दिसीभाए सिरिवने नामं उज्जाणे होत्था वज्राओ, जितसत्तु राया,

तथ णं भद्विलपुरे नयरे नागे नामं गाहावती होत्था अट्ठे०, तस्स णं नागस्स गाहावतिस्स
सुलसा नामं भारिया होत्था सूमाला जाव सुरुवा, तस्स णं नागस्स गाहावतिस्स पुते सुलसाए
भारियाए अत्तए अनीयजसे नाम कुमारे होत्था सूमाले जाव सुरुवे पंचधातिपरिक्खिते तं०—

खीरधाती जहा दढपइन्ने जाव गिरि० सुहं० परिवइत्ति, तते णं तं अनियसं कुमारं
सातिरेगअट्ठवासजायं अम्मापियरो कलायरिय जाव भोगसमत्ये जाते यावि होत्था, तते णं तं
अनियसं कुमारं उम्मुक्कवालभावं जाणेत्ता अम्मापियरो सरि जाव बत्तीसाए इब्भवरकन्नगाणं
एगदिवसे पाणिं गेण्हावेत्ति, तते णं से नागे गाहावती अनीयसस्स कुमारस्स इमं एयारूवं पीतिदानं
दलयति तं०—बत्तीसं हिरन्नकोडीओ जहा महब्बलस्स जाव उप्पिं पासा० फुट्ठं विहरति,

तेणं कालेणं २ अरहा अरिट्ठे जाव समोसढे सिरिवणे उज्जाने जहा जाव विहरति परिसा
निग्गया, तते णं तस्स अनीयसस्स तं महा जहा गोयमे तथा नवरं सामाइयमातियाइं चोदस
पुब्बाइं अहि ज्जति वीसं वासातिं परिताओ सेसं तहेव जाव सेतुअं पव्वत्ते मासियाए संलेहणाए
जाव सिद्धे एवं खलु जंबू ! समणेणं अट्ठमस्स अंगस्स अंतगडदसाणं तच्चस्स वग्गस्स
पढमअज्झयणस्स अयमट्ठे पन्नत्ते.

वृ. 'जइ तच्चस्स उक्खेवउ'ति 'जइ णं भंते ! समणेणं० अंतगडदसाणं दोच्चस्स वग्गस्स अयमट्ठे पन्नत्ते० एवं खलु जंबू ! समणेणं भगवया महावीरेणं तच्चस्स वग्गस्स तेरस अज्झयणा पन्नत्ता तंजहा- 'अनीयसे'त्यादि, 'जइ तच्चस्स वग्गस्स तेरस अज्झयणा पन्नत्ता, पढमस्स णं भंते ! के अट्ठे पन्नत्ते ? 'एवं खलु जंबू ! तेण'मित्यादि ।

'खीरधातीमज्जणधाईमंडणधाईक्रीलावणधातीअंकधाइ'ति 'यथा दढपइण्णे'ति दढप्रतिज्ञो राजप्रश्नकृते यथा वर्णितस्तथाऽयं वर्णनीयो यावद् गिरिकंदरमल्लीणेव्व चंपगवरपायवे सुहंसुहेणं परिवह्वति, तए णं तमणीयसंकुमार'मित्यादि सर्वमभ्युह्व वक्तव्यम्, अभिज्ञानमात्ररूपत्वात् पुस्तकस्य, 'सरिसियाण'मित्यादौ यावत्करणात् 'सरित्तिचाणं सरिव्वयाणं सरिसलावण्णरूव-जोव्वणगुणोववेयाणं सरिसेहिंतो कुलेहिंतो आणिल्लियाण'मिति दृश्यं ।

'जहा महब्बलस्स'ति भगवत्यभिहितस्य तथाऽस्यापि दानं सर्वं वाच्यम्, 'उप्पिपासयवरगए फुट्टमाणेहिं मुइंगमत्यएहिं भोगभोगाइं भुंजमाणे विहरति, सत्तुजे पव्वए मासियाए संलेहणाए सिद्धे, एवं खलु जंबू ! समणेणं तच्चस्स वग्गस्स पढमस्स अज्झयणास्स अयमट्ठे पन्नत्ते'ति निक्षेपस्तृतीयवर्गप्रथमाध्ययनस्य । अग्रेतनानि पञ्चाध्ययनान्यतिदिशन्नाह-

वर्गः- ३ - अध्ययन-१ समाप्तम्

-: अध्ययनानि - २...६ :-

मू. (११) एवं जहा अनीयसे एवं सेसावि अनंतसेनो जाव सत्तुसेणे छअज्झयणा एक्कगमा बत्तीसदो दाओ वीसं वासा परियातो चोदस सेत्तुअे सिद्धा ।

वृ. एवं जहा अनीयसे'त्यादि षडध्ययनानि प्रथमाध्ययनस्यापरित्यागेन 'एक्कगमे'ति षडभ्योऽप्यन्तेऽङ्क एव पाठः, केवलं नामसु विशेषुः, यतः सर्वेषामेषां द्वात्रिंशद्भार्याः द्वात्रिंशत्क एव दायो दानं विंशतिर्वर्षाणि पर्यायः, चतुर्दश पूर्वाणि श्रुतं शत्रुञ्जये सिद्धा, इति षडपि चैते तत्त्वतो वसुदेवदेवकीसुताः ।

वर्गः- ३, अध्ययनानि - २-६ समाप्तानि

-: वर्गः ३ - अध्ययन-७ :-

मू. (१२) तेणं कालेणं २ बारवतीए नयरीए जहा पढमे नवरं वसुदेवे राया धारिणी देवी सीहो सुमिणे सारणे कुमारे पत्रासतो दातो चोदस पुव्वा वीसं वासा परिताओ सेसं जहा गोयमस्स जाव सेत्तुअे सिद्धे ।

वृ. एवं सप्तमाध्ययनस्योपक्षेपमभिधायेदं वाच्यं- 'तेणं' मित्यादि ।

वर्गः- ३, अध्ययन- ७ समाप्तम्

-: वर्गः ३, अध्ययन- ८ :-

मू. (१३) जति उक्खेओ अट्टमस्स एवं खलु जंबू ! तेणं कालेणं २ बारवतीए नयरीए जहा पढमे जावा अरहा अरिद्धनेमी सामी समोसढे । तेणं कालेणं २ अरहतो अरिद्धनेमिस्स अंतेवासी छअनगारा भायरो सहोदरा होत्था सरिसया सरित्तया सरिव्वया नीलुप्पलगुलियअयसिकुसुमप्पगासा

सिरिवच्छंक्रियवच्छा कुसुमकुंडलभद्रलया नलकुब्बरसमाणा,

तते णं ते छ अनगारा जं चेव दिवसं मुंडा भवेत्ता अगाराओ अनगारियं पव्वतिया तं चेव दिवसं अरहं अरिद्धनेमिं वंदंति नमंसंति २ एवं व०—इच्छामो णं भंते ! तुब्भेहिं अब्भणुज्जाया समाणा तिहिं संघाडएहिं बारवतीए नगरीए जाव अडित्ते, अहासुहं०, तते णं ते छ अनगारा अरहया अरिद्धानेमिणा अब्भणुण्णाता समाणा अरहं अरिद्धनेमिं वंदंति नमंसंति २ अरहतो अरिद्धनेमिस्स अंतियातो सहसंबवणातो पडिनिक्खमंति २ तिहिं संघाडएहिं अतुरियं जाव अडंति,

तत्त णं एगे संघाडए बारवतीए नगरीए उच्चनीयमज्झिमाइं कुलाइं घरसमुदानस्स भिक्खायरियाते अडमाणे २ वसुदेवस्स रत्तो देवतीए देवीते गोहे अणुपविट्ठे, तते णं सा देवती देवी ते अनगारे एज्जमाणे पासति पासेत्ता हड्ड जाव हियया आसणातो अब्भुट्ठेति २ सत्तह पयाइं तिक्खुत्तो आयाहिणपयाहिणं करेति २ वंदंति नमंसंति २ जेणेव भत्तधरते तेणेव उवागया सीहकेसराणं मोयगाणं थालं भरेति ते अनगारे पडिलाभेति वंदंति नमंसंति २ पडिवसज्जेति,

तदानंतरं च णं दोच्चे संघाडते बारवतीते उच्च जाव विसज्जेति तदाणंतरं च णं तच्चे संघाडते बारवतीए नगरीए उच्चनीए जाव पडिलाभेति २ एवं वदासि—किण्णं देवाणुप्पिया ! कण्हस्स वासुदेवस्स इमीसे बारवतीए नगरीते नवजोयण० पच्चक्खदेवलोगभूताए समणा निग्गंथा उच्चनीय जाव अडमाणा भत्तपाणं नो लभंति जन्नं ताइं चेव कुलाइं भत्तपाणाए भूज्जो २ अनुप्पविसेति ?,

तते णं ते अनगारा देवतिं देवीं एवं वयासि—नो खलु देवा० ! कण्हस्स वासुदेवस्स इमीसे बारवतीते नगरीते जाव देवलोगभूयाते समणा निग्गंथा उच्चनीय जाव अडमाणा भत्तपाणं नो लभंति नो चेव णं ताइं ताइं कुलाइं दोच्चंपि तच्चंपि भत्तपाणाए अणुपविसंति, एवं खलु देवाणुप्पिया अम्हे भदिलपुरे नगरे नागस्स गाहावतिस्स पुत्ता सुलसाते भारियाए अत्तया छ भायरो सहोदरा सरिसया जाव नलकुब्बरसमाणा अरहओ अरिद्धनेमिस्स अंतिए धम्मं सोच्चा संसारभउव्विग्गा भीया जम्मणमरणणं मुंडा जाव पव्वइया,

तते णं अम्हे जं चेव दिवसं पव्वतिता तं चेव दिवसं अरहं अरिद्धनेमिं वंदामो नमंसामो २ इमं एयारुवं अभिगहं अभिगेण्हामो—इच्छामो णं भंते ! तुब्भेहिं अब्भणुण्णाया समाणा जाव अहासुहं०, तते णं अम्हे अरहतो अब्भणुण्णमाया समाणा जावज्जीवाए छट्ठंछट्ठेणं जाव विहरामो, तं अम्हे अज्ज छट्ठक्खमणपारणवंसि पमाए पोरिसिए जाव अडमाणा तव गेहं अणुप्पविट्ठा, तं नो खलु देवाणुप्पिए ! ते चेव णं अम्हे, अम्हे णं अन्ने, देवतिं देविं एवं वदंति २ जामेव दिसं पाउ० तामेव दिसं पडिगता, तीसे देवतीते देवीए अयमेयारुवे अज्ज० ४ समुप्पत्रे,

एवं खलु अहं पोलासपुरे नगरे अतिमुत्तेणं कुमारसमणेणं बालत्तणे वागरिता तुमण्णं देवाणु० अट्ट पुत्ते पयात्तिस्ससि सरिसए जाव नलकुब्बरसमाणे नो चेव णं भरहे वासे अन्नातो अम्भयातो तारिसए पुत्ते पयात्तिस्संति तं न भिच्छा, इमं न पच्चक्खमेव दिस्सति भरहे वासे अन्नातोवि अम्भताओ एरिस जाव पुत्ते पयायाओ, तं गच्छामि णं अरहं अरिद्धनेमिं वंदामि

इमं च णं एयारवं वागरणं पुच्छिस्सामीतिकट्टु एवं संपेहेति २ कोडुवियपुरिसा सद्दावेति २ एवं व० लहुकरणप्पवरं जाव उवट्ठवेति, जहा देवानंदा जाव पज्जुवासति, ते अरहा अरिद्धनेमी देवतिं देवं एवं व०—से नूनं तव देवती ! इमे छ अनगारे पासेत्ता अयमेयारुवे अब्भत्थि० ४ एवं

खलु अहं पोलासपुरे नगरे अइमुत्तेणं तं चेव जाव निग्गच्छसि २ जेणेव ममं अंतियं हव्वमागया से नूनंदेवती अत्ये समड्ढे?, हंता अत्थि, एवं खलु देवा० तेणं कालएमं २ भदिलपुरे नगरे गामे नामं गाहावती परिवसति अट्ठे०, तस्स णं नागस्स गाहा० सुलसानामं भारिया होत्था, सा सुलसा गाहा० बालत्तणे चेव निमित्तएणं वागरिता-एस णं दारिया निंदू भविस्सति,

तते णं सा सुलसा बालप्पभित्तिं चेव हरिणेगमेसीभत्तया याविहोत्था हरिणेगमेसिस्सि पडिमं करेति २ कल्लाकल्लिं ण्हाता जाव पायच्छित्ता उल्लपडसाडया महरिहं पुप्फघणं करेति २ जंनुपायपडिया पणामं करेति ततो पच्छा आहारेति वा नीहारेति वा वरति वा, तते णं तीसे सुलसाए गाहा० भत्तिबहुमाणसुस्सूसाए हरिणेगमेसीदेवे आराहिते यावि होत्था,

तते णं से हरिणेगमेसी देवे सुलसाए गाहावड्ढीए अनुकंपणड्डयाए सुलसं गाहावतिणिं तुमं च दोवि समउउयाओ करेति, तते णं तुब्भे दोवि सममेव गब्भे गिण्हह सममेव गब्भे परिवहह सममेव दारए पयायह, तए णं सा सुलसा गाहावतिणी विणिहायमावन्ने दारए पयाइति, तते णं से हरिणेगमेसी देवे सुलसाए अनुकंपणड्डाते विणिहायमावण्णाए दारए करतलसंपुडेणं गेण्हति २ तव अंतियं साहरति २ तंसमयं च णं तुमंपि नवण्हं मासाणं० सुकुमालदारए पसवसि, जेवि अणं देवाणुप्पिए तव पुत्ता तेवि य लव अतिताओ करयलसंपुडेणं गेण्हति २ सुलसाए गाहा० अंतिए साहरति,

तं तव चेव णं देवइ! एए पुत्ता नो चेव सुलसाते गाहाव०, तते णं सा देवती देवी अरहओ अरिड्डं अंतिए एयमड्डं सोच्चा निसम्म हड्डतुड्ड जाव हियया अरहं अरिड्डनेमिं वंदति नमंसति २ जेणेव ते छ अनगारा तेणेव उवागच्छति ते छप्पि अनगारा वंदति नमंसति २ आगतपण्हुता पप्फुतलोयणा कंचुयपडिक्खित्तया दरियवलयबाहा धारयकलंबपुप्फांपिव समूससियरोमकूवा ते छप्पि अनगारे अनिमिसाते दिट्ठीए पेहमाणी २ सुचिरं निरिक्खति २ वंदति नमंसति २ जेणेव अरिहा अरिड्डं तेणेव उवाग० अरहं अरिड्डनेमीं तिक्खुत्तो आयाहिणपयाहिणं करेति २ वंदति नमंसति २ तमेव धम्मियं जाणं दुरुहति २

जेणेव बारवतीनगरी तेणेव उवा० २ बारवतिं नगरिं अनुप्पविसति २ जेणेव सते गिहे जेणेव बाहिरिया उवट्टाणसाला तेणेव उवाग० २ ता धम्मियातो जाणप्पवरातो पच्चोरुहति २ जेणेव सते वासधरे जेणेव सए सयणिज्जे तेणेव उवाग० २ ता सयंसि सयणिज्जंसि निसीयति,

तते णं तीसे देवतीते देवीए अयं अब्भत्थिते ४ समुप्पन्ने-एवं खलु अहं सरिसते जाव नलकुब्बरसमाणे सत्त पुत्ते पयाता, नो चे णं एएगस्सवि बालत्तणते समुब्भूते, एसविय णं कण्हे वासुदेवे छण्हं छण्हं मासाणं ममं अंतियं पायवदते हव्वमागच्छति, तं धन्नातो णं ताओ अम्माओ जासिं मण्णे णियगकुच्छिसंभूतयाइं थण्डुद्धलुद्धयाइं महरुसमुल्लावयाइं ममणपजंपियाइं थणमूलक्खदेसभागं अभिसरमाणातिं मुद्धयाइं पुणो य कोमलकमलोवमेहिं हत्थेहिं गिण्हिऊण उच्छंगि निवेसियाइं देति समुल्लावते सुमहुरे पुणो २ मंजुलप्पभणिते,

अहं नं अधन्ना अपुन्ना अकयपुन्ना एत्तो एकतरमपि न पत्ता, ओहय० जाव झियावति । इमं च णं कण्हे वासुदेवे ण्हाते जाव विभूसिते देवतीए देवीए पायवदते हव्वमागच्छति, तते णं से कण्हे वासुदेवे देवइं देविं० पासति २ ता देवतीए देवीए पायग्गहणं करेति २ देवतीं देवीं एवं

वदासि—अन्नदा णं अम्मो ! तुब्भे ममं पासेत्ता हट्ठ जाव भवह, किण्णं अम्मो ! अन्न तुब्भे ओहय जाव झियायह ? ,

तए णं सा देवती देवी कण्हं वासुदेवं एवं व०—एवं खलु अहं पुत्ता ! सरिसए जाव समाणे सत्त पुत्ते पयाया नो चैव णं मए एगस्सवि बालत्तणे अनुब्भूते तुमंपिय णं पुत्ता ! ममं छण्हं २ मासाणं ममं अंतियं पदवंदते हव्वभागच्छसि तं धन्नाओ णं ताओ अम्मयातो जाव झियामि,

तए णं से कण्हं वासुदेवे देवतिं देविं एवं व०—मा णं तुब्भे अम्मो ! ओहय जाव झियायह अहन्नं तथा घत्तिस्सामि जहा णं ममं सहोदरे कनीयसे भाउए भविस्सतीतिकट्टु देवतिं देविं ताहिं इट्ठाहिं वग्गूहिं समासासेति २ ततो पडिनिक्खमति २ जेणेव पोसहसाला तेणेव उवा० २ जहा अभओ नवरं हरिणेगमेसिस्स अट्टमभत्तं पणेहति जाव अंजलिं कट्टु एवं वदासि— इच्छामि णं देवाणु० ! सहोदरं कनीयसं भाउयं विदिन्नं,

तते णं से हरिणेगमेसी कण्हं वासुदेवं एवं वदासी—होहिति णं देवाणु० तव देवलोयचुते सहोदरे कनीयसे भाउए से णं उम्मुक्क जाव अणुप्पत्ते अरहतो अरिड्डनेमिस्स अंतियं मुंडे जाव पव्वतिस्सति, कण्हं वासुदेवं दोच्चंपि तच्चंपि एवं वदति २ जामेव दिसं पाउ० तामेव दिसं पडिगते, तते णं से कण्हं वासु० पोसहसालाओ पडिनि० जेणेव देवती देवी तेणेव उवा० २ देवतीए देवीए पायग्गहणं करेति २ एवं व०—होहिति णं अम्मो ! मम सहोदरे कनीयसे भाउएत्तिकट्टु देवतिं देविं ताहिं इट्ठाहिं जाव आसासेति २ जामेव दिसं पाउब्भूते तामेव दिसं पडिगते ।

तए णं सा देवती देवी अन्नदा कदाइ तंसि तारिसगंसि जाव सीहं सुमिणे पासेत्ता पडिबुद्धा जाव पाडया हट्ठहियया परिवहति, तते णं सा देवती देवी नवण्हं मासाणं जासुमणारत्तबंधुजीव-तलक्खारससरसपारिजातकतरुणदिवाकरसमप्पभं सव्वनयणकतं सुकुमालं जाव सुरूवं गततालुयसमाणं दारयं पयाया जम्पणं जहा मेहकुमारे जाव जम्हा णं अहं इमे दारते गततालुसमाणे तं होउ णं अहं एतस्स दारगस्स नामधेज्जे गयसुकुमाले २, तते णं तस्स दारगस्स अम्मापियरे नामं करेति गयसुकुमालोत्ति सेसं जहा मेहे जाव अलं भोगसमत्थे जाते यावि होत्था ।

तत्थ णं बारवतीए नगरीए सोमिले नामं माहणे परिवसति अट्ठेरिउव्वेद जाव सुपरिनिद्धिते यावि होत्था, तस्स सोमिलमाहणस्स सोमसिरी नामं माहणी होत्था सूमाल०, तस्स णं सोमिलस्स धूता सोमसिरीए माहणीए अत्तया सोमानामं दारिया होत्था सोमाला जाव सुरूवा रूवेणं जाव लावण्णेणं उक्किट्ठा उक्किट्ठसिरीया यावि होत्था, तते णं सा सोमा दारिया अन्नया कदाइ णहाता जाव विभूसिया बहूहिं खुञ्जाहिं जाव परिक्खित्ता सतातो गिहातो पडिनिक्खमति २ जेणेव रायमग्गतेणेव उवा० २ रायमग्गंसि कण्णगतिंदूसएणं कीलमाणी चिद्धति २ ।

तेणं कालेणं २ अरहा अरिड्डनेमी समोसडे परिसा निग्गया, तते णं से कण्हं वासुदेवे इमीसे कहाए लद्धेडे समाणे णहाते जाव विभूसिए गयसुकुमालेणं कुमारेणं सद्धिं हत्थिखंधवरगते सकोरं ट० छत्तेणं धरेज्जमाणेणं सेअवरचामराहिं उब्बुव्वमाणीहिं बारवईए नयरीए मज्झंमज्जेणं अरहतो अरिड्डनेमिस्स पायवंदते निग्गच्छमाणे सोमं दारियं पासति २ सोमाए दारियाए रूवेण य जोव्वणेणं य लावण्णेण य जाव विम्हिए, तए णं कण्हं० कोडुंबियपुरिसे सद्दावेइ २ एवं व०—गच्छह णं तुब्भे देवाणु० सोमिलं माहणं जायित्ता सोमं दारियं गेण्हह २ कन्नतेउरंसि पक्खिवह,

तते णं एसा गयसुकुमालस्स कुमारस्स भारिया भविस्सति, तते णं कोडुंबिय जाव पक्खिवंति, तते णं से कण्हे वासुदेवे बारवतीए नगरीए मज्झमज्झेणं निग्गच्छति निग्गच्छिता जेणेव सहसंबवणे उज्जाणे जाव पञ्चवासति, तते णं अरहा अरिड्डनेमी कण्हस्स वासुदेवस्स गयसुकुमालस्स कुमारस्स तीसे य धम्मकहाए कण्हे पडिगते,

तते णं से गयसुकुमाले अरहतो अरिड्ड० अंतियं धम्मं सोच्चा जं नवरं अम्मापियरं आपुच्छामि जहा मेहो महेलियावज्जं जाव वड्डियकुले, तते णं से कण्हे वासुदेवे इमीसे कहाए लद्धट्टे समाणे जेणेव गयसुकुमाले तेणेव उवागच्छति २ गयसुकुमालं आलिंगति २ उच्छंगे निवेसेति २ एवं वदासी—तुमं ममं सहोदरे कनीयसे भाया तं मा णं तुमं देवाणु० इयाणिं अरहतो मुंडे जाव पव्वयाहि, अहन्नं बारवतीए नयरीए महया २ रायाभिसेएणं अभिसिंचिस्सामि,

तते णं से गयसुकुमाले कण्हेणं वासुदेवेणं एवं वुत्ते समाणे तुसिणीए संघिड्ढति, ताए णं से गयसुकुमाले कण्हं वासुदेवं अम्मापियरो य दोच्चं पि तच्चं पि एवं व०—एवं खलु देवाणु० ! माणुस्सया कामा खेलासवा जाव विप्पजहियव्वा भविस्संति, तं इच्छामि णं देवाणुप्पिया ! तुब्भेहिं अब्भणुण्णाये अरहतो अरिड्ड० अंतिए जाव पव्वइत्तए, तते णं तं गयसुकुमालं कण्हे वासु० अम्मापियरो य जाहे नो संचाएति बहुयाहिं अणुलोमाहिं जाव आघवित्तते ताहे अकामाईं चेव एवं वदासी—तं इच्छामो णं ते जाया ! एगदिवसमवि रज्जसिरिं पासित्तए निक्खमणं जहा महाबलस्स जाव तमाणाते तहा तहा जाव संजमित्तते, से गय० अणगारे जाते ईरिया० जाव गुत्तबंभयारी,

तते णं से गयसुकुमारे जं चेव दिवसं पव्वतिते तस्सेव दिवसस्स पुव्वावरण्हकालसमयंसि जेणेव अरहा अरिड्डनेमी तेणेव उवा० २ अरहं अरिड्डनेमीं तिकखुतो आयाहिणपयाहिणं० वंदति नमंसति २ एवं वदासि—इच्छामि णं भंते ! तुब्भेहिं अब्भणुण्णाते समाणे महाकालंसि सुसाणांसि एगराइंय महापडिमं उवसंपज्जित्ता णं विहरत्तते, अहासुहं देवाणु० !,

तते णं से गय९ अण० अरहता अरिड्ड० अब्भणुण्णए समाणे अरहं अरिड्डनेमीं वंदति नमंसति २ अरहतो अरिड्ड० अंति० सहसंबवणाओ उज्जाणाओ पडिनिक्खमति २ जेणेव महाकाले सुसाणे तेणेव उवागते २ थंडिल्लं पडिलेहेति २ उच्चारपासवणभूमिं पडिलेहेति २ ईसिंपब्भारगएणं काएणं जाव दोवि पाए साहड्ड एगराईं महापडिमं उवसंपज्जित्ताणं विहरति, इमं च णं सोमिले माहणे सामिधेयस्स अट्ठाते बारवतीओ नगरीओ बहिया पुव्वनीगते समिहातो य दब्भे य कुसे य पत्तामोडं च गेण्हति २ ततो पडिनियत्तति २ महाकालस्स सुसाणस्स अदूरसामंतेणं वीईवयमाणे २ संझाकालसमयंसि पविरलमणुस्संसि गयसुकुमालं अनगारं पासति २ तं वेरं सरति २ आसुरुत्ते ५ एवं व०—एस णं भो ! से गयसूमाले कुमारे अण्णत्थिय जाव परिवज्जिते, जे णं मम धूयं सोमसिरीए भारियाए अत्तयं सोमंदारियं अदिड्डदोसपइयं कालवत्तिणिं विप्पजहेत्ता मुंडे जाव पव्वतिते, तं सेयं खलु ममं गयसुकुमालस्स कुमारस्स वेरनिज्जायणं करत्तते, एवं संपेहेति २ दिसापडिलेहणं करेति २ सरसं मड्डियं गेण्हति २ जेणेव गयसूमाले अणगारे तेणेव उवा० २ गयसूमालस्स कुमारस्स मत्थाए मट्टियाए पालि बंधइ २ जलंतीओ चिययाओ फुल्लियकिंसुयसमाणे खयरंगारे कहल्लेणं गेण्हइ २ गयसूमालस्स अनगारस्स मत्थाए पक्खिवति २ भीए ५ तओ खिप्पामेव अवक्कमइ २ जामेव दिसं पाउब्भूते०

तते णं तस्स गयसूमालस्स अनगारस्स सरीरयंसि वेयणा पाउब्भूता उज्जला जाव दुरहियासा,
त० से गय० अनगारे सोमिलस्स माहणस्स मणसावि अप्पदुस्समाणे तं उज्जलं जाव अहियासेति,
तए णं तस्स गय० अण० तं उज्जलं जाव अहियासेमाणस्स सुभेणं परिणामेणं पसत्थज्जवसाणेणं
तदावरणिज्जाणं कम्माणं खएणं कम्परयविकिरणकरं अपुच्चकरणं अणुपविट्ठस्स अनंतं अनुत्तरे
जाव केवलवरणाणदंसणे समुप्पन्ने, ततो पच्छा सिद्धे जावप्पहीणे, तत्थ णं अहासंनिहितेहिं देवेहिं
सम्मं आराहितंतिक्कट्टु दिव्वे सुरभिगंधोदए वुट्ठे दसद्धवन्ने कुसुमे निवाडिते चोलुक्खेवे कए दिव्वे
य गीयगंधव्वनिनाये कए यावि होत्था ।

तते णं से कण्हे वासुदेवे कल्लं पाउप्पभायाते जाव जलंते ण्हाते जाव विभूसिए हत्थिखंधवरगते
संकोरेंटमल्लदामेणं छत्तेणं धरेज्ज० सेयवरचामराहिं उड्डुव्वमाणीहिं महया भडचडगरपह-
करवंदपरिक्खिते बारवतिं नगरिं मज्झंमज्जेणं जेणेव अरहा अरिड्डु० तेणेव पहारेत्थ गमणाए,
तते णं से कण्हे वासुदेवे बारवतीए नयरीए मज्झंमज्जेणं निग्गच्छमाणे एकं पुरिसं पासति जुत्रं
जराजजरियदेहं जाव किलंतं महतिमहालयाओ इट्ठगरासीओ एगमेगं इट्ठं गहाय बहियारत्थापहातो
अंतोगिहं अनुप्पविसमाणं पासति,

तए णं से कण्हे वासुदेवे तस्स पुरिसस्स अनुकंपणट्टाए हत्थिखंधवरगते चेव एगं इट्ठं
गेण्हति २ बहिया रत्थापहाओ अंतोहिहं अनुप्पवेसेति, तते णं कण्हेणं वासुदेवेणं एगाते इट्ठगाते
गहितातो समाणीते अनेगेहिं पुरिससतेहिं से महालए इट्ठगस्स रासी बहिया रत्थापहातो अंतोघरंसि
अणुप्पवेसिए, तते णं कण्हे वासुदेवे बारवतीए नगरीए मज्झंमज्जेणं निग्गच्छति २ जेणेव अरहा
अरिड्डुनेमी तेणेव उवागते २ जाव वंदति नमंसति २ गयसुकुमालं अनगारं अपासमाणे अरहं
अरिड्डुनेमिं वंदति नमंसति २ एवं व०—

कहि णं भंते ! से ममं सहोदरे कनीयसे भाया गयसुकुमाले अनगारे जाणं अहं वंदामि
नमंसांमि, तते णं अरहा अरिड्डुनेमी कण्हं वासुदेवं एवं वदासि—साहिए णं कण्हा ! गयसुकुमालेणं
अनगारेणं अप्पणो अट्ठे, तते णं से कण्हे वासुदेवे अरहं अरिड्डुनेमिं एवं वदासि—कहण्णं भंते !
गयसूमालेणं अनगारेणं साहिते अप्पणो अट्ठे ?, तते णं अरहा अरिड्डुनेमी कण्हं वासुदेवं एवं
व०—एवं खलु कण्हा ! गयसुकुमाले णं अनगारे णं ममं कल्लं पुच्चावरण्हकालसमयंसि वंदइं
नमंसति २ एवं व०—इच्छामि णं जाव उवसंपज्जित्ताणं विहरति, तए णं तं गयसुकुमालं अनगारं
एगे पुरिसे पासति २ आसुरुते ५ जाव सिद्धे, तं एवं खलु कण्हा ! गयसुकुमालेणं अनगारेणं
साहिते अप्पणो अट्ठे २,

तते णं से कण्हे वासुदेवे अरहं अरिड्डुनेमिं एवं व०—केस णं भंते ! से पुरिसे अप्पत्थियपत्त-
अतिए जाव परिवज्जिते जे णं ममं सहोदरं कनीयसं भायरं गयसुकुमालं अनगारं अकाले चेव
जीवियातो ववरोविते, तए णं अरहा अरिड्डुनेमी कण्हं वासुदेवं एवं व०—मा णं कण्हा ! तुमं तस्स
पुरिसस्स पदोसमावज्जाहि, एवं खलु कण्हा ! तेणं पुरिसेणं गयसुकुमालस्स अनगारस्स साहिजे
दिन्ने, कहण्णं भंते ! तेणं पुरिसेणं गयसुकुमालस्स णं साहेजे दिन्ने ?, तए णं अरहा अरिड्डुनेमी
कण्हं वासुदेवं एवं व०—

से नूनं कण्हा ! ममं तुमं पायवंदए हव्वमागच्छमाणे बारवतीए नयरीए पुरिसं पासति

जाव अनुपविसिते, जहा णं कण्हा ! तुमं तस्स पुरिसस्स साहिजे दित्रे एवमेव कण्हा ! तेणं पुरिसेणं गयसुकुमालस्स अनगारस्स अनेगभवसयसहस्ससंचितं कम्मं उदीरेमाणेणं बहुकम्मनिज्जरत्थं साहिजे दित्रे, तते णं से कण्हे वासुदेवे अरहं अरिद्धनेमिं एवं व०—

से णं भंते ! पुरिसे मते कहां जाणियव्वे ?, तए णं अरहा अरिद्ध० कण्हं वासुदेवं एवं व०—जे णं कण्हा ! तुमं बारवतीए नयरीए अनुपविसमाणं पासेत्ता ठितए चेव ठितिभेएणं कालं करिस्सति तण्णं तुमं जाणेज्जासि एस णं से पुरिसे,

तते णं से कण्हे वासुदेवे अरहं अरिद्धनेमिं वंदति नमंसति २ जेणेव आभिसेयं हत्थिरयणं तेणेव उवा० २ हत्थिं दुरुहति २ जेणेव बारवती नगरी जेणेव सते गिहे तेणेव पहारेत्थ गमणाए, तस्स सोमिलमाहणस्स कळं जाव जलंते अयमेयारूवे अब्भत्थिए ४ समुप्पन्ने—एवं खलु कण्हे वासुदेवे अरहं अरिद्धनेमिं पायवंदए निग्गते तं नायमेयं अरहता विन्नायमेयं अरहता सुतमेयं अरहता सिद्धमेयं अरहया भविस्सइ कण्हस्स वासुदेवस्स, तं न नज्जति णं कण्हे वासुदेवे ममं केणवि कुमारेणं मारिस्सतित्तिकड्डु भीते ४ सयातो गिहातो पडिनिक्खमति, कण्हस्स वासुदेवस्स बारवतिं नगरिं अनुपविसमाणस्स पुरतो संपक्खि सपडिदिसिं हव्वमागते, तते णं से सोमिले माहणे कण्हं वासुदेवं सहसा पासेत्ता भीते ४ ठिते य चेव ठितिभेयं कालं करोति धरणिगतलंसि स्ववंगेहिं धसत्ति संनिवडिते,

तते णं से कण्हे वासुदेवे सोमिलं माहणं पासति २ एवं व०—एस णं देवाणुप्पिया ! से सोमिले माहणे अप्पत्थियपत्थिए जाव परिवज्जिते जेण ममं सहोयरे कनीयसे भायरे गयसुकुमाले अनगारे अकाले चेव जीवियाओ ववरोविएत्तिकड्डु सोमिलं माहणं पाणेहिं कट्ठावेति २ तं भूमिं पाणिएणं अब्भोक्खावेति २ जेणेव सते गिहे तेणेव उवागते सयं गिहं अणुपविट्ठे, एवं खलु जंबू ! जाव स० अंत० तच्चस्स वग्गस्स अट्टमज्झयणस्स अयमट्ठे पन्नत्ते ।

वृ. 'जहा पढमे' ति यथा तृतीयवर्गस्य प्रथमाध्ययनं तथेदमप्यध्ययनं नवरमिहायं विशेषो वसुदेव इत्यादि, चतुर्दशपूर्वादिकं तु प्रथमंसमानमपि स्मरणार्थमुक्तमिति 'जइ उक्खेवउ' ति 'जइ णं भंते ! अंतगडदसाणं तच्चस्स वग्गस्स सत्तमस्स अज्झयणस्स अयमट्ठे पन्नत्ते' 'अट्टमस्स' ति 'अट्टमस्स णं भंते ! के अट्ट पन्नत्ते ? इत्युपक्षेपः,

तत एवं खल्वित्यादि निर्वचनं 'सरिसय' ति सट्ठशाः—समानाः 'सरित्तय' ति सट्ठक्वचः 'सरिव्वय' ति सट्ठवयसः, नीलोत्पलगवलगुलिका अतसीजकुसुमप्रकाशाः 'गवलं' महिषश्रृङ्ग अतसीधान्यविशेषः श्रीवृक्षाङ्गिलवक्षसः 'कुसुमकुंडलभड्डलय' ति कुसुमकुण्डलं—धत्तूरक-पुष्पसमानाकृतिकर्णोभरणं तेन भद्रकाः—शोभना ये ते तथा, बालावस्थाश्रयं विशेषणं न पुनरनगारा-वस्थाश्रयमिदमित्येके, अन्ये पुनराहुः—दर्भकुसुमवद्भद्राः सुकुमारा इत्यर्थः, तत्त्वं तु बहुश्रुतगम्यं, 'बलकूबरसमाणा' इदं च लोकरूढ्या व्याख्यातं यतो देवानां पुत्रा न सन्ति,

'जं चेव दिवसं' ति यत्रैव दिवसे ते मुण्डा भूत्वा अगारादनगारितां प्रव्रजिताः 'तं चेव दिवसं' ति तत्रैव दिवसे । 'कुलाइ' ति गृहाणि । 'भुज्जो भुज्जो' ति भूयोभूयः पुनः पुनरित्यर्थः ।

'लहुकरणे' ति लघुकरणेत्यादिवर्णकयुक्तं यानप्रवरमुपस्थापयन्ति । 'जहा देवानंद' ति भगवत्यभिहिता यथा देवानन्दा भगवन्महावीरप्रथममाता गता तथेयमपि भणनीया,

‘निंदु’ति मृतप्रसविनी, यत्रैते षडप्यनगरास्तत्रोपागच्छति तांश्च सा वन्दत इति ।

‘आगयपण्हय’ति आगतप्रश्नवा—पुत्रस्नेहात् स्तनागतस्तन्या ‘पप्फुयलोयणे’ति प्रप्लुते आनन्दजलेन लोचने यस्याः सा तथा ‘कंचुयपरिक्खित्त’ति परिक्षीप्तो विस्तारित इत्यर्थः कञ्चुको—वारवाणो हर्षातिरेकस्थूरीभूतशरीरतया यया सा तथा ‘दरियवलयबाह’ति दीर्णवलयौ—हर्षरोमाञ्चस्थूलत्वात् स्फुटितकटकौ बाहू—भुजौ यस्याः सा तथा प्राकृतत्वेन दरियवलयबाहो ‘धाराहयकयंबपुष्पगंपिव समूससियरोमकूवा’ धाराभिः—मेघजलधाराभिराहतं यत्कदम्बपुष्पं तदिव समुच्छ्रितानि रोमाणि कूपकेषु यस्याः सा तथा ।

‘अयमब्भत्थिए’ति इहैवं धश्यम्—‘अयमेयारूवे अब्भत्थिए चिंतिते पत्थिए मनोगए संकप्पे समुष्पञ्जित्या’ तत्रायमेतद्रूपः आध्यात्मिकः—आत्माश्रितश्चिन्तितः—स्मरणरूपः प्रार्थितः—अमिलाषरूपो मनोगतो—मनोविकाररूपः सङ्कल्पो—विकल्पः समुत्पन्नः ।

‘धन्नाओ णं ताओ’ इत्यादि, धन्या धनमर्हन्ति लप्स्यन्ते वा यास्ता धन्या इति, यासामित्यपेक्षया अन्या अम्बाः—स्त्रियः पुण्याः—पवित्राः क—तपुण्याः कृतार्थाः—कृतप्रयोजनाः कृतलक्षणाः—सफलीकृतलक्षणाः ‘जासिं’ति यासां मन्ये इति वितर्कार्यो निपातः निजककुक्षिसंभूतानि डिम्बरूपाणीत्यर्थः स्तनदुग्धे लुब्धानि यानि तानि तथा, मधुराः समुल्लापा येषां तानि तथा मन्मन—अव्यक्तमीषत्स्खलितं प्रजल्पितं येषां तानि तथा, स्तनमूलात्कक्षादेशभागमभिसंचरन्ति मुग्धकानि—अत्यव्यक्तविज्ञानानि भवन्तीति गम्यते, पुनश्च कोमलकमलोपमाभ्यां हस्ताभ्यां गृहीत्वा उत्सङ्गे निवेशितानि सन्ति ददति समुल्लापकान् सुमधुरान् पुनः पुनर्मञ्जुलप्रभणितान् मजुलं—मधुरं प्रभणितं—भणितिर्येषु ते तथा तान्, इह सुमधुरानित्यभिधाय यन्मञ्जुलप्रभणितानित्युक्तं तत्पुनरुक्तमपि न दुष्टं सम्भ्रमभणितत्वादस्येति,

‘एतो’ति विभक्तिपरिणामादेषामुक्तविशेषणवतां डिम्बानां मध्यात् एकतरमपि—अन्यतरविशेषणमपि डिम्बं न प्राप्ता इत्युपहतमनः सङ्कल्पा भूतदष्टिका करतले पर्यस्तितमुष्ठी ध्यायति । ‘तहा धत्तिस्सामि’ति यतिष्ये ‘कणीयसे’ति कनीयान्—कनिष्ठो लघुरित्यर्थः ।

‘जहा अभओ’ति यथा प्रथमे ज्ञातेऽभयकुमारोऽष्टमं कृतवान् तथाऽयमपीति नवरं—केवलमयं विशेषः अयं हरिणेगमैषिण आराधनायाष्टमं कृतवान्, स तु पूर्वसङ्गतिकस्य देवस्येति, ‘विइण्णं’ति वितीर्ण—दत्तं युषामाभिरिति गम्यते, ‘तंसि तारिसगंसी’त्यादौ यावत्करणात् शयनसिंहवर्णकौ साधन्तौ धश्यौ, ‘सुमिणे पासत्ताणं पडिबुद्धा जाव’ति इतो यावत्करणात् हृष्टा तुष्टा स्वप्नावग्रहं करोति शयनीयात्पादपीठाच्चावरोहति राज्ञे निवेदयति, स तु पुत्रजन्म तत्फलमादिशति, ‘पाढग’ति स्वप्नापाठकानाकारयति, तेऽपि तदेवादिशन्ति, ततो राज्ञा तदादिष्टमुपश्रुत्य ‘परिवहइ’ति सुखंसुखेन गर्भं परिवहतीति द्रष्टव्यमिति,

‘जासुमिणे’त्यादि जपा—वनस्पतिविशेषस्तस्याः सुमनसः—पुष्पाणि रक्तबन्धुजीवकं—लोहितबन्धुकं तद्धि पञ्चवर्णमपि भवतीति रक्तग्रहणं लाक्षारसो—यावकः ‘सरसपारिजातकम्’ अम्लानसुरद्रुमविशेषकुसुमं ‘तरुणदिवाकरः’ उदयदिनकरः एतैः समा—एतद्व्यभतुल्येत्यर्थः प्रभा—वर्णो यस्य स तथा रक्त इत्यर्थः तं, सर्वस्य जनस्य नयनानां कान्तः—कमनीयोऽभिलषणीय इत्यर्थः सर्वनयनकान्तस्तं ‘सूमाले’ति ‘सुकुमालपाणिपाय’मित्यादिवर्णको धश्यो यावत्स्वरूपमिति

गजतालुकसमानं कोमलरक्तत्वाभ्यां, २ 'रिउव्वेदे' इत्यादि ऋग्वेदयजुर्वेदसामवेदाथर्ववेदानां साङ्गोपाङ्गानां सारको धारकः पारग इत्यादिवर्णको यावत्करणाद् दृश्यः, 'बहूहिं' इत्यत्र बह्वीभिः कुब्जिकाभिः यावत्करणाद्दामनिकाभिः चेटिकाभिः परिक्षिप्ता इत्यादिवर्णको दृश्यः ।

'जहा मेहो महेलियावज्जं'ति यथा प्रथमे ज्ञाते मेघकुमारो मातापितरौ सम्बोधयति एवमयमपि, केवलं तत्र मात्रा तं प्रतीदमुक्तं एतास्तव भार्याः सध्गवयसः सदशराजकुलेभ्य आनीता भुङ्क्ष्वतावदेताभिः सार्द्धं विषयसुखमित्यादि तदिह न वक्तव्यं, अपरिणीतत्वात्तस्य, कियत्तद्वक्तव्यम् ? इत्याह— 'जाव वड्ढियकुले'ति त्वं जातोऽस्माकमिष्टपुत्रो नेच्छामस्त्वया वियोगं सोढुं ततो भुङ्क्षु भोगान् यावद्वयं जीवाम इत्यत आरभ्य यावदस्मासु दिवं गतेषु परिणतवयाः वड्ढिते कुलवंशतन्तुकार्ये निरपेक्षः सन् प्रव्रजिष्यसीति । 'खेलासवा' इह यावत्करणात् 'सुक्कासवा सोणियासवा' यावदवश्यं विप्रहातव्याः, 'आघवित्तए'ति आख्यातुं भणितुमित्यर्थः ।

'निकखमणं जहा महाबलस्स' यथा भगवत्यां महाबलस्य निष्क्रमणं राज्याभिषेखशिबिकारोहणादिपूर्वकमुक्तमेवमस्यापि वाच्यं, किमन्तम् ? इत्याह— 'जाव तमाणाए तथा २ जाव संजमइ'ति तस्य प्रव्रजितस्य किल भगवानुपदिशति स्म— 'एवं देवाणुप्पिया ! गंतव्यं चिड्ढियव्वं निसीयव्वं तुयड्ढियव्वं भुंजियव्वं भासियव्वं एवं उट्टाए २ पाणेहिं भूतेहिं जीवेहिं सत्तेहिं संजमेणं संजमियव्वं अस्सिं च णं अट्टे नो पमाएयव्वं, तए णं गयसुकुमारो अनगारे अरहओ अरिड्ढनेमिस्स अंतिए इमं एयारूवं धम्मियं उवएसं सम्मं पडिच्छति तमाणास्स तए गच्छइ तए चिड्ढति तए निसीयति तह तुयड्ढति तह भुंजति तह उट्टाए २ पाणेहिं ४ संजमेणं संजमइ'

'जं चेव दिवसं पव्वइते' इत्यादि, यदिह तद्दिनप्रव्रजितस्यापि गजसुकुमारमुनेः प्रतिमाप्रतिपत्तिरभिधीयते तत्सर्वज्ञेनारिष्टनेमिनोपदिष्टत्वादविरुद्धमितरथा प्रतिमाप्रतिपत्तावयं न्यायो यथा—

॥ १ ॥

"पडिवज्जइ एयाओ संघयणधिईजुओ महासत्तो ।

पडिमाओ भावियप्पा सम्मं गुरुणा अणुत्ताओ ॥

॥ २ ॥

गच्छेच्चिय निम्माओ जा पुव्वा दस भवे असंपुत्ता ।

नवमस्स तइयवत्थुं होइ जहन्नो सुयाभिगमो ॥'

'ईसिपब्भारगएणं'ति ईषदवनतवदनेन 'जाव'ति करणात् एतद्रष्टव्यं 'वग्घारियपाणी' प्रलम्बभुज इत्यर्थः 'अनिमिसनयणे सुक्कपोग्गलनिरुद्धदिट्ठी' । 'सामिधेयस्स'ति समित्समूहस्य 'समिहाउ'ति इन्धनभूताः काष्ठिकाः 'दब्भे'ति समूलान्दर्भान् 'कुसे'ति दर्भाप्राणीति 'पत्ताभोडयं च'ति शाखिशखाशिखामोदितपत्राणि देवतार्चनार्थानीत्यर्थः,

'अदिट्ठदोसपइयं'ति दृष्टो दोषश्रौयार्दिर्यस्याः सा तथा सा चासी पतिता च—जात्यादेर्बहिष्कृतेति दृष्टदोषपतिता न तथेत्यदृष्टदोषपतिता, अथवा न दृष्टदोषपतितेत्यदृष्टदोषपतिता, 'कालवत्तिणि'न्ति काले—भोगकाले यौवने वर्तते इति कालवर्तिनी 'विपजहित्ता' विप्रहाय । 'फुल्लियकिंसुयसमाणे'ति विकसितपलाशकुसुमसमानाना रक्तानित्यर्थः 'खादिराङ्गारान्' खदिरदारुविकारभूताङ्गारान् 'कभल्लेणं' कम्परण । उज्जला अत्यर्थं यावत्करणाद्ब्रह्मव एकार्थाः विपुला तीव्रा चण्डा प्रगाढा कड्डी कर्कशा इत्येवंलक्षणा द्रष्टव्याः । 'अप्पुदुस्सामाणे'ति अप्रद्विषन्—द्वेषमाग-

च्छन्नित्यर्थः । 'कम्परयविकिरणकरं' कर्म्मरजोवियजोक्म् 'अपुव्वकरणं' ति अष्टमगुणस्थानकम् 'अनन्ते' इह यावत्करणादिदं दृश्यम्—'अनुत्तरे निव्वाघाए निरावरणे कसिणे पडि-पुत्ते' ति । 'सिद्धे' इह यावत्करणात् 'बुद्धे मुत्ते परिनिव्वुए' ति दृश्यं, 'गीतगंधव्वनिनाए' ति गीतं सामान्यं गन्धर्वं तु मृदङ्गादिनादसम्पिश्रमिति, 'भडचडगरपहकरवंदपरिक्खित्ते' भटानां ये घटकरप्रहकरा—विस्तारवत्समूहास्तेषां यद्दवृन्दं तेन परिक्षिप्तः । 'पहारेत्थ गमणाए' ति गमनाय संप्रधारितवानित्यर्थः 'जुन्नं' इह यावत्करणात् 'जराजज्जरियदेहं आउरं झुसियं' बुक्षुक्षितमित्यर्थः 'पिवासियं दुब्बलं' इति द्रष्टव्यमिति । 'अहइमहालयाउ' ति महातिमहतः इष्टकाराशेः सकाशात्, 'बहुकम्पनिज्जरत्थसाहिजे दत्ते' ति प्रतीतमिति । 'भेदेण' ति आयुःक्षयेण भयाध्यवसानोप-क्रमेणेत्यर्थः 'तं नायमेयं अरहयं' ति तदेवं ज्ञातं सामान्येन एतद्गजसुकुमालमरणमर्हता—जिनेन 'सुयमेयं' ति स्मृतं पूर्वकाले ज्ञातं सत् कथनावसरे स्मृतं भविष्यति विज्ञातं—विशेषतः सोमिलेनैव-मभिप्रायेण कृतमेतदित्येवमिति शिष्टं—कृष्णवासुदेवाय प्रतिपादितं भविष्यतीति ।

'सपक्खि सपडिदिसि' ति सपक्षं—समानपाश्वरतया सप्रतिदिक्—समानप्रतिदिक्स्तया अत्यर्थममिमुख इत्यर्थः, अभिमुखगमने हि परस्परसमादेव दक्षिणवामपाश्वर्यं भवतः, एवं विदिशा-वपीति २ 'एवं खलु जंबू ! समणेणं भगवया जाव संपत्तेणं अट्टमस्स अंगस्स अंतगडदसाणं तच्चस्स वग्गस्स अट्टमस्स अज्झयणस्स अयमट्ठे पन्नत्तेत्तिबेमी' ति निगमननम्, एवमन्यानि पञ्चाध्ययनानि, एवमेतैयो दशभिस्तृतीयो वर्गो निगमनीयः ।

वर्गः— ३ अध्ययनं— ८ समाप्तम्

—: वर्गः— ३ अध्ययननि ९...१३ :-

मू. (१४) नवमस्स उ उक्खेवओ, एवं खलु जंबू ! तेणं कालेणं २ बारवतीए नयरीए जहा पढमए जाव विहरति, तत्थ णं बारवतीए बलदेवे नामं राया होत्था वन्नओ,
• तस्स णं बलदेवस्स रन्नो धारिणीनामं देवी होत्था वन्नओ, तते णं सा धारिणी सीहं सुमिणे जहा गोयमे नवरं सुमुहे नामं कुमारे पन्नासं कन्नाओ पन्नासदाओ चोद्धसप्पुवाइं अहिज्जति वीसं वासाइं परियातो सेसं तं चेव सेत्तुअं सिद्धे निक्खेवओ एवं दुम्पुहेवि कूवदारएवि, तिन्निवि बलदेवधारिणीयसुया, दारुएवि एवं चेव, नवरं वसुदेवधारिणिसुते ।

एवं अणाधिद्धीवि वसुदेवधारिणीसुते, एवं खलु जंबू ! समणेणं जाव सं० अट्टमस्स अंगस्स अंतगडदसाणं तच्चस्स वग्गस्स तेरसमस्स अज्झयणस्स अयमट्ठे पन्नत्ते ३

वर्गः— ३, अध्ययनानि ९...१३ समाप्तानि

वर्गः— ३ समाप्तः

वर्गः— ४

—: अध्ययनानि— १...१० :-

मू. (१५) जति णं भंते ! समणेणं जाव संपत्तेणं तच्चस्स वग्गस्स अयमट्ठे पं० चउत्थस्स के अट्ठे पन्नत्ते?, एवं खलु जंबू ! सम० जाव सं०— चउत्थस्स वग्गस्स दस अज्झयणा पन्नात्ता, तं०—

मू. (१६) जालि १ मयालि २ उवयाली ३ पुरिससेने य ४ वारिसेने य ५ ।
पञ्जुत्र ६ संब ७ अनिरुद्धे ८ सच्चनेमी य ९ ददनेमी १० ॥

मू. (१७) जति णं भंते ! समणेणं जाव संपत्तेणं चउत्थस्स वग्गस्स दस अञ्जयणा पन्नत्ता पढमस्स णं अञ्जयणस्स के अट्ठे पन्नत्ते ?, एवं खलु जंबू ! तेणं का० बारवती नगरी तीसे जहा पढमे कण्हे वासुदेवे आहेवच्चं जाव विहरति,

तत्थ णं बारवतीए नगरीए वसुदेवे राया धारिणी वन्नतो जहा गोयमो नवरं जालिकुमारे पन्नासतो दातो बारसंगी सोलस वासा परिताओ सेसं जहा गोयमस्स जाव सेत्तुअे सिद्धे ।

एवं मयाली उवयाली पुरिससेने य वारिसेने य । एवं पञ्जुत्रेविति, नवरं कण्हे पिया रुप्पिणी माता । एवं संबेवि, नवरं जंबवती माता । एवं अनिरुद्धेवि नवरं पञ्जुत्रे पिया वेदब्बी माया । एवं सच्चनेमी, नवरं समुद्दविजयेपिता सिवा माता, ददनेमीवि, सब्बेएगमा, चउत्थवग्गस्स निक्खेवओ

वर्ग:- ४ समाप्तः

वर्ग:- ५

-: अध्ययन - १ :-

मू. (१८) जति णं भंते ! सम० जाव सं० चउत्थस्स वग्गस्स अयमट्ठे पन्नत्ते पंचमस्स वग्गस्स अंतकडदसाणं समणेणं जाव सं० के अट्ठे पं० ?, एवं खलु जंबू ! समणेणं जाव संपत्तेणं पंचमस्स वग्गस्स दस अञ्ज० पं०, तं-

मू. (१९) 'पउमावती १ य गोरी २ गंधारी ३ लक्खणा ४ सुसीमा ५ या ।

जंबवइ ६ सच्चभामा ७ रुप्पिणि ८ मूलसिरि ९ मूलदत्तावि १० ॥'

मू. (२०) जति णं भंते ! पंचमस्स वग्गस्स दस अञ्जयणा पं०, पढमस्स णं भंते ! अञ्जयणस्स के अट्ठे पं० ?, एवं जंबू ! तेणं कालेणं २ बारवती नगरी जहा पढमे जाव कण्हे वासुदेवे आहे० जाव विहरति, तस्स णं कण्हस्स वासु० पउमावती नाम देवी होत्था वन्नओ, तेणं कालेणं २ अरहा अरिद्धनेमी समोसढे जाव विहरति, कण्हे वासुदेवे निग्गते जाव पञ्जुवासति, तते णं सा पउमावती देवी इमीसे कहाए लद्धुद्धा हट्ठ० जहा देवती जाव पञ्जुवासति, तए णं अरिहा अरिद्ध० कण्हस्स वासुदेवस्स पउमावतीए य धम्मकहा परिसा पडिगता,

तते णं कण्हे० अरहं अरिद्धनेमिं वंदति नमंसति २ एवं व०-इमीसे णं भंते ! बारवतीए नगरीए नवयोजण जाव देवलोणभूताए किमूलाते विनासे भविस्सति ?, कण्हाति ! अरहं अरिद्ध० कण्हं वासु० एवं व०-एवं खलु कण्हा ! इमीसे बारवतीए नयरीए नवयोजण जाव भूयाए सुराग्गिदीवायणमूलाए विनासे भविस्सति, कण्हस्स वासुदेवस्स अरहतो अरिद्ध० अंतिए एयं सोच्चा निसम्म एयं अब्भत्थिए ४-धन्ना णं ते जालिमयालिपुरिससेनवारिसेनपञ्जुत्रसंब-अनिरुद्धददनेमिसच्चनेमिप्पभियतो कुमारा जे णं चइत्ता हिरत्रं जाव परिभाएत्ता अरहतो अरिद्धनेमिस्स अंतियं मुंडा जाव पव्वतिया,

अहन्नं अधत्ते अकयपुत्ते रत्ते य जाव अंतेउरे य माणुस्सएसु य कामभोगेसु मुच्छित्ते ४ नो संचाएमि अरहतो अरिद्ध जाव पव्वतित्तए, कण्हाइ ! अरहा अरिद्धनेमी कण्हं वासुदेवं एवं व०-से

नूनं कण्हा ! तव अयमभ्यस्थिए ४—धन्ना णं ते जाव पव्वतित्तते, से नूनं कण्हा ! अट्टे समट्टे इता अत्थि, तं नो खलु कण्हा ! तं एवं भूतं वा भव्वं वा भविस्सति वा जन्नं वासुदेवा चइत्ता हिरन्नं जाव पव्वइस्सति,

से केणट्टेणं भंते ! एवं वुच्चइ—न एयं भूयं वा जाव पव्वतिसंति ?, कण्हाति ! अरहा अरिद्धनेमी कण्हं वासुदेवं एवं व०—एवं खलु कण्हा ! सव्वेवि य यणं वासुदेवा पुव्वभवे निदाणकडा, से एतेणट्टेणं कण्हा ! एवं वुच्चति—न एयं भूयं० पव्वइस्सति,

तते णं से कण्हे वासु० अरहं अरिद्ध० एवं व०—अहं णं भंते ! इतो कालमासे कालं किच्चा कहिं गमिस्सामि ? कहिं उववज्जिस्सामि ?, तते णं अरिहा अरिद्ध० कण्हं वासु० एवं व०—एवं खलु कण्हा ! बारवतीए नयरीए सुरदीवायणकोवनिद्धट्टाए अम्मापिडिनियगविष्णूणे रामेण बलदेवेण सद्धिं दाहिणवेयालिं अभिमुहे जोहिद्विल्लपामोक्खाणं पंचण्हं पंडवाणं पंडुरायपुत्ताणं पासं पंडुमहुरं संपत्थिते कोसंबवणकानने नग्गोहवरपायवस्स अहे पुढविंसिलापट्टए पीतवत्थपच्छाइयसरीरे जरकुमारेणं तिवखेणं कोदंडविष्णुक्केणं इसुणा वामे पादे विद्धे समाणे कालमासे कालं किच्चा तच्चाए वालुयप्पभाए पुढवीए उज्जल्लिए नरए नेरइयत्ताए उववज्जिहिसि,

तते णं कण्हे वसुदेवए अरहतो अरिद्ध० अंतिए एयमट्टं सोच्चा निसम्म ओहय जाव झियाति, कण्हाति ! अरहा अरिद्ध० कण्हं वासुदेवं एवं वदासि—मा णं तुमं देवाणुप्पिया ! ओहय जाव झियाहि, एवं खलु तुमं देवाणु० ! तच्चातो पुढवीओ उज्जल्लियाओ अनंतरं उव्वट्टिता इहेव जंबुद्वीवे भारहे वासे आगमेसाए उस्सप्पिणीए पुंडेसु जणवतेसु सयदुवारे बारसमे अममे नामं अरहा भविस्ससि, तत्थ तुमं बहूइं वासाइं केवलपरियागं पाउणेत्ता सिज्जिहिसि ५,

तते णं से कण्हे वासुदेवे अरहतो अरिद्ध० अंतिए एयमट्टं सोच्चा निसम्मं हट्टतुट्ट० अप्फोडेति २ वग्गति २ तिवतिं छिंदति २ सीहनायं करेति २ अरहं अरिद्धनेमिं वंदति णमंसति २ तमेव अभिसेक्कं हत्थिं दुरुहति २ जेणेव बारवती नगरी जेणेव सते गिहे तेणेव उवागते अभिसेयहत्थिर-यणातो पच्चोरुहति जेणेव बाहिरिया उवट्टाणसाला जेणेव सते सीहासणे तेणेव उवागच्छति २ सीहासणवरंसि पुरत्थाभिमुहे निसीयति २ कोडुंबियपुरसे सद्दावेति २ एवं व०—

गच्छह णं तुब्भे देवाणु० ! बारवतीए नयरीए सिंघाडग जाव उवघोसेमाणा एवं वयह—एवं खलु देवाणुप्पिया ! बारवतीए नयरीए नवजोयण जाव भूयाए सुरग्गिदीवायणमूलाते विनासे भविस्सति, तं जो णं देवा० ! इच्छति बारवतीए नयरीए राया वा जुवराया वा ईसरे तलवरे माडंबियकोडुंबिय इब्भसेट्टी वा देवी वा कुमारो वा कुमारी वा अरहतो अरिद्धनेमिस्स अंतिए मुंडे जाव पव्वइत्ताए तं णं कण्हे वासुदेवे विसज्जेति, पच्छातुरस्सवि य से अहापवित्तं वित्तिं अणुजाणति महता इट्ठीसक्कारसमुदएणं य से निक्खमणं करेति, दोच्चंपि तच्चापि घोसणयं घोसेह २ मम एयं पच्चप्पिणह, तए णं ते कोडुंबिय जाव पच्चप्पिणांति,

तते णं सा पउमावती देवी अरहतो० अंतिए धम्मं सोच्चा निसम्म हट्ट तुट्ट जाव हियया अरहं अरिद्धनेमीं वंदति नमंसति २ एवं वयासी—सद्दहामि णं भंते ! निग्गंथं पावयणं० से जहेतं तुब्भे वदह जं नवरं देवाणु० ! कण्हं वासुदेवं आपुच्छामि, तते णं अहं देवा० अंतिए मुंडा जाव पव्वयामि, अहासुहं०, तं० सा पउमावती देवी धम्मियं जाणप्पवरं दुरुहति २ जेणेव बारवती

नगरी जेणेव सते गिहे तेणेव उवागच्छति २ धम्मियातो जाणातो पच्चोरुभति २ जेणेव कण्हे वासुदेवे ते० उ० करयल० कट्टु एवं व०—

इच्छामि णं देवाणु० ! तुब्भेहिं अब्भणुण्णाता समाणी अरहतो अरिद्धनेमिस्स अंतिए मुंडा जाव पव्व०, अहासुहं, तए णं से कण्हे वासुदेवे कोडुंबिते सदावेति २ एवं व०—खिप्पामेव पउमावतीते महत्थं निक्खणाभिसेयं उवट्टवेह २ एयमाणत्तियं पच्चप्पिणह, तं० ते जाव पच्चप्पिणंति, तए णं से कण्हे वासुदेवे पउमावतीं देवीं पट्टयं डुहेति अट्टसतेणं सोवन्नकलस जाव महानिक्खमणाभिसेएणं अभिसिंचति २ सब्बालंकारविभूसियं करेति २ पुरिससहस्सवाहिणिं सिबियं रदावेति बारवतीनगरीमज्झमज्झेणं निग्गच्छति २ जेणेव रेवतते पव्वए जेणेव सहसंबवणे उज्जाणे तेणेव उवा० २ सीयं ठवेति पउमावती देवी सीतातो पच्चोरुभति २ जेणेव अरहा अरिद्धनेमी तेणेव उवा० २ अरहं अरिद्धनेमीं तिक्खुत्तो आ० प० २ वं० न० २ एवं व०—

एस णं भंते ! मम अग्गमहिंसी पउमावतीनामं देवी इड्ढा कंता पिया मणुव्वा मणामा अभिरामा जाव किमंग पुण पासणयाए ?, तन्नं अहं देवाणु० ! सिस्सिणिभिकखं दलयामि पडिच्छंतु णं देवाणु० ! सिस्सिणिभिकखं, अहासुहं०, तं० सा पउमावती उत्तरपउच्छिमं दिसीभागं अवक्कमति २ सयमेव आभरणालंकारं ओमुयति २ सयमेव पंचमुट्टियं लोयं करेति २ जेणेव अरहा अरि० तेणेव उवा० २ अरहं अरिद्धनेमिं वंदति नमंसति २ एवं व०—

आलित्ते जाव धम्ममाइक्खितं, तते णं अरहा अरिद्ध० पउमावतीं देवीं सयमेव पव्वावेति २ सय० मुंडा० सय० जक्खिणीते अज्जाते सिस्सिणिं दलयति, त० सा जक्खिणी अज्जा पउमावइं देवीं संथं पव्वा० जाव संजमियव्वं, तते णं सा पउमावती जाव संजमइ, त० सा पउमावती अज्जा जाता ईरियासमिया जाव गुत्तबंधारिणी, त० सा पउमावती अज्जा जक्खिणीते अज्जाते अंतिए सामाइयमाइयाइं एक्कारस अंगाइं अहिज्जति, बहूहिं चउत्थइड्ड० विविहतव० भा० विहरति, त० सा पउमावती अज्जा बहुपडिपुत्राइं वीसं वासाइ सामन्नपरियागं पाउणित्ता मासियाए संलेहणाए अप्पाणं ज्ञोसेति २ सट्ठिं भत्ताइं अणसणाए छेदेति २ जस्सइत्ते कीरइ नग्गभावे जाव तमइं आराहेति चरिमुस्तासेहिं सिद्धा ५ ।

चू. चतुर्थे वर्गे दशाध्ययनानि, पञ्चमेऽपि तथैव, तत्र प्रथमे 'सुराग्निदीवायणमलाए' ति सुरा च—मद्यं कुमाराणामुन्मताताकारणं अग्निश्च—अग्नि कुमारदेवसन्धुक्षितो द्वीपायनश्च—सुरापान-मत्तयुष्मत्कुमारखलीकृतः कृतनिदानो बालतपस्वी सम्प्राप्ताग्नि कुमारदेववत्त्वः एते मूलं—कारणं यस्य विनाशस्य स तथा, अथवा सुरश्चासावग्नि कुमारश्चाग्निदाता द्वीपायनश्चेति सुराग्निद्वैपायनः शेषं तथैव । 'परिभाइत्ता' इह 'दाणं च दाइयाणं' ति संस्मरणीयं ।

'कोसंबवणकाणणे' पाठान्तरेण 'कासंबकाणणे' 'पुढवि' ति 'पुढवीसिलापट्टए' ति ६श्यं, 'पीयवत्थ' ति 'पियवत्थपच्छादियसरीरे' ति ६श्यं । 'तिवइ' न्ति त्रयाणं पदानां समाहारस्त्रिपदी-मल्लस्येव रङ्गभूमी पदत्रयविन्यासविशेषस्तां छिनत्ति—करोति ।

राजा—प्रसिद्धो राजा युवराजः—राज्यार्हः ईश्वरः प्रभुरमात्यादिः तलवरो—राजवल्लभो राजसमानः माडम्बिकः—मडम्बाभिधानसन्निवेशविशेषस्वामी कौटुम्बिकः—द्वित्रादिकुटुम्बनेता इभ्यादयः प्रतीताः । 'पच्छाउरस्सवि' ति 'पच्छ' ति प्रव्रजता यद्विमुक्तं कुटुम्बकं तन्निर्वाहार्थमातुरः—

साबाधमानसो यस्तस्यापि यथाप्रवृत्तां—यथाप्ररूपतां वृत्तिं—आजीवनम् 'अनुजानाति' पूर्ववद्ददाति न पुनर्वर्त्यर्जकस्य प्रव्रजितत्वेन पाश्चात्यनिर्वाह्यतत्कुटुम्बस्य तामपहरतीति । 'जाव किमंग पुण' इत्यत्र 'उदुम्बरपुष्पपिव दुलभा सवणयाए किमंग पुण पासणयाए'ति द्रष्टव्यमिति ।

'आलिते ण'मित्यादाविदं दृश्यम्—आदीप्तो भदन्त ! लोकः एवं प्रदीप्तः आदीप्तप्रदीप्तश्च जरया मरणेन च, तत इच्छामि देवानांप्रियैः स्वयमेवात्मानं प्रव्राजितुं यावत् आचारगोचरविनय-वैनयिकचरणकरणयात्रामात्राप्रवृत्तिकं धर्माख्यातुमिति, यात्रामात्रार्थं च वृत्तिर्यत्र स तथा ताम् । 'ईरियासमिया' इत्यादौ यावत्करणाद्ग्रन्थान्तरेषु 'भासासमिया' इत्यादि 'मणगुत्ता' इत्यादि 'वयगुत्ता गुत्तिदिया गुत्तबंभचारिणी'ति द्रष्टव्यं । 'बहूहि' इत्यत्रैवं द्रष्टव्यं—'छट्टुमदसमदुवालसेहिं भासद्धमासखमणेहिं विविहेहिं तवोकम्मेहिं अप्पाणं भावेमाणा विहरइ'ति । 'जस्सट्टाए कीरति नग्गाभवे' इत्यादौ यावत्करणादिदं दृश्यं—'मुंडभावे कोसलोचे बंभचेरवासे अण्हाणगं अच्छत्तयं अणुवाहणयं भूमिसेज्जाओ फलगलसिज्जाओ परघरप्पवेसे लद्धावलद्धाइं माणोवमाणाइं परेसिं हीलणाओ निदणाओ खिसणाओ तालणाओ गरहणाओ

उच्चावया विरुवरूवा बावीसंपरीसहोवसग्गा गामकंडगा अहियासिज्जंति तमडुमाराहेइ'ति कण्ठयं, नवरं हीलना—अनभ्युत्थानादि निन्दना—स्वमनसि कुत्सा 'खिसणा' लोकसमक्षमेव जात्याद्युद्घट्टनं तर्जना—ज्ञास्यसि रे जाल्मेत्यादि भणनं ताडना—चपेटादिना गर्हा—गर्हणीयसमक्षं कुत्सा उच्चावचा—अनुकूलप्रतिकूलाः असमञ्जसा इत्यर्थः विरूपरूपाः—विविधस्वभावा द्वाविंशतिः परीषहाः, उपसर्गाश्च षोडश ग्रामकण्टका—इन्द्रियग्रामस्य बाधकत्वेन कण्टका इवेति ।

वर्गः ५ — अध्ययनं — १ समाप्तम्

—: वर्गः— ५, अध्ययानानि — २...८ :-

मू. (२१) तेणं कालेणं २ बारवई रेवतए उज्जाणे नंदनवने तथ णं बारव० कण्हे वासु० तस्स णं कण्हेवासुदेवस्स गोरी देवी वन्नतो अरहा समोसढे कण्हे निग्गते गोरी जहा पउमावती तहा निग्गया धम्मकहा परिसा पडिगता, कण्हेवि,

तए णं सा गोरी जहा पउमावती तहा निक्खंता जाव सिद्धा ४ । एवं गंधारी । लक्खणा । सुसीमा । जंबवई । सच्चभामा । रूपिणी । अड्ढवि पउमावतीसरिसाओ अड्ढ अज्झयणा ॥

वृ. 'अड्ढवि पउमावतीसरिसाउ'ति पद्मावत्या सहाष्टौ, ताश्च पद्मावतीसदृशाः समानवक्त-व्यता इत्यर्थः परं नामसु विशेषः, एवं च 'अड्ढ अज्झयण'ति एतान्यष्टावध्ययनानि, सदृशानि च वासुदेवभार्याष्टकप्रतिबद्धत्वात्, अन्त्यं तु अध्ययनद्वयमष्टकविलक्षणं वासुदेवस्तुषाप्रतिबद्धत्वा दिति । पञ्चमस्य वर्गस्य निक्षेपो वाच्याः ।

वर्गः— ५, अध्ययनानि— २...८ समाप्तानि

—: वर्गः— ५ अध्ययने — १...१० :-

मू. (२२) तेणे कालेणं बारवतीनगरीए रेवतते नंदनवने कण्हे०, तथ णं बारवतीए नयरीए कण्हस्स वासुदेवस्स पुते जंबवतीए देवीए अत्तते संबे नामं कुमारे होत्था, अहीण०, तस्स णं संबस्स कुमारस्स मूलसिरीनामं भारिया होत्था वन्नओ, अरहा समोसढे कण्हे

निग्गते मूलसिरीवि निग्गया जहा पउमा० नवरं देवाणु० ! कण्हं वासुदेवं आपुच्छामि जाव सिद्धा । एवं मूलदत्तावि ।

वर्ग:- ५, अध्ययने ९-१० समाप्ते ।

वर्ग:- ५ - समाप्तः

वर्ग:- ६

-: अध्ययने - १-२ :-

मू. (२३) जति छट्ठस्स उक्खेवओ नवरं सोलस अज्झयणा पं०, तं०-

मू. (२४) 'मंकाती किंकमे चेव, मोग्गरपाणी य कासवे ।

खेमते धित्तिधरे चेव, केलासे हरिचंदणे ॥

वृ. षष्ठस्य चोपक्षेपस्तत्र च षोडशाध्ययनानि, तेषु श्लोकेनाष्टावष्टौ तु गायथोक्तानीति ।

मू. (२५) वारत्तसुदंसणपुत्रभद्द सुमणभद्द सुपइडे मेहे ।

अइमुत्ते अअलक्खे अज्झयणाणं तु सोलसयं ॥'

मू. (२६) जइ सोलस अज्झयणा पं० पढमस्स अज्झयणस्स के अडे पन्नत्ते ?, एवं खलु जंबू ! तेणं कालेणं २ रायगिहे नगरे गुणसिलए चेतिते सेणिए राया मंकातीनामं गाहावती परिवसति अडे जाव परिभूते, तेणं कालेणं २ समणे भगवं महावीरे आदिकरे गुणसिलए जाव विहरति परिसानिग्गया,

तते णं से मंकाती गाहावती इमीसे कहाए लद्धडे जहा पन्नत्तीए गंगदत्ते तहेव इमोऽवि जेद्धपुत्तं कुडुंबे ठवेत्ता पुरिससहस्सवाहिणीए सीताते निक्खंते जाव अनगारे जाते ईरियासमिते०, त० से मंकाती अनगारे समणस्स भगवतो महावीरस्स तहारूवाणं धेराणं अंतिए सामाइयमाइयाइं एक्कारस अंगाइं अहिज्जति सेसं जहा खंदगस्स, गुणरयणं तवोकम्मं सोलसवासाइं परियाओ तहेव विपुले सिद्धे । किंकमेवि एवं चेव जाव विपुले सिद्धे ।

वर्ग:- ६ : अध्ययने- १-२ समाप्ते

-: वर्ग:- ६ - अध्ययन - ३ :-

मू. (२७) तेणं कालेणं २ रायगिहे गुणसिलते चेतिते सेणिए राया चेळणादेवी, तत्थ णं रायगिहे अज्जुनए नामं मालागारे परिवसति, अडे जाव परिभूते, तस्स णं अज्जुनयस्स मालायारस्स बंधुमतीनामं भारिया होत्था सूमा०, तस्स णं अज्जुनयस्स रायगिहस्स नगरस्स बहिया एत्थ णं महं एगे पुप्फारामे होत्था कण्हं जाव निउरंबभूते दसद्धवन्नकुसुमकुसुमिते पासातीए ४,

तस्स णं पुप्फारामस्स अदूरसामंते तत्थ णं अज्जुनयस्स मालायारस्स अज्जतपज्जतपितिपज्जयागए अनेगकुलपुरिसपरंपरागते मोग्गरसपाणिस्स जक्खस्स जक्खाययणे होत्था, पोराणे दिव्वे सद्धे जहा पुण्णभद्दे, तत्थ णं मोग्गरपाणिस्स पडिमा एणं महं पलसहस्सनिफ्फन्नं अयोमयं मोग्गरं गहाय चिद्धति, त० से अज्जुनते मालागारे बालप्पभित्तिं चेव मोग्गरपाणिजक्खभत्ते यावि होत्था, कल्लकल्लिं पच्छियपडिगाइं गेण्हति २ रायगिहातो नगरातो पडिनिक्खमति २ जेणेव पुप्फारामे

तेणेव उ० २ पुष्फुच्चयं करेति २ अग्गाइं वराइं पुष्फाइं गहाइ २ जेणेव मोग्गरपाणिस्स जक्खाययणे तेणेव उ० मुग्गरपाणिस्स जक्खस्स महरिहं पुष्फच्चणयं करेति २ जंनुपायवडिए पणामं करेति, ततो पच्छा रायमग्गंसि वित्तिं कप्पेमाणे विहरति,

तत्थ णं रायगिहे नगरे ललिया नामं गोड्डी परिवसति अद्दा जाव परिभूता जंकयसुकया यावि होत्था, तं० रायागिहे नगरे अन्नदा कदाइ पमोदे धुडे यावि होतअथा, तं० से अज्जुनते मालागारे कळं पभूयतराएहिं पुष्फेहिं कज्जमितिकट्टु पच्चूसकालसमयंसि बंधुमतीते भारियाते सद्धिं पच्छियपिडयाति गेण्हति २ सयातो गिहातो पडिनिक्खमति २ रायगिहं नगरं मज्झमंमज्झेणं निग्गच्छति २ जेणेव पुष्फरामे तेणेव उवा० २ बंधुमतीते भारियाए सद्धिं पुष्फुच्चयं करेति, तं० तीसे ललियाते गोड्डीते छ गोड्डीला पुरिसा जेणेव मोग्गरपाणिस्स जक्खस्स जक्खाययणे तेणेव उवागता अभिरममाणा चिट्ठंति,

त० से अज्जुनते मालागारे बंधुमतीए भारियाए सद्धिं पुष्फुच्चयं करेति अग्गातिं वरातिं पुष्फातिं गहाय जेणेव मोग्गरपाणिस्स जक्खस्स जक्खाययणे तेणेव उवागच्छति, तते णं छ गोड्डीला पुरिसा अज्जुनयं माला० बंधुमतीए भारियाए सद्धिं इहं हव्वमागच्छति तं सेयं खलु देवाणु० ! अहं अज्जुणयं मालागारं अवओडयबंधणयं करेत्ता बंधुमतीते भारियाए सद्धिं विपुलाइं भोगभोगां भुंजमाणाणं विहरितएत्तिकट्टु एयमट्ठं अन्नमन्नस्स पडिसुणैति २ कवाडंतरेसु निलुक्कति निच्चला निष्फंदा तुसिणीया पच्छण्णा— चिट्ठंति,

त० से अज्जुनते मालागारे बंधुमतिभारियाते सद्धिं जेणेव मोग्गरजक्खाययणे तेणेव उवा० २ आलोए पणामं करेति महरिहं पुष्फच्चणं करेति जंनुपायवडिए पणामं करेति, तते णं छ गोड्डीला पुरिसा दवदवस्स कवाडंतरेहिंतो निग्गच्छंति २ अज्जुणयं मालागारं गेण्हंति २ अवओड- गबंधणं करेति, बंधुमतीए मालागारीए सद्धिं विपुलाइं भोगं भुंजमाणा विहरंति, त० तस्स अज्जुणयस्स मालागारस्स अयमज्जत्थिए ४,

एवं खलु अहं बालप्पभित्तिं चेव मोग्गरपाणिस्स भगवओ कल्लाकळिं जाव कप्पेमाणे विहरामि, तं जति णं मोग्गरपाणिजक्खे इह संनिहिते होंते से णं किं मयं एयारूवं आवइं पावेज्जमाणं पासंते ?, तं नत्थिणं मोग्गरपाणी जक्खे इह संनिहिते, सुव्वत्तं तं एस कट्ठे, तते णं से मोग्गरपाणी जक्खे अज्जुनयस्स मालागारस्स अयमेयारूवं अब्भत्थियं जाव वियाणेत्ता अज्जुनयस्स मालागारस्स सरीरयं अणुपविसति २ तडतडतडस्स बंधाइं छिंदति, तं पलसहस्सनिष्फन्नं अयोमयं मोग्गरं गेण्हति २ ते इत्थिसत्तमे पुरिसे घातेति,

तं० से अज्जुनते मालागारे मोग्गरपाणिणा जक्खेणं अण्णाइहे समाणे रायगिहस्स नगरस्स परिपेरंतेणं कल्लाकळिं छ इत्थिसत्तमे पुरिसे घातेमाणे विहरति, रायगिहे नगरे सिंघाडग जाव महापहपहेसु बहुजणो अन्नमन्नस्स एवमाइक्खति ४— एवं खलु देवाणु० ! अज्जुणते० मोग्गरपाणिणा अण्णाइहे समाणे रायगिहे नगरे बहिया छ इत्थिसत्तमे पुरिसे घातेमाणे विहरति,

तं० से सेणिए राया इमीसे कहाए लद्धेहे समाणे कोडुंबिय० सदावेति २ एवं व०— एवं खलु देवा ! अज्जुनते मालागारे जाव घातेमाणे जाव विहरति तं मा णं तुब्भे केती कट्टस्स वा तणस्स वा पाणियस्स वा पुष्फफलाणं वा अद्दाते सतिरं निग्गच्छतु मा णं तस्स सरीरस्स वावत्ती

भविस्सत्तिकट्टु दोद्धंपि तद्धंपि घोसणयं घोसेह २ खिप्पामेव ममेयं पच्चप्पिणह,

तते णं ते कोडुंबिय जाव पच्च०, तत्थ णं रायगिहे नगरे सुदंसणे नामं सेड्डी परिवसति अहे०, तते णं से सुदंसणे समणोवासते यावि होत्था अभिगयजीवाजीवे जाव विहरति, तेणं कालेणं २ समणे भगवं जाव समोसढे विहरति, तं० रायगिहे नगरे सिंघाडग० बहुजणो अन्नमन्नस्स एवमाइक्खति जाव किमंग पुण विपुलस्स अडुस्स गहणयाए एवं तस्स सुदंसणस्स बहुजणस्स अंतिए एयं सोच्चा निसम्म अयं अब्भत्थिते ४-

एवं खलु समणे जाव विहरति तं गच्छामि णं वंदामि०, एवं संपेहेति २ जेणेव अम्मापियरो तेणेव उवागच्छति २ करयल० एवं व०-एवं खलु अम्मताओ ! समणे जाव विहरति तं गच्छामि णं स० भ० महावीरं वंदामि नमं० जाव पच्चु०, तते णं सुदंसणं सेड्ढिं अम्मापियरो एव वदासि-

एवं खलु पुत्ता ! अञ्जुने मालागारे जाव घातेमाणे विहरति, तं मा णं तुमं पुत्ता ! समणं भगवं महावीरं वंदए निग्गच्छाहि, मा णं तय सरीरयस्स वावत्ती भविस्सति, तुमण्णं इहगतं चैव समणं भगवं महावीरं वंदाहि नमंसाहि, तते णं सुदंसणे सेड्डी अम्मापियरं एवं व०-किण्णं अम्मयातो समणं भगवं० इहमागयं इहपत्तं इह समोसढं इहगते चैव वंदिस्सामि ?, तं गच्छामि णं अह अम्मताओ ! तुब्भेहिं अब्भणुत्ताते समाणे भगवं महा० वंदते, त० सुदंसणं सेड्ढिं अम्मापियरो जाहे नो संचायति बहूहिं आघवणाहिं ४ जाव परूवेत्तते ताहे एवं वदासि-

अहासुहं०, तं० से सुदंसणे अम्मापितीहिं अब्भणुण्णाते समाणे ण्हाते सुद्धप्पास वेसाइं जाव सरीरे सयातो गिहातो पडिनिक्खमति २ पायविहारचारेणं रायगिहं नगरं मज्झमज्जेणं निग्गच्छति २ मोग्गरपाणिस्स जक्खस्स जक्खाययणस्स अदूरसामंतेणं जेणेव गुणसिलते चेतिते जेणेव समणे भगवं महा० तेणेव पहारेत्थ गमणाए, तते णं से मोग्गरपाणी जक्खे सुदंसणं समणोवासते अदूरसामंतेणं वीतीवयमाणं २ पा० २ आसुरुते ५, तं पलसहस्सनिष्फन्नं अयोमयं मोग्गरं उल्लालेमाणे २ जेणेव सुदंसणे समणोवासते तेणेव पहारेत्थ गमणाते, तते णं से सुदंसणे समणोवासते मोग्गरपाणिं जक्खं एज्जमाणं पासति २ अभीते अतत्थे अणुव्विग्गे अक्खुभिते अचलिए असंभंते वत्थंतेणं भूमीं पमज्जति २ करयल० एवं वदासी-

नमोऽत्यु णं अरहंताणं जाव संपताणं नमोऽत्यु णं समणस्स जाव संपाविकामस्स, पुव्वि च णं मते समणस्स भगवतो महा० अंतिए थूलते पाणातिवाते पच्चक्खाते जावज्जीवाते थूलाते मुसावाते थूलाते अदिन्नादाणे सदारसंतोसे कते जावज्जीवाते इच्छापरिमाणे कते जावज्जीवाते, तं इदाणिं पि णं तस्सेय अंतियं सव्वं पाणातिवातं पच्चक्खामि जावज्जीवाए मुसावायं अदत्तादानं मेहुणं परिग्गहं पच्चक्खामि जावज्जीवाए सव्वं कोहं जाव मिच्छादंसणसल्लं पच्चक्खामि जावज्जीवाए सव्वं असनं पानं खाइमं साइमं चउव्विहंपि आहारं पच्चक्खामि जावज्जीवाए,

जति णं एत्तो उवसग्गातो मुच्चिस्सामि तो मे कप्पेति पारेत्तते अह नो एत्तो उवसग्गातो मुच्चिस्सामि ततो मे तथा पच्चक्खाते चैवत्तिकट्टु सागारं पडिं पडिवज्जति । त० से मोग्गरपाणिजक्खं तं पलसहस्सनिष्फन्नं अयोमयं मोग्गरं उल्लालेमाणे २ जेणेव सुदंसणे समणोवासते तेणेव उवा० २ नो चैव णं संचाएति सुदंसणं समणोवासयं तेयसा समभिपडित्तते, तते णं से मोग्गरपाणीजक्खं

सुदंसणं समणोवासतं सव्वओ समंताओ परिघोलेमाणे २ जाहे नो (चेव णं) संचाएति सुदंसणं समणोवासयं तेयसा समभिपडित्ते ताहे सुदंसणस्स समणोवासयस्स पुरतो सपक्खिं सपडिदिसिं ठिच्चा सुदंसणं समणोवासयं अणिनमसाते दिट्ठीए सुधिं निरिक्खति २ अञ्जुनयस्स मालागारस्स सरीरं विष्णजहति २ तं पलसहस्सनिष्कन्नं अयोमयं मोग्गरं गहाय जामेव दिसं पाउब्भूते तामेव दिसं पडिगते,

त० से अञ्जुनते माला० मोग्गरपाणिणा जक्खेणं विष्णमुक्के समाणे घसत्ति धरणियलंसि सव्वंगेहिं निवडित्ते, त० से सुदंसणे समणोवासते निरुवसग्गमित्ठु पडिमं पारेति, तते णं से अञ्जुनते माला० तत्तो मुहुत्तंतरेणं आसत्थे समाणे उट्ठेति २ सुदंसणं समणोवासयं एवं व०—तुब्भे णं देवाणु० ! के कहिं वा संपत्थिया ?, तते णं से सुदंसणे समणो० अञ्जुणयं माला० एवं व०—

एवं खलु देवाणुप्पिया ! अहं सुदंसणे नामं समणोवासते अभिगयजीवाजीवे गुणसिलते चेतिते समणं भगवं महावीरं वंदते संपत्थिते, त० से अञ्जुनते माला० सुदंसणं समणोवासयं एवं व०—तं इच्छामि णं देवाणु० ! अहमवि तुमए सद्धिं समणं भगवं महा० वंदेत्तए जाव पञ्चुवासेत्तए, अहासुहं देवाणु० १, त० से सुदंसणे समणोवासते अञ्जुनएणं मालागारेणं सद्धिं जेणेव गुणसिलए चेतिते जणेव समणे भगवं महा० तेणेव उ० २ अञ्जुनएणं मालागारेणं सद्धिं समणं भगवं महा० तिक्वुत्तो जाव पञ्चुवासति, तते णं समणे भगवं महा० सुदंसणस्स समणो० अञ्जुनयस्स मालागारस्स तीसे य० धम्मकहा०, सुदंसणे पडिगते ।

तए णं से अञ्जुणते समणस्स० धम्मं सोच्चा हट्ठ० सद्दहामि णं भंते ! निग्गंधं पावयणं जाव अब्भुट्ठेमि, अहासुहं, त० से अञ्जुनते माला० उत्तर० सयमेव पंचमुट्ठियं लोयं करेति जाव अनगारे जाते जाव विहरति, तते णं से अञ्जुनते अनगारे जं चेव दिवसं मुंडे जाव पव्वइते तं चेव दिवसं समणं भगवं महा० वंदति २ इमं एयारूवं अभिग्गहं उग्गिण्हति—

कप्पइ मे जावज्जीवाते छट्ठंछट्ठेणं अनिक्खित्तेणं तवोकम्पेणं अप्पाणं भावेमाणस्स विहरित्तएत्तिकट्टु, अयमेयारूवं अभिग्गहं ओगेण्हति २ जावज्जीवाए जाव विहरति,

तते णं से अञ्जुनते अनगारे छट्ठक्खमणपारणयंसि पढमपोरिसीए सज्झायं करेति जहा गौयमसामी जाव अडति, तते णं तं अञ्जुणयं अनगारं रायगिहे नगरे उच्च जाव अडमाणं बहवे इत्थीओ य पुरिसा य डहरा य महल्ला य जुवाणा य एवं वदासी—

इमे णं मे पितामारते भाया० भगिणी० भज्जा० पुत्त० धूया० सुण्हा० इमेण मे अन्नतरे सयणसंबंधिपरियणे मारिएत्तिकट्टु अप्पेगतिया अक्कोसंति अप्पे० हीलंति निंदंति खिसंति गरिहंति तज्जेति तालेति, तते णं से अञ्जुणते अनगारे तेहिं बहूहिं इत्थीहि य पुरिसेहि य डहरेहि य महल्लेह य जुवाणइएहि य आतोसेज्जमाणे जाव तालेज्जमाणे तेसिं मणसावि अपउस्समाणे सम्मं सहति सम्मं खमति तितिकखवि अहियासेति सम्मं सहमाणे खम० तिति० अहि० रायगिहे नगरे उच्चणीयमज्जिमकुलाइं अडमाणे जति भत्तं लहति तो पाणं न लभति जइ पाणं तो भत्तं न लभति, तते णं से अञ्जुनते अदीणे अविमणे अकलुसे अनाइले अविसादी अपरितंतजोगी अडति २ रायगिहातो नगरातो पडिनिक्खमति २ जेणेव गुणसिलए चेतिते जेणेव समणे भगवं महा० जहा गौयमसामी जाव पडिदंसेति २ समणेणं भगवया महा० अब्भणुण्णाते अमुच्छित्ते ४

विलमिव पन्नगभूतेणं अप्पाणेणं तमाहारं आहारेति, तते णं समणे० अन्नदा राय० पाडि०
२ बहिं जण० विहरति, तते णं से अज्जुनते अनगारे तेणं ओरालेणं पयत्तेणं पग्गहिणं महानुभागेणं
तवोकम्मेणं अप्पाणं भावेमाणे बहुपुण्णे छम्मासे सामण्णपरियागं पाउणति, अद्धमासियाए संलेहणाए
अप्पाणं झूसेति तीसं भत्ताइं अणसणाते छेदेति २ जस्सद्धाते कीरति जाव सिद्धे

वृ. 'किण्हे जाव'ति इह यावत्करणात् 'किण्हे किण्होभासे नीले नीलोभासे' इत्यादि
मेघनिकुरम्बभूत इत्येतदन्त आराभवर्णको ढश्यः । 'ललिच'ति दुर्ललितगोष्ठी-भुजङ्गसमुदायः,
आढ्या यावच्छब्दादीप्ता बहुजनस्यापरिभूता 'जंकयसुकय'ति यदेव कृतं शोभनमशोभनं वा
तदेव सुष्ठु कृतमित्यभिमन्यते पितृपौरादिभिर्यस्याः सा यत्कृतसुकृता । 'पमोए'ति महोत्सवः ।

'अग्गाइं'ति अग्ने भवान्यग्राणि प्रधानानीत्यर्थः वराणि तान्येव, एकार्थशब्दोपादानं तु
प्राधान्यप्रकर्षख्यापनार्थं । २ 'अवउडयबंधणयं'ति अवमोटनतोऽवकोटनतो वा पृष्ठदेशे बाहुशिरसा
संयमनेन बन्धनं यस्य स तथा । 'दवदवस्स व'ति द्रुतं द्रुतं । 'सुवत्तं णं एस कट्ठे' व्यक्तं-स्फुटम्
एषः-यक्षः प्रतिमारूपः 'काष्ठं' दारु तन्मयत्वाद्देवताशून्यत्वेनाकिञ्चित्करत्वादिति ।

'सइरं निग्गच्छउ'ति स्वैरं-यथेष्टं निर्यातु । 'इह आगय'मित्यादि, इह नगरे आगतं
प्रत्यासन्नत्वेऽप्येवं व्यपदेशः स्यात् अत उच्यते-इह संप्राप्तं, प्राप्तवापि विशेषाभिधानायोच्यते
इह समवसूतं-धर्मव्याख्यानप्रहृतया व्यवस्थितं, अथवा इह नगरे पुनरिहोद्याने पुनरिह
साधूचितावग्रहे इति । 'सुद्धप्प'ति शुद्धात्मा यावत्करणात् 'वेसियाइं पवरवत्थाइं परिहिण
अप्पमहग्घाभर- णालंकियसरीरे' 'वत्थंतेणं'ति वस्त्राञ्चलेन 'करयल'ति 'करयलपरिग्गहिंयं
सिरसावत्तं दसनहं अंजलिं मत्थए कट्टु' इति द्रष्टव्यं ।

'नो चेव णं संचाएति सुदंसणं समणोवासयंतेयसा समभिपइत्तए'ति न शक्नोति सुदर्शनं
समभिपतितुम्-आक्रमितुमित्यर्थः, केन ? -तेजसा-प्रभावेन सुदर्शनसम्बन्धिनेति ।

सहत इत्यादीनि एकार्थानि पदानीति केचित्, अन्ये तु सहते भयामावेन क्षमते कोपाभावेन
तितिक्षते दैन्याभावेन अधिसहते-आधिक्येन सहत इति । 'अदीणे'त्यादि, तत्रादीनः शोकाभावात्
अविमना न शून्यचित्तः अकलुषो द्वेषवर्जितत्वात् अनाविलः जनाकुलो वा निःशोभत्वात् अविषादी
किं मे जीवितेनेत्यादिचिन्तारहितः अत एवापरितान्तः-अविश्रान्तो योगः-समाधिर्यस्य स तथा
स्वार्थिकेनन्तत्वाच्चापरितान्तयोगी ।

'बिले'मिवेत्यादि, अस्यायमर्थो-यथा बिले पन्नगः पार्श्वसंस्पर्शनात्मानं प्रवेशयति तथा
यमाहारं मुखेनासंसृशन्निव रागविरहितत्वादाहारयति-अभ्यवहरतीति ।

वर्गः- ६ - अध्ययन - ३ - समाप्तम्

-: वर्गः- ६ - अध्ययनानि ४...१४ :-

मू. (२८) तेणं कालेणं २ रायगिहे नगरे गुणसिलए चेतिते तत्थ णं सेणिए राया कासवे
नामं गाहावती परिवसति जहा मंकाती, सोलस वासा परियाओ विपुले सिद्धे ४ ।

मू. (२९) एवं खेमतेऽवि गाहावती, नवरं कागंदी नगरी सोलस परिताओ विपुले पव्वए
सिद्धे ५ ।

मू. (३०) एवं धितिहरेवि गाहा० कामंदीए ण० सोलस वासा परियाओ जाव विपुले सिद्धे ६ ।

मू. (३१) एवं कोलासेवि गा० नवरं सागेए नगरे बारस वासाइं परियाओ विपुले सिद्धे ७,

मू. (३२) एवं हरिचंदणेवि गा० साएए बारस वासा परियाओ विपुले सिद्धे ८ । य

मू. (३३) एवं बारत्तेवि गा० नवरं रायगिहे नगरे बारस वासा परियाओ विपुले सिद्धे ९ ।

मू. (३४) एवं सुदंसणेवि गा० नवरं वाणियगामे नगरे दूतिपलासते चेइते पंच वासा परियाओ विपुले सिद्धे १० ।

मू. (३५) एवं पुन्नभदेवि गा० वाणियगामे नगरे पंच वासा विपुले सिद्धे ११ ।

मू. (३६) एवं सुमणभदेवि सावत्थीए नग० बहुवासपरि० सिद्धे १२ ।

मू. (३७) एवं सुपइडेवि गा० सावत्थीए नगरीए सत्तावीसं वासा परि० विपुले सिद्धे १३

मू. (३८) मेहे रायगिहे नगरे बहूइं वासातिं परिताओ १४ ।

वर्गः— ६ अध्ययानि ४...१४ समाप्तानि

— वर्गः ६ अध्ययनं — १५ :—

मू. (३९) तेणं कालेणं २ पोलासपुरे नगरे सिरिवणे उज्जाणे, तत्थ णं पोलासपुरे नगरे विजये नामं राया होत्था, तस्स णं विजयस्स रत्तो सिरि नामं देवी होत्था वन्नतो, तस्स णं विजयस्स रत्तो पुत्ते सिरि ए देवीते अत्तते अतिमुत्ते नामं कुमारे होत्था सूमाले,

तेणं कालेणं २ समणे भगवं महा० जाव सिरिवनेविहरति, तेणं का० २ समणस्स० जेहे अंतेवासी इंदभूती जहा पन्नतीए जाव पोलासपुरे नगरे उच्च जाव अडड, इमं च णं अइमुत्ते कुमारे ण्हाते जाव विभूसिते बहूहिं दारएहि य दारियाहि य डिंभएहि य डिंभियाहिं य कुमारएहि य कुमारियाहि य सद्धिं संपरिवुडे सतो गिहातो पडिनिक्खमति २ जेणेव इंदड्ढाणे तेणेव उवागते तेहिं बहूहिं दारएहि य ६ संपरिवुडे अभिरममाणे २ विहरति,

तते णं भगवं गोयमे पोलासपुरे नगरे उच्चनीय जाव अडमाणे इंदड्ढाणस्स अदूरसामंतेणं वीतीवयति, तते णं से अइमुत्ते कुमारे भगवं गोयमं अदूरसामंतेणं वीतीवयमाणं पासति २ जेणेव भगवं गोयमे तेणेव उवागते २ भगवं गोयमं एवं वदासी—के णं भंते ! तुब्भे ? किं वा अडह ? , तते णं भगवं गोयमे अइमुत्तं कुमारं एवं व०—

अम्हे णं देवाणुप्पिया ! समणा निग्गंथा ईरियासमिया जाव वंभयारी उच्चनीय जाव अडामो, तते णं अतिमुत्ते कुमारे भगवं गोयमं एवं व०—एह णं भंते ! तुब्भे जा णं अहं तुब्भं भिक्खं दवावेमीतिकड्डु भगवं गोयमं अंगुलीए गेण्हति २ जेणेव सते० तेणेव उवागते, तते णं सा सिरिदेवी भगवं गोयमं एज्जमाणं पासति पासेत्ता हट्ट० आसणातो अब्भुट्ठेति २ जेणेव भगवं गोयमे तेणेव उवागया भगवं गोयमं तिक्वुत्तो आयाहिणपयाहिणं वंदति २ विउलेणं असन ४ पडिविसज्जेति,

तते णं से अतिमुत्ते कुमारे भगवं गोयमं एवं व०—कहि णं भंते ! तुब्भु परिवसह ? , त० भगवं० अइमुत्तं कुमारं एवं व०—एवं खलु देवाणुप्पिया ! मम धम्मायरिए धम्मोवतेसते भगवं महा० आदिकरे जाव संपाविउकामे इहेव पोलासपुरस्स नगरस्स बहिया सिरिवणे उज्जाणे अहापडि०

उगहं० संजमेणं जाव भवेमाणे विहरति, तत्थ णं अहं परिवसामो,

तते णं से अइमुत्ते कुमारे भगवं गोयमं एवं व०-गच्छामि णं भंते ! अहं तुब्भेहिं सद्धिं समणं भगवं महा० पायवंदते ?, अहासुहं, तते णं से अतिमुत्ते कुमारे भगवं गोतमेणं सद्धिं जेणेव समणे महावीरे तेणेव उवा० २ समणं भगवं महा० तिक्खुत्तो आयाहिणपयाहिणं करेति २ वंदति जाव पज्जुवासति, तते णं भगवं गोयमे जेणेव समणे भगवं महा० तेणेव उवागते जाव पडिदंसेति २ जंममे० तव० विहरति, त० समणे अतिमुत्तस्स कुमारस्स तीसे य धम्मकहा,

त० से अतिमुत्ते समणस्स भ० म० अं० धम्मं सोच्चा निसम्म हट्ठ० जं नवरं देवाणु० ! अम्मापियरो आपुच्छामि, तते णं अहं देवाणु० ! अंतिए जाव पव्वयामि, अहा० देवाणु० मा पडिबंधं, तते णं से अतिमुत्ते जेणेव अम्मापियरो तेणेव उवागते जाव पव्वत्तिए, अतिमुत्तं कुमारं अम्मापितरो एवं व०-बालेसि ताव तुमं पुत्ता ! असंबुद्धेसि०, किं नं तुमं जाणसि धम्मं ?,

तते णं से अतिमुत्ते कुमारे अम्मापियरो एवं व०-एवं खलु अम्मयातो ! जं चेव जाणामि तं चेव न याणामि जं चेव न याणामि तं चेव जाणामि, त० तं अइमुत्तं कुमारं अम्मापियरो एवं व०-कहं न तुमं पुत्ता ! जं चेव जाणसि जाव तं चेव जाणसि ?, त० से अतिमुत्ते कुमारे अम्मापित० एवं०-जाणामि अहं अम्मतातो ! जहा जाएणं अवस्समरियव्वं न जाणामि अहं अम्मतातो ! काहे वा कहिं वा कहं वा केचिरेण वा ?, न जाणामि अम्मयातो ! केहिं कम्माययणेहिं जीवा नेरइयतिरिक्खजोणिमणुस्सदेवेषु उववज्जंति,

जाणामि णं अम्मयातो ! जहा सतेहिं कम्मायाणेहिं जीवा नेरइय जाव उववज्जंति, एवं खलु अहं अम्मतातो ! जं चेव जाणामि तं चेव न याणामि जं चेव न याणामि तं चेव जाणामि, इच्छामि णं अम्मतातो ! तुब्भेहिं अब्भणुण्णाते जाव पव्वइत्तते, तते णं तं अइमुत्तं कुमारं अम्मापियरो जाहे नो संचाएंति बहूहिं आवव० तं इच्छामो ते जाता ! एगदिवसमवि रातसिरिं पासेत्तते, तं० से अतिमुत्ते कुमारे अम्मापिउवयणमणुयत्तमाणे तुसिणीए संचिइति अभिसेओ जहा महाबलस्स निक्खमणं जाव सामाइयमाइयाइं अहिज्जति बहूइं वासाइं सामण्णपरियागं गुणरयणं जाव विपुले सिद्धे १५ ।

वृ. अतिमुक्तककथानके किञ्चिल्लिख्याते- 'इंदुहाणे' ति यत्रेन्द्रयष्टिरुद्धीक्रियते ।

'जा णं' ति येन भिक्षां दापयामि णमित्यलङ्कारे ।

'जाव पडिदंसेइ' ति इह यावत्करणात् 'गमणाए पडिक्कमइ भत्तपाणं आलोएइ' ति द्रष्टव्यं 'काहे व' ति कस्यां वेलायां प्रभातादिकायां 'कहिं व' ति कूखक्षेत्रे ? 'कहं व' ति केन प्रकारेण 'कियच्चिरेण ?' कियति कालेऽतिक्रान्ते इत्यर्थः, 'कम्माययणेहिं' ति कर्मणां-ज्ञानावरणादीना-मायतनानि-आदानानि तैः [कर्मणां ज्ञानावरणादीनामायतनानि आदानानि वा बन्धहेतव इत्यर्थः इति कर्मायतनानि कर्मादानानि वा पाठान्तरेण 'कम्मावयणेहिं' ति तत्र कर्मापतनानि यैः कर्मापतति-आत्मनि संभवति तानि तथा, इति प्रत्यन्तरे]

वर्ग:- ६ अध्ययन - १५ - समाप्तम्

—: वर्गः ६ अध्ययनं— १६ :-

मू. (४०) तेणं कालेणं २ वाणारसीए नयरीए काममहावणे चेतिते, तत्थ णं वाणारसीइ अलक्खे नामं राया होत्था, तेणं कालेणं २ समणे जाव विहरति परिसा०,

तते णं अलक्खे राया इमीसे कहाते लद्धट्टे हट्ट जहा कूणिए जाव पञ्जुवासति धम्मकहा०, त० से अलक्खे राया समणस्स भगवओ महा० जहा उदायणे तथा निकखंते नवरं जेड्डुपुतं रञ्जे अहिसिंचति एक्कारस अंगा बहू वासा परियाओ जाव विपुले सिद्धे ।

एवं जंबू ! समणेणं जाव छट्टस्स वग्गस्स अयमट्टे पन्नत्ते

वर्गः— ६ अध्ययनं— १६ समाप्तम्

वर्गः— ६ समाप्तः

वर्गः— ७

—: अध्ययनं— १ :-

मू. (४१) जति णं भंते ! सत्तमस्स वग्गस्स उक्खेवओ जाव तेरस अज्झयणा पन्नत्ता—

मू. (४२) 'नंदा १ तह नंदमती २ नंदोत्तर ३ नंदसेणिया ४ चेव ।

महया ५ सुमरुत ६ महमरुय ७ मरुदेवा ८ य अट्टमा ॥

मू. (४३) भद्दा ९ य सुभद्दा १० य, सुजाता ११ सुमणातिया १२ ।

भूयदिता १३ य बोद्धव्वा, सेणियभज्जाण नामाई ॥

मू. (४४) जइ णं भंते० ! तेरस अज्झयणा पन्नत्ता पढमस्स णं भंते ! अज्झयणस्स समणेणं० के अट्टे पन्नत्ते ?, एवं खलु जंबू ! तेणं का० २ रायगिहे नगरे गुणसिलते चेतिते सेणिते राया वन्नतो, तस्स णं सेणियस्स रण्णो नंदा नामं देवी होत्था वन्नओ, सामी समोसढे परिसा निग्गता, तते णंसा नंदादेवी इमीसे कहाते लद्धट्टा कोडुंबियपुरिसे सद्दावेति २ जाणं जहा पउमावती जाव एक्कारस अंगाई अहिज्जित्ता वीसं वासाई परियातो जाव सिद्धा ।

—: वर्गः— ७ अध्ययनानि— २...१३ :-

मू. (४५) एवं तेरसवि देवीओ नंदागमेणं नेयव्वातो ॥

वर्गः— ७ समाप्तः

वर्ग— ८

—: अध्ययनं— १ :-

मू. (४६) जति णं भंते ! अट्टमस्स वग्गस्स उक्खेवओ जाव दस अज्झयणा प०, तं०—

मू. (४७) काली १ सुकाली २ महाकाली ३ कण्हा ४ सुकण्हा ५ महाकण्हा ६ ।

वीरकण्हा ७ य बोद्धव्वा रामकण्हा ८ तहेव य ॥

पिउसेणकण्हा ९ नवमी दसमी महासेणकण्हा १० य ॥

मू. (४८) जति० दस अज्झयणा पढमस्स अज्झयणास्स के अट्टे पन्नत्ते ?, एवं खलु जंबू

तेषां का० २ चंपा नाम नगरी होत्या पुत्रभद्रे चेतिते, तस्य णं चंपाए नयरीए कोणिए राया वण्णतो, तस्य णं चंपाए नयरीए सेणियस्स रत्तो भज्जा कोणियस्स रण्णो चुल्लमाउया काली नाम देवी होत्या वण्णतो जहा नंदा जाव सामातियमातियातिं एक्कारस अंगाई अहिज्जति, बहूहिं चउत्थं जाव अप्पाणं भावेमाणीं विहरति,

तते णं सा काली अन्नया कदाइ जेणेव अज्जचंदणा अज्जा तेणेव उवागता २ एवं व०—
इच्छामि णं अज्जाओ ! तुब्भेहिं अब्भणुण्णाता समाणा रयणावलिं तवं उवसंपज्जेताणं विहरत्तते, अहासुहं० त० सा काली अज्जा अज्जचंदणाए अब्भणुण्णाया समाणा रयणावलिं उवसंप० विहरति तं०—चउत्थं करेति चउत्थं करेता सव्वकामगुणियं पारेति, सव्वकामगुणियं पारेता छट्ठं करेति २ सव्वकाम० पारेति २ अट्ठमं करेति २ सव्वकाम० २ अट्ठ छट्ठाइं करेति २ सव्वकागुणियं पारेति २ चउत्थं करेति २ सव्वकामगुणियं पारेति २ छट्ठं करेति २ सव्वकामगुणियं पारेति २ अट्ठमं करेति २ सव्वकामगु० २ दसमं करेति २ सव्वकाम० २ दुवालसमं करेति २ सव्वकाम० २ चौद्दसमं क० २ सव्वकाम० २ सोलसमं क० २ सव्वकामगु० २ अट्ठारसमं करेति २ सव्वकाम० २ वीसइमं करेति २

सव्वकामगु० २ बावीसइमं करेति २ ३ सव्वकाम— २ चउवीसइमं करेति २ सव्वकामगु० २ छव्वीसइ० २ सव्वकाम० २ अट्ठावीस० २ सव्वकाम० २ तीसइमं २ सव्वकाम० २ बत्तीसइमं २ सव्वकाम० २ चोत्तीसइमं २ सव्वकाम० २ चोत्तीसं छट्ठाइं करेति २ सव्वकामगु० २ चोत्तीसं क० २ सव्वकाम० २ बत्तीसं क० २ सव्वकाम० २ तीसं क० २ सव्वकाम० २ अट्ठावीसं २ सव्वकाम० २ छव्वीसं २ सव्वकाम० २ चउवीसं २ सव्वका० २ बावीसं २ सव्वका० २ वीसं क० २ सव्वकाम० २ अट्ठारसं २ सव्वकाम० २ सोलसमं करेति २ सव्व० २ चौद्दसमं २ सव्वका० २ बारसमं २ सव्व० २ दसमं २ सव्व० २ अट्ठमं २ सव्व २ छट्ठं २ सव्व० २ चउत्थं २ सव्वकाम० २ अट्ठ छट्ठाइं क० २ सव्वका० २ अट्ठमं करेति २ सव्वकाम० २ अट्ठावी० २ सव्व० २ चउत्थं २ सव्वकाम० ।

एवं खलु एसा रयणावलीए तवोकम्मस्स पढमा परिवाडी एगेणं संवच्छरेणं तिहिं मासेहिं बावीसाए य अहोरोत्तेहिं अहासुता जाव आराहिया भवति, तदानंतरं च णं दोच्चाए परिवाडीए चउत्थं करेति विगतिवज्जं पारेति २ छट्ठं करेति २ विगतिवज्जं पारेति एवं जहा पढमाएवि नवरं सव्वपारणते विगतिवज्जं पारेति जाव आराहिया भवति, तयाणंतरं च णं तच्चाए परिवाडीए चउत्थं करेति चउत्थं करेता अलेवाडं पारेति सेसं तहेव, एवं चउत्था परिवाडी नवरं सव्वपारणते आयंबिलं पारेति सेसं तं चेव,

चू. अष्टमे तु किमपि लिख्यते—‘रयणावलि’ति रत्नावली—आभरणविशेषः रत्नावलीव रत्नावली, यथा हि रत्नावली उभयत आदिसूक्ष्मस्थूलस्थूलतरविभागकाहलिकाख्यसीवर्णावयवद्वययुक्ता भवति, पुनर्मध्यदेशे स्थूलविशिष्टमण्डलङ्कता च भवति, एवं यत्तपःपट्टादावुपदर्शमानमिममाकारं धारयति तद्रत्नावलीत्युच्यते, तत्र चतुर्थभेकेनोपवासेन षष्ठं द्वाभ्यामष्टमं त्रिभिः, ततोऽष्टौ षष्ठानि, तानि च स्थापनायां चत्वारि २ कृत्वा पङ्क्तिद्वयेन स्थाप्यन्ते अथवा पङ्क्तित्रयेण नव कोष्ठकान् कृत्वा मध्यकोष्ठे शून्यं विधाय शेषेस्वष्टास्वष्ट षष्ठानि रचनीयानि, ततश्चतुर्थादिचतुस्त्रिंशत्तमपर्यन्तं, चतुस्त्रिंशत्तमं च षोडशभिरुपवासैः, ततो रत्नावलीमध्यभाग-

कल्पनया चतुस्त्रिंशत्षष्ठानि एतेषां स्थूलमणितया कल्पितत्वात्, एतानि चोत्तराधर्येण द्वे त्रीणि चत्वारि पञ्च षट् पञ्च चत्वारि त्रीणि द्वे च स्थापनीयानि, अथवाऽऽष्टाभिः षड्भिश्च रेखाभिः पञ्चत्रिंशत्कोष्ठकान् विधाय मध्ये शून्यं कृत्वा शेषेषु चतुस्त्रिंशत्षष्ठानि स्थापनीयानीति, एवं चतुस्त्रिंशत्तमादीनि चतुर्थान्तानि पुनरप्यष्ट च षष्ठानि, स्थापना त्वेषां पूर्ववत्, पुनरप्यष्टमषष्ठचतुर्थानीति, प्रथमायां परिपाठ्यां सर्वकामगुणितं पारयति, तत्र सर्वे कामगुणा—अभिलषणीया रसादिगुणाः सजाता यस्मिन् तत्तथा सर्वरसोपेतमित्यर्थः, भोजनमिति गम्यते, पारणकसङ्ग्रहगाथा—

मू. (४९) 'पढमंसि सव्वकामं पारणयं बित्तियते विगतिवज्जं ।
ततियमि अलेवाडं आयंबिलमो चउत्थमि ॥'

वृ. पारणक इति गम्यते, वाचनान्तरे—“पढमंसि सव्वगुणिए पारणक” मिति दश्यते ।

मू. (५०) तते णं सा काली अज्जा रयणावलीतवोकम्मं पंचहिं संवच्छरेहिं दोहि य मासेहिं अट्ठावीसाए य दिवसेहिं अहासुत्तं जाव आराहेत्ता जेणेव अज्जचंदना अज्जा तेणेव उवा० २ अज्जचंदनं अज्जं वंदति नमंसति २ बहूहिं चउत्थ जाव अप्पाणं भावेमाणी विहरति,

तते णं सा काली अज्जा तेणं ओरालेणं जाव धमणिसंतया जाया यावि होत्था से जहा इंगाल० जाव सुहुयहुयासणे इव भासरासिपलिच्छण्णा तवेणं तेएणं तवतेयसिरीए अतीव उवसोभेमाणी चिड्ढति,

तते णं तीसे कालीए अज्जा अन्नदा कदाइ पुव्वरत्तावरत्तकाले अयं अब्भत्थिते जहा खंदयस्स चिंता जहा जाव अत्थि उट्ठा० ५ ताव ताव मे सेयं कल्लं० जाव जलत्ते० अज्जचंदनं अज्जं आपुच्छित्ता अज्जचंदणाए अज्जाए अब्भणुत्तायाए समाणीए संलेहणाइसणा भत्तपाणपडि० कालं अणवकंख० विहरेत्तएत्तिकट्ठु एवं संपेहेति २ कल्लं जेणेव अज्जचंदना अज्जा तेणेव उ० २ अज्जचंदनं वंदति नमंसति एवं व०—

इच्छामि णं अज्जो ! तुब्भेहिं अब्भणुत्ता समाणी संलेह० जाव विहरेत्तते, अहासुहं०, काली अज्जा अज्जचंदनाते अब्भणुत्ता समाणी संलेहणाइसिया जाव विहरति, सा काली अज्जा अज्जचंदनाए अंतिते सामाइयमाइयाइं एक्कारस अंगाइं अहिज्जित्ता बहुपडिपुत्ताइं अट्ठ संवच्छराइं सामण्णपरियागं पाउणित्ता मासियाए संलेहणाए अत्ताणं झूसेत्ता सट्ठिं भत्तातिं अणसणाते छेदेत्ता जस्सट्ठाए कीरति जाव चरिमुस्सासनीसासेहिं सिद्धा ५, निक्खेवो अज्जयणं ।

वृ. ‘ओरालेणं’ मिह यावत्करणादिदं दृश्यं—‘पयत्तेण पग्गहिएणं कल्लाणेणं सिवेणं धन्नेणं मंगल्लेणं सस्सिरीएणं उदग्गेणं उत्तमेणं उदारेणं तवोकम्मेणं सुक्का भुक्खा निम्मंसा अट्ठिक्खमावणद्धा किडिकिडियभूया किसणा धमणिसंतया जाया यावि होत्था, जीवंचीवेणं गच्छइ जीवंचीवेणं चिड्ढति भासं भासतीति गिलाइ भासं भासिस्साभित्ति गिलाति से जहा नामए—कट्ठसगडियाइ वा पत्तसगडियाइ वा इंगालसगडियाइ वा उण्हे दिन्ना सुक्का समाणी ससद्दं गच्छति ससद्दं चिड्ढति एवामेव कालीवि अज्जा ससद्दं गच्छति ससद्दं चिड्ढति उवचिय तवेणं तेएणं अवचिया मंससोणिएणं हुयासणेव भासरासिपडिच्छन्ने तवेणं तेएणं तवतेयसिरीए अईव २ उवसोभेमाणी २ चिड्ढइ’ति, इह तपोविशेषणशब्दा एकार्थाः, अर्थभेदविवक्षायां तु प्रथमज्ञातविवरणसांख्येण ज्ञेयाः । जीवंचीवेनेति जीवबलेन न शरीरबलेनेत्यर्थः ।

वर्गः— ८, अध्ययनं : १ — समाप्तम्

—: वर्ग:- ८, अध्ययन- २ :-

मू. (५१) तेणं का० २ चंपानामं नगरी पुन्नभदे चेतिते कोणिए राया,

तत्थ णं सेणियस्स रत्तो भज्जा कोणियस्स रण्णो चुल्लमाउया सुकालीनाम देवी होत्था जहा काली तथा सुकालीवि निक्खंता जाव बहूहिं चउत्थं जाव भावे० विहरति, त० सा सुकाली अज्जा अन्नया कयाइ जेणेव अज्जचंदना अज्जा जाव इच्छामि णं अज्जो ! तुब्भेहिं अब्भणुत्ताता समाणी कणगावलीतवोकम्मं उवसंपज्जित्ताणं विहरेत्तते,

एवं जहा रयलावली तथा कणगावलीवि, नवरं तिसु ठाणेषु अट्टमाइं करेति जहा रयणावलीए छट्ठाइं एक्काए परिवाडीए संवच्छरो पंच मासा बारस य अहोरत्ता चउण्हं पंच वरिसा नव मासा अट्टारस दिवसा सेसं तहेव, नव वासा परियातो जाव सिद्धा ।

वृ. 'कणगावलि' ति कनकमयमणिकरूप आभरणविशेषः ।

वर्ग:- ८ अध्ययन- २ समाप्तम्

—: वर्ग:- ८ अध्ययन- ३ :-

मू. (५२) एव महाकालीवि, नवरं खुड्ढागं सीहनिक्कीलियं तवोकम्मं उवसंपज्जित्ताणं विहरति,

त०—

चउत्थं करेति २ सव्वकामगुणियं पारेति पारेत्ता छट्ठं करेति २ सव्वकाम० २ चउत्थं क० २ सव्वका० २ अट्टमं क० २ सव्वका० २ छट्ठं क० २ सव्वका० २ दसमं २ सव्व० २ अट्टमं २ सव्वका० २ दुवालसं २ सव्व० २ दसमं २ सव्वका० २ चोदसं २ सव्वकाम० २ बारसमं २ सव्वका० २ सोलसं सव्व० २ चोदसं २ सव्व का० २ अट्टारसं २ सव्वकाम० २ सोलसमं २ सव्वका० २ वीस० २ सव्व० २ अट्टार० २ सव्व० २ वीसइ० २ सव्व० २ सोलसमं २ सव्व० २ अट्टार० २ सव्वका० २ चोदसं २ सव्व २ सोलस २ सव्व २ बारस २ सव्व २ चोदस २ सव्व २ दसमं २ सव्वका० २ बारसमं २ सव्वकाम० २ अट्टमं २ सव्व० २ दसमं २ सव्वका० २ छट्ठं क० २ सव्व० २ अट्टमं ० २ सव्व० २ चउत्थं २ सव्व० २ छट्ठं क० २ सव्वकाम० २ चउत्थं २ सव्व०

तहेव चत्तारि परिवाडीओ, एक्काए परिवाडीए छम्मासा सत्त य दिवसा, चउण्हं दो वरिसा अट्टावीसा य दिवसा जाव सिद्धा ।

वृ. 'खुड्ढागं सीहनिक्कीलियं' ति वक्ष्यमाणमहदपेक्षया क्षुल्लकं-ह्रस्वं सिंहस्य निष्क्रीडितं-विहृतं गमनमित्यर्थः सिंहनिष्क्रीडितं तदिव यत्तपस्तत्सिंहनिष्क्रीडितमुच्यते, सिंहो हि गच्छन् गत्वा २ अतिक्रान्तदेशमवलोकयति एवं यत्र तपसि अतिक्रान्तं तपोविशेषं पुनः पुनरासेव्याग्रेतनं तत्तत् प्रकरोति तत्सिंहनिष्क्रीडितमिति, इह च एकद्वयादय उपवासाश्चतुर्थषष्ठादिशब्दवाच्याः, एतस्य च रचनैवं भवति एकादयो नवान्ताः क्रमेण स्थाप्यन्ते, पुनरपि प्रत्यागत्य नवादय एकान्तास्ततश्च द्वायादीनां नवान्तानामग्ने प्रत्येकमेकादयोऽष्टान्ताः स्थाप्यन्ते, ततो नवाद्येकान्तप्रत्यागतपङ्क्तयं अष्टादीनां द्वयन्तानामादौ सप्तादय एकान्ताः स्थाप्यन्त इति, दिनसङ्ख्या चैवम्-इह द्वे नवकसङ्कलने तत एका ४५ । पुनः ४५ । अन्त्या चाष्टसङ्कलना ३६ । अपरा च

सप्तसङ्कलनाः २८ । तथा पारणकानि ३३ । तदेवं सर्वसङ्ख्या १८७ । एते चैवं षण्मासाः सप्तदिनाधिका भवन्ति, एतेषु च चतुर्गणितेषु द्वे वर्षे अष्टाविंशतिदिनाधिके भवतः ।

वर्गः— ८ अध्ययनं— ३ समाप्तम्

— वर्गः— ८ अध्ययनं— ४ :—

मू. (५३) एवं कण्हावि नवरं महालयं सीहनिक्कीलियं तवोकम्पं जहेव खुड्गां नवरं चोत्तीसइमं जाव नेयव्वं तहेव ऊसारेयव्वं, एक्काए वरिसं छम्मासा अट्टारस य दिवसा, चउण्हं छव्वरिसा दो मासा बारस य अहोरत्ता, सेसं जहा कालीए जाव सिद्धा ।

बृ. एवं महासिंहनिष्क्रीडितमपि, नवरमेकादयः षोडशान्ताः षोडशादयश्चैकान्ताः स्थाप्यन्ते, ततश्च द्वयादीनां षोडशान्तानामने प्रत्येकमेकादयः पञ्चदशान्ताः षोडशादिषु त्वेकान्तेषु पञ्चदशादीनां द्वयन्तानामादौ प्रत्येकं चतुर्दशादयः एकान्ताः स्थाप्यन्ते, दिनमानं त्वेवम्—इह षोडशसङ्कलनाद्वयं १३६ पञ्चदशसङ्कलना १२० चतुर्दशसङ्कलना १०५ पारणकानि ६१ सर्वाग्रं ५५८ ।

वर्गः— ८ अध्ययनं— ४ समाप्तम्

— वर्गः— ८, अध्ययनं— ५ :—

मू. (५४) एवं सुकण्हावि नवरं सत्तसत्तमियं भिक्खुपडिमं उवसंपज्जित्ताणं विहरति, पढमे सत्तए एक्केकं भोयणस्स दत्तिं पडिगाहेति एक्केकं पाणयस्स, दोच्चे सत्तए दो दो भोयणस्स दो दो पाणयस्स पडिगाहेति, तच्चे सत्तते तिन्नि भोयणस्स तिन्नि पाणयस्स च० पं० छ० सत्तमे सत्तते सत्त दत्तीतो भोयणस्स पडिगाहेति सत्त पाणयस्स, एवं खलु एयं सत्तसत्तमियं भिक्खुपडिमं एगूणपन्नाते रात्तिदिएहिं एगेणय छत्रउएणं भिक्खासतेणं अहासुत्ता जाव आराहेत्ता जेणेव अज्जचंदना अज्जा तेणेव उवागया अज्जचंदनं अज्ज वं० न० २ एवं व०—

इच्छामिणं अज्जातो ! तुब्भेहि अब्भणुण्णात्ता समाणी अट्टट्टमियं भिक्खुपडिमं उवसंपज्जित्ताणं विहरेत्तते, अहासुहं, तते णं सा सुकण्हा अज्जा अज्जचंदनाए अब्भणुण्णाया समाणी अट्टट्टमियं भिक्खुपडिमं उवसंपज्जित्ताणं विहरति,

पढमे अट्टए एक्केकं भोयणस्स दत्तिं पडि० एक्केकं पाणयस्स जाव अट्टमे अट्टए अट्टट्ट भोयणस्स पडिगाहेति अट्ट पाणयस्स, एवं खलु एयं अट्टट्टमियं भिक्खुपडिमं चउसट्टीए रात्तिदिएहिं दोहि य अट्टासीतेहिं भिक्खासतेहिं अहा जाव नवनवमियं भिक्खुपडिमं उवसंपज्जित्ता णं विहरति,

पढमे नवए एक्केकं भोयणस्स दत्तिं पडि० एक्केकं पाणयस्स जाव नवमे नवए नव नव द० भो० पडि० नव २ पाणयस्स, एवं खलु नवनवमियं भिक्खुपडिमं एकासीतीराइंदिएहिं चउहिं पंचोत्तरेहिं भिक्खासतेहिं अहासुत्ता०, दसदसमियं भिक्खुपडिमं उवसंपज्जित्ताणं विहरति,

पढमे दसते एक्केकं भोय० पडि० एक्केकं पाण० जाव दसमे दसए दस २ भो० दत्ती पडिगाहे० दस २ पाणयस्स०, एवं खलु एयं दसदसमियं भिक्खुपडिमं एक्केकं राइंदियसतेणं अट्टट्टट्टेहिं भिक्खासतेहिं अहासुत्तं जाव आराहेति २ बहूहिं चउत्थ जाव मासद्धमासविहितवोकम्पेहिं अप्पाणं भावेमाणी विहरति,

तए णं सा सुकण्हा अज्जा तेणं ओरालेणं जाव सिद्धा निक्खेवो अज्जयणा

वर्गः ८—अध्ययनं— ५ समाप्तम्

-: वर्गः ८, अध्ययन - ६ :-

मू. (५५) एवं महाकण्हावि नवरं खुड्ढागं सव्वओभद्दं पडिमं उवसंपज्जिताणं विहरति, चउत्थं करोति २ सव्वकामगुणियं पारेति सव्वकामगुणियं पारेता छट्ठं करोति छट्ठं करोता सव्वकाम० २ अट्ठमं २ सव्वका० २ दसमं २ सव्वका० २ दुवालसमं २ सव्व० २ अट्ठमं २ सव्वका २ दसमं २ सव्वका० २ दुवाल० २ सव्व० २ चउत्थं २ सव्वका० २ छट्ठं २ सव्वकाम० २ दुवालसं २ सव्व० २ चउत्थं २ सव्व० २ छट्ठं २ सव्वकाम० २ अट्ठमं २

सव्वका० २ दसमं २ सव्वकाम० २ छट्ठं २ सव्व० २ अट्ठमं करोति २ सव्वका० २ दसमं २ सव्व० २ दुवालसमं २ सव्वका० २ चउत्थं २ सव्वका० २ दसमं २ सव्व० २ दुवाल० २ सव्वकाम० २ चउत्थं २ सव्व० २ छट्ठं २ सव्वकाम० २ अट्ठमं २ सव्वकाम० २

एवं खलु एवं खुड्ढागसव्वतोभद्दस्स तवोकम्मस्स पढमं परिवाडिं तिहिं भासेहिं दसहिं दिवसेहिं अहासुत्तं जाव आराहेत्ता दोच्चाए परिवाडीए चउत्थं करोति २ विगतिकज्जं पारेति २ जहा रयणावलीए तहा एत्थवि चत्तारि परिवाडीतो पारणा तहेव, चउण्हं कालो संवच्छरो भासो दस य दिवसा सेसं तहेव जाव सिद्धा निक्खेवो अज्झयणं ।

वृ. 'खुड्ढियं सव्वओभद्दं पडिमं'ति क्षुद्रिका-महत्यपेक्षया सर्वतः सर्वासु दिक्षु विदिक्षु च भद्रा-समसङ्घयेति सर्वतोभद्रा, तथाहि - एकादीनां पञ्चान्तानामङ्कानां सर्वतोभावात् पञ्चदश पञ्चदश सर्वत्र तस्यां जायन्त इति, स्थापनोपायगाथा-

॥ १ ॥

“एगाई पंचंते ठविउं मज्झं तु आइमणुपंति ।

सेसे कमसो ठविउं जाणह लहुसव्वओभद्दं ॥” इति

तपोदिनानीह पञ्चसप्ततिः, पारणकदिनानि तु पञ्चविंशतिरिति, सर्वाणि दिनानि शतमेकस्यां परिपाट्यां, चतसृषु त्वेतदेव चतुर्गुणम् ।

वर्गः- ८ - अध्ययन - ६ समाप्तम्

-: वर्गः- ८, अध्ययन - ७ :-

मू. (५६) एवं वीरकण्हावि नवरं महालयं सव्वतोभद्दं तवोकम्मं उवसंप० विहरति, तंजहा-चउत्थं करोति २ सव्वकामगुणियं पारेति २ छट्ठं करोति २ सव्वका० २ अट्ठमं करोति २ सव्व० २ दसमं २ सव्वका० २ दुवालसमं २ सव्व० २ चोद्दस २ सव्व० २ सोलसमं २ सव्वकाम० २ दसमं २ स० २ दुवाल २ सव्व० २ चउदसं २ सव्व० २ सोलसं २ सव्व० २ चउत्थं २ सव्वं० २ छट्ठं २ सव्व० २ अट्ठमं २ सव्व० २ सोलसं २ सव्व० २ चउत्थं २ सव्व० २ छट्ठं २ सव्व० २ अट्ठमं २ सव्व० २ दसमं २ सव्व० २ दुवाल० २ सव्व० २ चोद्दस०

२ सव्व० २ अट्ठमं २ सव्व० २ दसमं करेइ २ सव्व० २ दुवालसं २ सव्व० २ चोद्दसमं २ सव्व० २ सोलसमं २ सव्व० २ चउत्थं २ सव्व० २ छट्ठं २ सव्व० २ चोद्दस० २ सव्व० २ सोलसमं क० २ सव्व० २ चउत्थं क० २ सव्व० २ छट्ठं क० २ अट्ठमं २ सव्व० २ दसमं २ सव्व० २ दुवाल० २ सव्व० २ छट्ठं २ सव्वका० २ अट्ठमं २ सव्वकाम० २ दसमं २ सव्व० २ दुवाल० २ सव्व० २ चोद्दसमं २ सव्व० २ सोलसमं० सव्व० २ चउत्थं २ सव्वकाम० २ दुवाल० २ सव्वकाम० २ चोद्दसमं २ सव्व० २ सोलसमं २ सव्वकाम० २ चउत्थं २ सव्व० २ छट्ठं २ सव्व०

२ अद्रुमं २ सव्वकाम० २ दसमं २ एक्केकाए लयाए अद्रु मासा पंच य दिवसा चउण्हं दो वासा अद्रु मासा वीसं दिवसा सेसं तहेव जाव सिद्धा ।

वृ. एवं महासर्वतोभद्राऽपि, नवरमेकादयः सप्तान्ता उपवासास्तस्यां, स्तापनोपायगाथा-

॥ १ ॥ “एगाती सत्तंते ठविउं मज्झं तु आइमणुपतिं ।

सेसे कमसो ठविउं जाण महासव्वओभद्दं ॥”

इह षन्नवतिशतं तपोदिनानां एकोनपञ्चाशच्च पारणकदिनानि ततोऽस्यां द्वे शते पञ्चचत्वारिंशदधिके दिनानां भवति, इत्येवमेकस्यां परिपाट्यां, चतसृषु त्वेतदेव चतुर्गुणमिति ।

वर्गः- ८ अध्ययनं - ७ समाप्तानि

-: वर्गः- ८, अध्ययनं - ८ :-

मू. (५७) एवं रामकण्हावि नवरं भद्रोत्तरपडिमं उवसंपज्जित्ताणं विहरति तं०-दुवालसमं करेति २ सव्वकाम० २ चौदसमं २ सव्व० २ सोलसमं २ सव्व० २ अड्डार २ सव्व० २ वीसइमं २ सव्व० २ सोलसमं २ सव्वकाम० २ अड्डार २ सव्वकाम० २ वीसइमं २ सव्व० २ दुवालसमं २ सव्वकाम० २ चौदसमं २ सव्व० २ वीसतिमं २

सव्व० २ दुवालसं २ सव्व० २ चौदसमं २ सव्वकाम० २ सोलसमं २ सव्व० २ अड्डारसं २ सव्व० २ चौदसमं २ सव्व० २ सोलसमं सव्वकाम० २ अड्डारसमं २ सव्व० २ वीसइमं २ सव्वकाम० २ दुवालसमं २ सव्व० २ अड्डारसमं २ सव्वकाम० २ वीसतिमं २ सव्वकाम० २ दुवालसमं २ सव्व० २ चौदसमं २ सव्व० २ सोलसमं, एक्काये कालो छम्मासा वीस य दिवसा, चउण्हं कालो दो वरिसा दो मासा वीस य दिवसा, सेसं तहेव जहा काली जाव सिद्धा ।

वृ. भद्रोत्तरप्रतिमायाः स्थापनोपायगाथेयं-

॥ १ ॥ “पंचादी य नवंते ठविउं मज्झं तु आदिमणुपतिं ।

सेसे कमसो ठविउं जाण भद्रोत्तरं खुड्डं ॥”

इह पञ्चसप्तत्यधिकं शतं तपोदिनानां पञ्चविंशतिस्तु पारणकदिनानां, एवं शतद्वयं द्विनानामेकस्यां परिपाट्यां भवति, तच्चतुष्टये त्वेतदेव चतुर्गुणमिति । वाचनान्तरे प्रतिमात्रयस्य लक्षणगाथा उपलभ्यन्ते, यथा०

॥ १ ॥ “आई दोण्ह चतुत्थं आई भद्रोत्तराए बारसमं ।

बारसमं सोलसमं वीसतिमं चैव चरिमाइं ॥”

आदिः-प्रथमं तपः द्वयोः-क्षुद्रसर्वतोभद्रमहासर्वतोभद्रयोः प्रतिमयोश्चतुर्थं-एकोपवासः, तथा आदिः-आद्यं तपो भद्रोत्तरायां-तृतीयप्रतिमायां द्वादशं-उपवासपञ्चकं, ततः क्रमेण द्वादशं-उपवासपञ्चकं षोडशं-उपवाससप्तकं विंशतितमं चैव-उपवासनवकम्, एवं च चरमानि सर्वान्तिमतर्पांसि शेषाणि तु क्रमेण स्थाप्यन्त इति तपयेऽपि प्रथमपङ्क्तिरचनेति ।

-अथ द्वितीयादिपङ्क्तिरचनार्थमाह-

॥ १ ॥ “पढमं तइयं तो जाव चरिमयं ऊणमाइं उ पूरे ।

पंच य परिवाडीओ खुड्डुगभहुत्तराए य ॥”

प्रथमपङ्क्तौ ‘तइयं’ति तृतीयपङ्क्तं पढमं-द्वितीयपङ्क्तिरचनार्थायां प्रथमं स्थापयेत्, स च क्षुद्रसर्वतोभद्रायां त्रिको भवति, भद्रोत्तरायां तु सप्तकः, ‘तो’ति ततोऽनन्तरं क्रमेणोत्तरान्

स्थापयेद् यावच्चरमं, स च सर्वतोभद्रायां चतुष्ककानन्तरः पञ्चको भवति, भद्रोत्तरायां त्वष्टकानन्तरो नवक इति, ततश्चरमानन्तरं यदूनं कोष्ठकाज्ञातं तदादितः—एककादेशरारभ्य पूरयेदिति, एवं चरमात्परत एकको द्विकश्च सर्वतोभद्रायां, इतरस्यां तु पञ्चकः षट्कश्चेति द्वितीयपङ्क्तिस्थापना, एवमेवोपरितन्यपेक्षयाऽधनस्तनी इत्येवं सर्वाः पञ्च परिपाट्यः—पङ्क्तयो रचनीयाः 'खुड्ड'ति क्षुद्रकसर्वतोभद्रायां भद्रोत्तरायां चेति, गाथार्थश्चायं प्रागुक्तयत्रकावसेय इति ।

अथ महासर्वतोभद्राया द्वितीयादिपङ्क्तिरचनार्थमाह—

॥ १ ॥

“पढमं तु चउत्थं जाव चरिमयं ऊणमाइउं पूरे ।

सत्त य परिवाडीओ महालए सव्वओभदे ॥”

महासर्वतोभद्रायां द्वितीयायं पङ्क्तौ कर्तव्यतायां प्रथमं—आदौ चतुर्थं—प्रथमपङ्क्त्यपेक्षया चतुर्थस्थानवर्तिनं, यथा प्रथमपङ्क्तौ चतुष्ककस्ततः क्रमेणान्यानवस्थापय यावच्चरमं यथा सप्तकस्ततोऽनन्तरं यदूनं पङ्क्तेस्तदादितः पूरयेत्, एवं च सप्त परिपाट्यः—पङ्क्तयः पूरयितव्याः 'महालये'ति महति सर्वतोभद्रे—सर्वतोभद्रप्रतिमायाभिति ॥

वर्गः— ८ — अध्ययन — ८ समाप्तम्

—: वर्गः— ८ अध्ययन — ९ :—

मू. (५८) एवं पितुसेणकण्हावि नवरं मुक्तावलीतवोकम्मं उवसंपञ्जिताणं विहरति, तं०—चउत्थं करोति २ सव्वं० २ छड्डं २ सव्वं० २ चउत्थं २ सव्वं० २ अड्डमं २ सव्वं० २ चउत्थं २ सव्वंका० २ दसमं २ सव्वं० २ चउत्थं २ सव्वं० २ दुवाल० २ सव्वं० २ चउत्थं २ सव्वं० २ चोइसमं २ सव्वं० २ चउत्थं २ सव्वं० २ सोलसमं २ सव्वं० २ चउत्थं २ सव्वं० २ अट्टारसं २ सव्वकाम० २ चउत्थं २ सव्वकाम० २ वीसतिमं २ सव्वं० २ चउत्थं २ सव्वं० २ बावीसइमं २ सव्वकाम० २ छव्वीसइमं २ सव्वकाम० २ चउत्थं २ सव्वकाम० २ अट्टावीसं २ सव्वकाम० २ चउत्थं २ सव्वकाम० २ तीसइमं २ सव्वकाम० २ चउत्थं २ सव्वकाम० २ वत्तीसइमं २ सव्वकाम० २ चउत्थं २ सव्वकाम० २ चौत्तीसइमं २ करोति,

एवं तहेव ओसारेति जाव चउत्थं करोति चउत्थं करेत्ता सव्वकामगुणियं पारेति, एक्काए कालो एक्कास मासा पनरस य दिवसा चउण्हं तिण्णि वरिसा दस य मासा सेसं जाव सिद्धा ।

मू. मुक्तावली मुज्ञानैव, नवरं तस्यां चतुर्थं ततः षष्ठादीनि चतुर्शित्तमपर्यन्तानि चतुर्थभक्तान्तरितानि ततश्चतुर्थं ततः प्रत्यावृत्त्या द्वात्रिंशत्तमादीनि षष्ठान्तानि चतुर्थभक्तान्तरितानि ततश्चतुर्थं च करोति, एवं चैयं तपसि इयत्प्रमाणा भवति—षोडशसङ्कलनादिनाः १३६ पञ्चदशसङ्कलना च १२० चतुर्थानि २८ पारणकानि ५९, एषां च मीलनेन मासाः ११ दिनानि १३ भदन्ति, सूत्रे तु दिनानि १५ दृश्यन्ते तत्तु नावगम्यत इति ।

वर्गः— ८ — अध्ययन— ९ — समाप्तम्

—: वर्गः— ८ अध्ययन— १० :—

मू. (५९) एवं महासेणकण्हावि, नवरं आयंबिलवड्डमाणं तवोकम्मं उवसंपञ्जिताणं विहरति, तंजहा—आयंबिलं करोति २ चउत्थं करोति २ बे आयंबिलाइं करोति २ चउत्थं करोति २ तिञ्जि आयंबिलाइं करोति २ चउत्थं करोति २ चत्तारि आयंबिलाइं करोति २ चउत्थं करोति २ पंच आयंबिलाइं

करेति २ चउत्थं करेति २ छ आयंबिलाइं करेति २ चउत्थं करेति २ एवं एकोत्तरियाए वड्डीए आयंबिलाइं वड्ढंति चउत्थंतरियाइं जाव आयंबिलसयं करेति २ चउत्थं करेति,

तते णं सा महासेनकण्हा अज्जा आयंबिलवड्ढमाणं तवोकम्मं चोद्वसहिं वासेहिं तिहि य मासेहिं वीसहि य अहोरत्तेहिं अहासुतं जाव सम्मं काएणं फासेति जाव आराहेत्ता जेणेव अज्जचंदना अज्जा तेणेव उवा० वं० न० वंदित्ता नमंसित्ता बहूहिं चउत्थेहिं जाव भावेमाणी विहरति,

तते णं सा महासेनकण्हा अज्जा तेणं ओरत्तेणं जाव उवसोभेमाणी चिड्ढइ, तए णं तीसे महासेनकण्हाए अज्जाए अत्रया कयातिं पुव्वरत्तावरत्तकाले चिंता जहा खंदयस्स जाव अज्जचंदनं पुच्छइ जाव संलेहणा, कालं अणवकंखमाणी विहरति, त० सा महासेनकण्हा अज्जा अज्जचंदनाए अज्जाए अं० सामाइयातिं एक्कारस अंगाइं अहिज्जित्ता बहुपडिपुत्रातिं सत्तरस वासातिं परियायं पालइत्ता मासियाए संलेहणाए अप्पाणं झूसेत्ता सड्ढिं भत्ताइं अणसणाए छेदेत्ता जस्सट्ठाए कीरइ जाव तमड्ढं आराहेति चरिमउत्सासणीसासेहिं सिद्धा बुद्धा ।

मू. (६०) अड्ड य वासा आदी एक्कोत्तरियाए जाव सत्तरस ।

एसो खलु परिताओ सेणियभज्जाण नायव्वो ॥

बृ. अधानन्तरोदितानां काल्यादिसाध्वीनां पर्यायपरिमाणप्रतिपादनायाह—‘अड्ड य’ गाहा, अष्ट च वर्षाण्यादिं कृत्वा एकोत्तरिकया—एकोत्तरतया क्रमेण यावत् सप्तदश तावच्छ्रेणिकभार्याणां पर्याय इति ॥ यदिह न व्याख्यातं तज्जाताधर्मकथाविवरणादवसेयम् ॥ एवं च समाप्तमन्त-कृद्दशाविवरणमिति ॥ अनन्तरसपर्यये जिनवरोदिते शासने, यकैह समयानुगा गमनिका किल प्रोच्यते । गमान्तरमुपैति सा तदपि यरस्यां कृतावरुढगमशोधनं ननु विधीयतां सर्वतः ।

मू. (६१) एवं खलु जंबू! समणेणं भगवता महावीरेणं आदिगरेणं जाव संपतेणं अड्डमस्स अंगस्स अंतगडदसाणं अयमड्डे पत्रत्ते ।

वर्गः— ८ अध्ययनं— १० समाप्तम्

वर्गः— ८ समाप्तम्

मू. (६२) अंतगडदसाणं अंगस्स एगो सुयखंधो अड्डवग्गा अड्डसु चेव दिवसेसु उदिसिज्जंति, तत्थ पढमबित्तिवग्गे दस २ उद्वेसगा तइयवग्गे तेरस उद्वेसगा चउत्थपंचमवग्गे दस २ उद्वेसया छड्डवग्गे सोलस उद्वेसगा सत्तमवग्गे तेरस उद्वेसगा अड्डमवग्गे दस उद्वेसगा सेसं जहा नायाधम्मकहाणं

मुनि दीपरत्त सागरेण संशोधिता सन्पादिता अन्तकृद्दशाङ्गसूत्रस्य

अभयदेवसूरि विरचिता टीका परिसमाप्ता ।

८ अष्टमं अङ्गसूत्रं अन्तकृद्दशाङ्ग समाप्तम्

ભાવભરી વંદના

જેમના દ્વારા સૂત્રમાં ગુંથાયેલ જિનવાણીનો ભવ્ય વારસો

વર્તમાનકાલીન “આગમસાહિત્ય”માં પ્રાપ્ત થયો

એ સર્વે સૂરિવર આદિ આર્થ પૂજ્યશ્રીઓને-

પંચમ ગણધર શ્રી સુધર્મા સ્વામી	ચૌદ પૂર્વધર શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામી		
દશ પૂર્વધર શ્રી શય્યાંભવસૂરિ	(અનામી) સર્વે શ્રુત સ્થવીર મહર્ષિઓ		
દેવવાચક ગણિ	શ્રી શ્યામાચાર્ય		
દેવદ્વિગણિ ક્ષમાશ્રમણ	જિનભદ્ર ગણિ ક્ષમાશ્રમણ		
સંઘદાસગણિ	સિદ્ધસેન ગણિ		
જિનદાસ ગણિ મહત્તર	અગત્યસિંહ સૂરિ		
શીલાંકાચાર્ય	અભયદેવસૂરિ		
મલયગિરિસૂરિ	ક્ષેમકીર્તિસૂરિ		
હરિભદ્રસૂરિ	આર્ચરક્ષિત સૂરિ (?)		
દ્રોણાચાર્ય	ચંદ્ર સૂરિ		
વાદિવેતાલ શાંતિચંદ્ર સૂરિ	મલ્લધારી હેમચંદ્રસૂરિ		
શાંતિચંદ્ર ઉપાધ્યાય	ધર્મસાગર ઉપાધ્યાય		
ગુણરત્નસૂરી	વિજય વિમલગણિ		
વીરભદ્ર	ઋષિપાલ	બ્રહ્મમુનિ	તિલકસૂરિ
સૂત્ર-નિર્યુક્તિ - ભાષ્ય - ચૂર્ણિ - વૃત્તિ - આદિના રચયિતા અન્ય સર્વે પૂજ્યશ્રી			

વર્તમાન કાલિન આગમ સાહિત્ય વારસાને

સંશોધન-સંપાદન-લેખન આદિ દ્વારા મુદ્રીત/અમુદ્રીત સ્વરૂપે રજૂ કર્તા

સર્વે શ્રુતાનુરાગી પૂજ્યપુરુષોને

આનંદ સાગરસૂરિજી	ચંદ્રસાગર સૂરિજી	મુનિ માણેક
જિન વિજયજી	પુન્યવિજયજી	ચતુરવિજયજી
જંબુ વિજયજી	અમરમુનિજી	કનૈયાલાલજી
લાભસાગરસૂરિજી	આચાર્ય તુલસી	ચંપક સાગરજી

સ્મરણાંજલિ

બાબુ ધનપતસિંહ	પં૦ બેચરદાસ	પં૦ જીવરાજભાઈ
પં૦ ભગવાનદાસ	પં૦ રૂપેન્દ્રકુમાર	પં૦ હીરાલાલ
શ્રુત પ્રકાશક સર્વે સંસ્થાઓ		

४५ आगम भूज तथा विवरणानुं श्लोक प्रमाणादर्शक कोष्टक

क्रम	आगमसूत्रनाम	मूल श्लोक प्रमाण	वृत्ति-कर्ता	वृत्ति श्लोकप्रमाण
१.	आचार	२५५४	शीलाङ्गाचार्य	१२०००
२.	सूत्रकृत	२१००	शीलाङ्गाचार्य	१२८५०
३.	स्थान	३७००	अभयदेवसूरि	१४२५०
४.	समवाय	१६६७	अभयदेवसूरि	३५७५
५.	भगवती	१५७५१	अभयदेवसूरि	१८६१६
६.	ज्ञाताधर्मकथा	५४५०	अभयदेवसूरि	३८००
७.	उपासकदशा	८१२	अभयदेवसूरि	८००
८.	अन्तकृद्दशा	९००	अभयदेवसूरि	४००
९.	अनुत्तरोपपातिकदशा	१९२	अभयदेवसूरि	१००
१०.	प्रश्नव्याकरण	१३००	अभयदेवसूरि	५६३०
११.	विपाकश्रुत	१२५०	अभयदेवसूरि	९००
१२.	औपपातिक	११६७	अभयदेवसूरि	३१२५
१३.	राजप्रश्निय	२१२०	मलयगिरिसूरि	३७००
१४.	जीवाजीवाभिगम	४७००	मलयगिरिसूरि	१४०००
१५.	प्रज्ञापना	७७८७	मलयगिरिसूरि	१६०००
१६.	सूर्यप्रज्ञप्ति	२२९६	मलयगिरिसूरि	९०००
१७.	चन्द्रप्रज्ञप्ति	२३००	मलयगिरिसूरि	९१००
१८.	जम्बूद्वीपप्रज्ञप्ति	४४५४	शान्तिचन्द्रउपाध्याय	१८०००
१९थी	निरयावलिका	११००	चन्द्रसूरि	६००
२३.	(पञ्च उपाङ्ग)	-	-	-
२४.	चतुःशरण	८०	विजयविमलयगणि	(?) २००
२५.	आतुर प्रत्याख्यान	१००	गुणरलसूरि (अवचूरि)	(?) १५०
२६.	महाप्रत्याख्यान	१७६	आनन्दसागरसूरि (संस्कृतछाया)	१७६
२७.	भक्तपरिज्ञा	२१५	आनन्दसागरसूरि (संस्कृतछाया)	२१५
२८.	तन्दुल वैचारिक	५००	विजयविमलयगणि	(?) ५००
२९.	संस्तारक	१५५	गुणरल सूरि (अवचूरि)	११०
३०.	गच्छाचार*	१७५	विजयविमलयगणि	१५६०
३१.	गणिविद्या	१०५	आनन्दसागरसूरि (संस्कृतछाया)	१०५

ક્રમ	આગમસૂત્રનામ	•મૂલ શ્લોક પ્રમાણ	વૃત્તિ-કર્તા	•વૃત્તિ શ્લોકપ્રમાણ
૩૨.	દેવેન્દ્રસ્તવ	૩૭૫	આનન્દસાગરસૂરિ (સંસ્કૃત છાયા)	૩૭૫
૩૩.	મરણસમાધિ *	૮૩૭	આનન્દસાગરસૂરિ (સંસ્કૃત છાયા)	૮૩૭
૩૪.	નિશીથ	૮૨૧	જિનદાસગણિ (ચૂર્ણિ) સહદાસગણિ (ભાષ્ય)	૨૮૦૦ ૭૫૦૦
૩૫.	વૃહત્કલ્પ	૪૭૩	મલયગિરિ+ક્ષેમકીર્તિ સહદાસગણિ (ભાષ્ય)	૪૨૬૦૦ ૭૬૦૦
૩૬.	વ્યવહાર	૩૭૩	મલયગિરિ સહદાસગણિ (ભાષ્ય)	૩૪૦૦૦ ૬૪૦૦
૩૭.	દશશ્ચુતસ્કન્ધ	૮૯૬	- ? - (ચૂર્ણિ)	૨૨૨૫
૩૮.	જીતકલ્પ *	૧૩૦	સિદ્ધસેનગણિ (ચૂર્ણિ)	૧૦૦૦
૩૯.	મહાનિશીથ	૪૫૪૮	-	-
૪૦.	આવશ્યક	૧૩૦	હરિભદ્રસૂરિ	૨૨૦૦૦
૪૧.	ઔષ્ઠનિર્યુક્તિ	નિ.૧૩૫૫	દ્રોણાચાર્ય	(?)૭૫૦૦
-	પિષ્ઠનિર્યુક્તિ *	નિ. ૮૩૫	મલયગિરિસૂરિ	૭૦૦૦
૪૨.	દશવૈકાલિક	૮૩૫	હરિભદ્રસૂરિ	૭૦૦૦
૪૩.	ઉત્તરાધ્યયન	૨૦૦૦	શાંતિસૂરિ	૧૬૦૦૦
૪૪.	નન્દી	૭૦૦	મલયગિરિસૂરિ	૭૭૩૨
૪૫.	અનુયોગદ્વાર	૨૦૦૦	મલધારીહેમચન્દ્રસૂરિ	૫૯૦૦

નોંધ :-

- (૧) ઉક્ત ૪૫ આગમ સૂત્રોમાં વર્તમાન કાળે પહેલાં ૧ થી ૧૧ અંગસૂત્રો, ૧૨ થી ૨૩ ઉપાંગસૂત્રો, ૨૪થી૩૩ પ્રકીર્ણકસૂત્રો ૩૪થી ૩૮ છેવડસૂત્રો, ૪૦ થી ૪૩ મૂલસૂત્રો, ૪૪-૪૫ ચૂલિકાસૂત્રોના નામે હાલ પ્રસિદ્ધ છે.
- (૨) ઉક્ત શ્લોક સંખ્યા અમે ઉપલબ્ધ માહિતી અને પૃષ્ઠ સંખ્યા આધારે નોંધેલ છે. જે કે તે સંખ્યા માટે મતાંતર તો જોવા મળે જ છે. જેમકે આચાર સૂત્રમાં ૨૫૦૦, ૨૫૫૪, ૨૫૨૫ એવા ત્રણ શ્લોક પ્રમાણ જાણવા મળેલ છે. આવો મત-ભેદ અન્ય સૂત્રોમાં પણ છે.
- (૩) ઉક્ત વૃત્તિ-આદિ જે નોંધ છે તે અમે કરેલ સંપાદન મુજબની છે. તે સિવાયની પણ વૃત્તિ-ચૂર્ણિ આદિ સાહિત્ય મુદ્રિત કે અમુદ્રિત અવસ્થામાં હાલ ઉપલબ્ધ છે જ.
- (૪) ગચ્છાચાર અને મરણસમાધિ ના વિકલ્પે ચંદાવેજ્ઞય અને વીરસ્તવ પ્રકીર્ણક આવે છે. જે અમે “આગમસુત્તાણિ” માં મૂળ રૂપે અને “આગમદીપ”માં અક્ષરશઃ ગુજરાતી અનુવાદ રૂપે આપેલ છે. તેમજ જીતકલ્પ જેના વિકલ્પ રૂપે છે એ

પંચકલ્પનું શાષ્ય અમે ‘‘આગમસુત્તાણિ’’માં સંપાદીત કર્યું છે.

- (૫) ઓઘ અને પિણ્ડ એ બંને નિર્યુક્તિ વિકલ્પે છે. જે હાલ મૂલસૂત્ર રૂપે પ્રસિધ્ધ છે. જે બંનેની વૃત્તિ અમે આપી છે. તેમજ તેમાં શાષ્યની ગાથાઓ પણ સમાવેષિત થઈ છે.
- (૬) ચાર પ્રકીર્ણક સૂત્રો અને મહાનિશીઘ એ પાંચ આગમની કોઈ વૃત્તિ આદિ ઉપલબ્ધ થવાનો ઉલ્લેખ મળતો નથી. પ્રકીર્ણક ની સંસ્કૃત છાયા ઉપલબ્ધ છે તેથી મૂકી છે. નિશીઘ-દશા-જિતકલ્પ એ ત્રણેની ચૂર્ણિ આપી છે. જેમાં દશા અને જીતકલ્પ એ બંને ઉપરવૃત્તિ મળતી હોવાનો ઉલ્લેખ છે, પણ અમે તે મેળવી શક્યા નથી. જ્યારે નિશીઘ ઉપર તો માત્ર વીસમા ઉદ્દેશક:ની જ વૃત્તિ નો ઉલ્લેખ મળે છે.

◀ વર્તમાન કાળે ૪૫ આગમમાં ઉપલબ્ધ નિર્યુક્તિ: ▶

ક્રમ	નિર્યુક્તિ	શ્લોકપ્રમાણ	ક્રમ	નિર્યુક્તિ	શ્લોકપ્રમાણ
૧.	આચાર-નિર્યુક્તિ	૪૫૦	૬.	આવશ્યક-નિર્યુક્તિ	૨૫૦૦
૨.	સૂત્રકૃત-નિર્યુક્તિ	૨૬૫	૭.	ઓઘનિર્યુક્તિ	૧૩૫૫
૩.	બૃહત્કલ્પ-નિર્યુક્તિ *	-	૮.	પિણ્ડનિર્યુક્તિ	૮૩૫
૪.	વ્યવહાર-નિર્યુક્તિ *	-	૯.	દશવૈકાલિક-નિર્યુક્તિ	૫૦૦
૫.	દશાશ્રુત૦-નિર્યુક્તિ	૧૮૦	૧૦.	ઉત્તરાધ્યયન-નિર્યુક્તિ	૭૦૦

નોંધ :-

- (૧) અહીં આપેલ શ્લોક પ્રમાણ એ ગાથા સંખ્યા નથી. ‘‘૩૨ અક્ષરનો એક શ્લોક’’ એ પ્રમાણથી નોંધાયેલ શ્લોક પ્રમાણ છે.
- (૨) ★ બૃહત્કલ્પ અને વ્યવહાર એ બંને સૂત્રોની નિર્યુક્તિ હાલ શાષ્ય માં ભળી ગઈ છે. જેનો યથાસંભવ ઉલ્લેખ વૃત્તિકાર મહર્ષિ એ શાષ્ય ઉપરની વૃત્તિમાં કર્યો હોય તેવું જોવા મળેલ છે.
- (૩) ઓઘ અને પિણ્ડનિર્યુક્તિ સ્વતંત્ર મૂલઆગમ સ્વરૂપે સ્થાન પામેલ છે તેથી તેનું સ્વતંત્ર સંપાદન આગમ-૪૧ રૂપે થયેલ છે. (તેમજ આ સંપાદનમાં પણ છે.)
- (૪) બાકીની છ નિર્યુક્તિમાંથી દશાશ્રુતસ્કન્ધ નિર્યુક્તિ ઉપર ચૂર્ણિ અને અન્ય પાંચ નિર્યુક્તિ ઉપરની વૃત્તિ અમે અમારા સંપાદનમાં પ્રકાશીત કરી છે. જ્યાં આ છ નિર્યુક્તિ સ્પષ્ટ અલગ જોઈ શકાય છે.
- (૫) નિર્યુક્તિકર્તા તરીકે ભદ્રવાહુસ્વામી નો ઉલ્લેખ જ જોવા મળે છે.

વર્તમાન કાળે ૪૫ આગમમાં ઉપલબ્ધ માષ્યં

ક્રમ	માષ્ય	શ્લોકપ્રમાણ	ક્રમ	માષ્ય	ગાથાપ્રમાણ
૧.	નિશીષમાષ્ય	૭૫૦૦	૬.	આવશ્યકમાષ્ય ★	૪૮૩
૨.	વૃહત્કલ્પમાષ્ય	૭૬૦૦	૭.	ઓઘનિર્યુક્તિમાષ્ય ★	૩૨૨
૩.	વ્યવહારમાષ્ય	૬૪૦૦	૮.	પિણ્ડનિર્યુક્તિમાષ્ય ★	૪૬
૪.	પન્નકલ્પમાષ્ય	૩૧૮૫	૯.	દશવૈકાલિકમાષ્ય ★	૬૩
૫.	જીતકલ્પમાષ્ય	૩૧૨૫	૧૦.	ઉત્તરાધ્યયનમાષ્ય (?)	—

નોંધ :-

- (૧) નિશીષ, વૃહત્કલ્પ અને વ્યવહારમાષ્ય ના કર્તા સહ્વદાસગણિ હોવાનું જણાય છે. અમારા સંપાદનમાં નિશીષ માષ્ય તેની ચૂર્ણિ સાથે અને વૃહત્કલ્પ તથા વ્યવહાર માષ્ય તેની-તેની વૃત્તિ સાથે સમાવિષ્ટ થયું છે.
- (૨) પન્નકલ્પમાષ્ય અમારા આગમસુત્તાણિ ભાગ-૩૮ માં પ્રકાશીત થયું.
- (૩) આવશ્યકમાષ્ય માં ગાથા પ્રમાણ ૪૮૩ લખ્યું જેમાં ૧૮૩ ગાથા મૂળમાષ્ય રૂપે છે અને ૩૦૦ ગાથા અન્ય એક માષ્યની છે. જેનો સમાવેશ આવશ્યક સૂત્ર-સટીક માં કર્યો છે. [જે કે વિશેષાવશ્યક માષ્ય ખૂબજ પ્રસિધ્ધ થયું છે પણ તે સમગ્ર આવશ્યકસૂત્ર- ઉપરનું માષ્ય નથી અને અધ્યયનો અનુસારની અલગ અલગ વૃત્તિ આદિ પેટા વિવરણો તો આવશ્યક અને જીતકલ્પ એ બંને ઉપર મળે છે. જેનો અત્રે ઉલ્લેખ અમે કરેલ નથી.]
- (૪) ઓઘનિર્યુક્તિ, પિણ્ડનિર્યુક્તિ, દશવૈકાલિકમાષ્ય નો સમાવેશ તેની તેની વૃત્તિ માં થયો જ છે. પણ તેનો કર્તા વિશેનો ઉલ્લેખ અમોને મળેલ નથી. [ઓઘનિર્યુક્તિ ઉપર ૩૦૦૦ શ્લોક પ્રમાણ માષ્યનો ઉલ્લેખ પણ જોવા મળેલ છે.]
- (૫) ઉત્તરાધ્યયનમાષ્યની ગાથા નિર્યુક્તિમાં ભળી ગયાનું સંભળાય છે (?)
- (૬) આ રીતે અંગ - ઉપાંગ - પ્રકીર્ણક - ચૂલિકા એ ૩૫ આગમ સૂત્રો ઉપરનો કોઈ માષ્યનો ઉલ્લેખ અમારી જાણમાં આવેલ નથી. કોઈક સ્થાને સાક્ષી પાઠ-આદિ સ્વરૂપે માષ્યગાથા જોવા મળે છે.
- (૭) માષ્યકર્તા તરીકે મુખ્ય નામ સહ્વદાસગણિ જોવા મળેલ છે. તેમજ જિનમદ્રગણિ-ક્ષમાશ્રમણ અને સિદ્ધસેન ગણિ નો પણ ઉલ્લેખ મળે છે. કેટલાંક માષ્યના કર્તા અજ્ઞાત જ છે.

વર્તમાન કાળે ૪૫ આગમમાં ઉપલબ્ધ ચૂર્ણ:

ક્રમ	ચૂર્ણ	શ્લોકપ્રમાણ	ક્રમ	ચૂર્ણ	શ્લોકપ્રમાણ
૧.	આચાર-ચૂર્ણ	૮૩૦૦	૧.	દશાશ્રુતસ્કન્ધચૂર્ણ	૨૨૨૫
૨.	સૂત્રકૃત-ચૂર્ણ	૧૧૦૦	૧૦.	પદ્મકલ્પચૂર્ણ	૩૨૭૫
૩.	ભગવતી-ચૂર્ણ	૩૧૧૪	૧૧.	જીતકલ્પચૂર્ણ	૧૦૦૦
૪.	જીવાભિગમ-ચૂર્ણ	૧૫૦૦	૧૨.	આવશ્યકચૂર્ણ	૧૮૫૦૦
૫.	જંબૂદ્વીપપ્રજ્ઞસિ-ચૂર્ણ	૧૮૭૧	૧૩.	દશવૈકાલિકચૂર્ણ	૭૦૦૦
૬.	નિશીથચૂર્ણ	૨૮૦૦૦	૧૪.	ઉત્તરાધ્યયનચૂર્ણ	૫૮૫૦
૭.	વૃહલ્કલ્પચૂર્ણ	૧૬૦૦૦	૧૫.	નન્દીચૂર્ણ	૧૫૦૦
૮.	વ્યવહારચૂર્ણ	૧૨૦૦	૧૬.	અનુયોગદારચૂર્ણ	૨૨૬૫

નોંધ :-

- (૧) ઉક્ત ૧૬ ચૂર્ણમાંથી નિશીથ, દશાશ્રુતસ્કન્ધ, જીતકલ્પ એ ત્રણ ચૂર્ણ અમારા આ સંપાદનમાં સમાવાઈ ગયેલ છે.
- (૨) આચાર, સૂત્રકૃત, આવશ્યક, દશવૈકાલિક, ઉત્તરાધ્યયન, નન્દી, અનુયોગદાર એ સાત ચૂર્ણ પૂજ્યપાદ આગમોદ્ધારક શ્રી એ પ્રકાશીત કરાવી છે.
- (૩) દશવૈકાલિકની બીજી એક ચૂર્ણ જે અગત્યસિંહસૂરિકૃત છે તેનું પ્રકાશન પૂજ્ય શ્રી પુન્યવિજયજીએ કરાવેલ છે.
- (૪) જંબૂદ્વીપપ્રજ્ઞસિચૂર્ણ વિશે હીરાલાલ કાપડીયા પ્રશ્નાર્થચિહ્ન ઉભું કરે છે. ભગવતી ચૂર્ણ તો મળેજ છે, પણ હજી પ્રકાશીત થઈ નથી. તેમજ વૃહલ્કલ્પ, વ્યવહાર, પદ્મકલ્પ એ ત્રણ હસ્તપ્રતો અમે જોઈ છે પણ પ્રકાશીત થયાનું જાણમાં નથી.
- (૫) ચૂર્ણિકાર તરીકે જિનદાસગણિમહત્તરનું નામ મુખ્યત્વે સંભળાય છે. કેટલાકના મતે અમુક ચૂર્ણના કર્તાનો સ્પષ્ટોલ્લેખ મળતો નથી.

“આગમ-પંચાંગી” એક ચિન્ત્ય બાબત”

- ૧ વર્તમાન કાળે પ્રામ આગમ સાહિત્યની વિચારણા પછી ખરેખર આગમના પાંચ અંગોમાં કેટલું અને શું ઉપલબ્ધ છે તે જાણ્યા પછી એક પ્રશ્ન થાય કે આગમ પંચાંગી ની વાતો કેટલી ચિન્ત્ય છે. અંગ-ઉપાંગ-પ્રકીર્ણક-ચૂલિકા એ ૩૫ આગમો ઉપર માણ્ય નથી. એટલે ૩૫ આગમનું એક અંગ તો અપ્રાપ્ય જ બન્યું. સૂત્ર પરત્વે ઉપલબ્ધ નિર્વૃક્તિ ફક્ત છ છે. એટલે ૩૬ આગમોનું એક અંગ અપ્રાપ્ય જ બન્યું. આ રીતે ક્યાંક માણ્ય, ક્યાંક નિર્વૃક્તિ અને ક્યાંક ચૂર્ણિના અભાવે વર્તમાન કાળે સુવ્યવસ્થિત પંચાંગી એક માત્ર આવશ્યક સૂત્રની ગણાય.
- ૨ નન્દીસૂત્ર માં પંચાંગીને બદલે સંગ્રહણી, પ્રતિપત્તિ ઓ વગેરેના પણ ઉલ્લેખ છે.

▶ ૪૫ આગમ અંતર્ગત વર્તમાન કાળે ઉપલબ્ધ વિભાગો ◀

[સૂચના :- અમે સંપાદીત કરેલ આગમસુત્તાણિ-સટીકં માં બેકી નંબરના પૃષ્ઠો ઉપર જમણી બાજુ આગમસૂત્ર ના નામ પછી અંકો આપેલ છે. જેમકે ૧/૩/૬/૨/૫૪ વગેરે. આ અંકો તે તે આગમના વિભાગીકરણને જણાવે છે. જેમકે આચારમાં પ્રથમ અંક શ્રુતસ્કન્ધનો છે તેના વિભાગ રૂપે બીજો અંક ચૂલા છે તેના પેટા વિભાગ રૂપે ત્રીજો અંક અધ્યયન નો છે. તેના પેટા વિભાગ રૂપે ચોથો અંક ઉદ્દેશક નો છે. તેના પેટા વિભાગ રૂપે છેલ્લો અંક મૂલનો છે. આ મૂલ ગદ્ય કે પદ્ય હોઈ શકે. જો ગદ્ય હોય તો ત્યાં પેરેશ્રાફ સ્ટાઈલથી કે છુટુ લખાણ છે અને ગાથા/પદ્ય ને પદ્યની સ્ટાઈલથી ॥ - ॥ ગોઠવેલ છે.]

પ્રત્યેક આગમ માટે આ રીતે જ ઓબ્લિકમાં (/) પછી ના વિભાગને તેના-તેના પેટા-પેટા વિભાગ સમજવા.

જ્યાં જે-તે પેટા વિભાગ ન હોય ત્યાં (/) ઓબ્લિક પછી ડેસ મુકીને તે વિભાગ ત્યાં નથી તેમ સુચવેલું છે.]

- (૧) આચાર - શ્રુતસ્કન્ધ:/ચૂલા/અધ્યયનં/ઉદ્દેશક:/મૂલં
ચૂલા નામક પેટા વિભાગ બીજા શ્રુતસ્કન્ધ.માં જ છે.
- (૨) સૂત્રકૃત - શ્રુતસ્કન્ધ:/અધ્યયનં/ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૩) સ્થાન - સ્થાનં/અધ્યયનં/મૂલં
- (૪) સમવાય - સમવાય:/મૂલં
- (૫) મગવતી - શતકં/વર્ગ:-અંતરશતકં/ઉદ્દેશક:/મૂલં
અહીં શતકના પેટા વિભાગમાં બે નામો છે. (૧) વર્ગ: (૨) અંતરશતક કેમકે શતક ૨૧, ૨૨, ૨૩ માં શતક ના પેટા વિભાગનું નામ વર્ગ: જ સાવેલ છે. શતક - ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૪૦ ના પેટા વિભાગને અંતરશતક અથવા શતકશતક નામથી ઓળખાવાય છે.
- (૬) જ્ઞાતાધર્મકથા- શ્રુતસ્કન્ધ:/વર્ગ:/અધ્યયનં/મૂલં
પહેલા શ્રુતસ્કન્ધ માં અધ્યયન જ છે. બીજા શ્રુતસ્કન્ધ નો પેટાવિભાગ વર્ગ નામે છે અને તે વર્ગ ના પેટા વિભાગમાં અધ્યયન છે.
- (૭) ઉપાસકદશા- અધ્યયનં/મૂલં
- (૮) અન્તકૃદશા- વર્ગ:/અધ્યયનં/મૂલં
- (૯) અનુત્તરોપપાતિકદશા- વર્ગ:/અધ્યયનં/મૂલં
- (૧૦) પ્રશ્નવ્યાકરણ- દ્વારં/અધ્યયનં/મૂલં
આશ્રવ અને સંવર એવા સ્પષ્ટ બે ભેદ છે જેને આશ્રવદ્વાર અને સંવરદ્વાર કહ્યા છે. (કોઈક દ્વાર ને બદલે શ્રુતસ્કન્ધ શબ્દ પ્રયોગ પણ કરે છે)
- (૧૧) વિપાકશ્રુત- શ્રુતસ્કન્ધ:/અધ્યયનં/મૂલં
- (૧૨) ઔપપાતિક- મૂલં
- (૧૩) રાજપ્રશ્નીય- મૂલં

- (૧૪) જીવાજીવામિગમ- *પ્રતિપત્તિ:/* ઉદ્દેશક:/મૂલં
આ આગમમાં ઉક્ત ત્રણ વિભાગો કર્યા છે તો પણ સમજણ માટે પ્રતિપત્તિ: પછી એક પેટાવિભાગ નોંધનીય છે. કેમકે પ્રતિપત્તિ -૩-માં નેરદ્ય, તિરિક્ષજોગિય, મનુષ્ય, દેવ એવા ચાર પેટાવિભાગો પડે છે. તેથી તિપત્તિ/નેરદ્યઅદિ/ઉદ્દેશક:/મૂલં એ રીતે સ્પષ્ટ અલગ પાડેલા છે, એ જ રીતે દશમી પ્રતિપત્તિ ના ઉદ્દેશક: નવ નથી પણ તે પેટાવિભાગ પ્રતિપત્તિ: નામે જ છે.
- (૧૫) પ્રજ્ઞાપના- પદં/ઉદ્દેશક:/દ્વારં/મૂલં
પદના પેટા વિભાગમાં ક્યાંક ઉદ્દેશક: છે, ક્યાંક દ્વારં છે પણ પદ-૨૮ના પેટા વિભાગમાં ઉદ્દેશક: અને તેના પેટા વિભાગમાં દ્વારં પણ છે.
- (૧૬) સૂર્યપ્રજ્ઞાસિ- પ્રાભૂતં/પ્રાભૂતપ્રાભૂતં/મૂલં
- (૧૭) ચન્દ્રપ્રજ્ઞાસિ- પ્રાભૂતં/પ્રાભૂતપ્રાભૂતં/મૂલં
આગમ ૧૬-૧૭માં પ્રાભૂતપ્રાભૂત ના પણ પ્રતિપત્તિ: નામક પેટા વિભાગ છે. પણ ઉદ્દેશક: આદિ મુજબ તેનો વિશેષ વિસ્તાર થાયેલ નથી.
- (૧૮) જમ્બૂદીપપ્રજ્ઞાસિ- વક્ષસ્કાર:/મૂલં
- (૧૯) નિરયાવલિકા - અધ્યયનં/મૂલં
- (૨૦) કલ્પવત્તંસિકા - અધ્યયનં/મૂલં
- (૨૧) પુષ્પિતા - અધ્યયનં/મૂલં
- (૨૨) પુષ્પચૂલિકા - અધ્યયનં/મૂલં
- (૨૩) વણ્ણિદશા - અધ્યયનં/મૂલં
આગમ ૧૮ થી ૨૩ નિરયાવલિકાદિ નામથી સાથે જોવા મળે છે કેમકે તેને ઉપાંગના પાંચ વર્ગ તરીકે સૂત્રકારે ઓળખાવેલા છે. જેમાં વર્ગ-૧, નિરયાવલિકા, વર્ગ-૨ કલ્પવત્તંસિકા... વગેરે જાણવા
- (૨૪) યી ૩૩) ચતુ:શરણ (આદિ દશેપયત્રા) મૂલં
- (૩૪) નિશીથ - ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૩૫) બૃહત્કલ્પ - ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૩૬) વ્યવહાર - ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૩૭) દશાશ્રુતસ્કન્ધ - દશા/મૂલં
- (૩૮) જીતકલ્પ - મૂલં
- (૩૯) મહાનિશીથ - અધ્યયનં/ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૪૦) આવશ્યક - અધ્યયનં/મૂલં
- (૪૧) ઓઘ/પિણ્ડનિયુક્તિ - મૂલં
- (૪૨) દશવૈકાલિક - અધ્યયનં/ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૪૩) ઉત્તરાધ્યયન - અધ્યયનં//મૂલં
- (૪૪- ૪૫) નન્દી-અનુયોગદ્વાર - મૂલં

અમારા સંપાદીત ૪૫ આગમોમાં આવતા મૂલ નો અંક તથા તેમાં સમાવિષ્ટ ગાથા

ક્રમ	આગમસૂત્ર	મૂલં	ગાથા	ક્રમ	આગમસૂત્ર	મૂલં	ગાથા
૧.	આચાર	૫૫૨	૧૪૭	૨૪.	ઘતુ:શરણ	૬૩	૬૩
૨.	સૂત્રકૃત	૮૦૬	૭૨૩	૨૫.	આતુરપ્રત્યાખ્યાન	૭૧	૭૦
૩.	સ્થાન	૧૦૧૦	૧૬૯	૨૬.	મહાપ્રત્યાખ્યાનં	૧૪૨	૧૪૨
૪.	સમવાય	૩૮૩	૯૩	૨૭.	મક્તપરિજ્ઞા	૧૭૨	૧૭૨
૫.	મ્હવતી	૧૦૮૭	૧૧૪	૨૮.	તંદુલવૈચારિક	૧૬૧	૧૩૯
૬.	જ્ઞાતાધર્મકથા	૨૪૧	૫૭	૨૯.	સંસ્તારક	૧૩૩	૧૩૩
૭.	ઉપાસક દશા	૭૩	૧૩	૩૦.	ગચ્છાચાર	૧૩૭	૧૩૭
૮.	અન્તકૃદ્દશા	૬૨	૧૨	૩૧.	ગણિવિદ્યા	૮૨	૮૨
૯.	અનુતરોપપાતિક	૧૩	૪	૩૨.	દેવેન્દ્રસ્તવ	૩૦૭	૩૦૭
૧૦.	પ્રશ્નવ્યાકરણ	૪૭	૧૪	૩૩.	મરણસમાધિ	૬૬૪	૬૬૪
૧૧.	વિપાકશ્રુત	૪૭	૩	૩૪.	નિશીથ	૧૪૨૦	-
૧૨.	ઔપપાતિક	૭૭	૩૦	૩૫.	બૃહત્કલ્પ	૨૧૫	-
૧૩.	રાજપ્રશ્નિય	૮૫	-	૩૬.	વ્યવહાર	૨૮૫	-
૧૪.	જીવામિગમ	૩૯૮	૯૩	૩૭.	દશાશ્રુતસ્કન્ધ	૧૧૪	૫૬
૧૫.	વ્રજાપન્ના	૬૨૨	૨૩૧	૩૮.	જીતકલ્પ	૧૦૩	૧૦૩
૧૬.	સૂર્યપ્રજ્ઞાતિ	૨૧૪	૧૦૩	૩૯.	મહાનિશીથ	૧૫૨૮	૮
૧૭.	ચન્દ્રપ્રજ્ઞાતિ	૨૧૮	૧૦૭	૪૦.	આવશ્યક	૯૨	૨૧
૧૮.	જન્મ્બૂદીપપ્રજ્ઞાતિ	૩૬૫	૧૩૧	૪૧.	ઔઘનિર્યુક્તિ	૧૧૬૫	૧૧૬૫
૧૯.	નિરયાબલિકા	૨૧	-	૪૧.	પિષ્ઠનિર્યુક્તિ	૭૧૨	૭૧૨
૨૦.	કલ્પવર્તસિકા	૫	૧	૪૨.	દશવૈકાલિક	૫૪૦	૫૧૫
૨૧.	પુષ્પિતા	૧૧	૨	૪૩.	ઉત્તરાધ્યયન	૧૭૩૧	૧૬૪૦
૨૨.	પુષ્પચૂલિકા	૩	૧	૪૪.	નન્દી	૧૬૮	૯૩
૨૩.	વણિદશા	૫	૧	૪૫.	અનુયોગદ્વાર	૩૫૦	૧૪૧

નોંધ :- ઉક્ત ગાથા સંખ્યાનો સમાવેશ મૂલં માં થઈ જ નથી છે. તે મૂલ સિવાયની અલગ ગાથા સમજવી નહીં. મૂલ શબ્દ એ અમો સૂત્ર અને ગાથા બંને માટે નો આપેલો સંયુક્ત અનુક્રમ છે. ગાથા બધાંજ સંપાદનોમાં સામાન્ય અંક ધરાવતી હોવાથી તેનો અલગ અંક આપેલ છે. પણ સૂત્રના વિભાગ દરેક સંપાદકે ભિન્નભિન્ન રીતે કર્યા હોવાથી અમે સૂત્રાંક જુદો પાડતા નથી.

—: અમારા પ્રકાશનો :-

- [૧] અભિનવ હેમ લઘુપ્રક્રિયા - ૧ - સત્તાઙ્ગ વિવરણમ્
 [૨] અભિનવ હેમ લઘુપ્રક્રિયા - ૨ - સત્તાઙ્ગ વિવરણમ્
 [૩] અભિનવ હેમ લઘુપ્રક્રિયા - ૩ - સત્તાઙ્ગ વિવરણમ્
 [૪] અભિનવ હેમ લઘુપ્રક્રિયા - ૪ - સત્તાઙ્ગ વિવરણમ્
 [૫] કૃદ્વન્તમાલા
 [૬] ચૈત્યવન્દન પર્વમાલા
 [૭] ચૈત્યવન્દન સદ્ગ્રહ - તીર્થજિનવિશેષ
 [૮] ચૈત્યવન્દન ચૌવિંશી
 [૯] શત્રુઙ્ગય ભક્તિ [આવૃત્તિ-દો]
 [૧૦] અભિનવ જૈન પદ્માઙ્ગ - ૨૦૪૬
 [૧૧] અભિનવ ઉપદેશ પ્રાસાદ - ૧- શ્રાવક કર્તવ્ય - ૧ થી ૧૧
 [૧૨] અભિનવ ઉપદેશ પ્રાસાદ - ૨- શ્રાવક કર્તવ્ય - ૧૨ થી ૧૫
 [૧૩] અભિનવ ઉપદેશ પ્રાસાદ - ૩- શ્રાવક કર્તવ્ય - ૧૬ થી ૩૬
 [૧૪] નવપદ - શ્રીપાલ (શાશ્વતી ઓળીના વ્યાખ્યાન રૂપે)
 [૧૫] સમાધિ મરણ [વિધિ - સૂત્ર - પદ્ય - આરાધના-મરણભેદ-સંગ્રહ]
 [૧૬] ચૈત્યવંદન માળા [૭૭૯ ચૈત્યવનંદનોનો સંગ્રહ]
 [૧૭] તત્વાર્થ સૂત્ર પ્રબોધટીકા [અધ્યાય-૧]
 [૧૮] તત્વાર્થ સૂત્રના આગમ આધાર સ્થાનો
 [૧૯] સિદ્ધાચલનો સાથી [આવૃત્તિ - બે]
 [૨૦] ચૈત્ય પરિપાટી
 [૨૧] અમદાવાદ જિનમંદિર ઉપાશ્રય આદિ ડિરેક્ટરી
 [૨૨] શત્રુઙ્ગય ભક્તિ [આવૃત્તિ - બે]
 [૨૩] શ્રી નવકારમંત્ર નવલાખ જાપ નોંધપોથી
 [૨૪] શ્રી ચારિત્ર પદ એક કરોડ જાપ નોંધપોથી
 [૨૫] શ્રી બારવ્રત પુસ્તિકા તથા અન્ય નિયમો - [આવૃત્તિ - ચાર]
 [૨૬] અભિનવ જૈન પંચાંગ - ૨૦૪૨ [સર્વપ્રથમ ૧૩ વિભાગોમાં]
 [૨૭] શ્રી જ્ઞાનપદ પૂજા
 [૨૮] અંતિમ આરાધના તથા સાધુ સાધ્વી કાળધર્મ વિધિ
 [૨૯] શ્રાવક અંતિમ આરાધના [આવૃત્તિ ત્રણ]
 [૩૦] વીતરાગ સ્તુતિ સંચય [૧૧૫૧ લાવવાહી સ્તુતિઓ]
 [૩૧] (પૂજ્ય આગમોદ્ધારક શ્રી ના સમુદાયના) કાયમી સંપર્ક સ્થળો
 [૩૨] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૧
 [૩૩] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૨
 [૩૪] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૩
 [૩૫] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૪

[35]	तत्त्वार्थाधिगम सूत्र अभिनव टीका - अध्याय-५
[36]	तत्त्वार्थाधिगम सूत्र अभिनव टीका - अध्याय-६
[37]	तत्त्वार्थाधिगम सूत्र अभिनव टीका - अध्याय-७
[38]	तत्त्वार्थाधिगम सूत्र अभिनव टीका - अध्याय-८
[39]	तत्त्वार्थाधिगम सूत्र अभिनव टीका - अध्याय-९
[40]	तत्त्वार्थाधिगम सूत्र अभिनव टीका - अध्याय-१०

प्रकाशन १ थी ४१ अभिनवश्रुत प्रकाशने प्रगट करेले छे.

[४२]	आयारो	[आगमसुत्ताणि-१]	पढमं अंगसुत्तं
[४३]	सूयगडो	[आगमसुत्ताणि-२]	वीअं अंगसुत्तं
[४४]	ठाणं	[आगमसुत्ताणि-३]	तइयं अंगसुत्तं
[४५]	समवाओ	[आगमसुत्ताणि-४]	चउत्थं अंगसुत्तं
[४६]	विवाहपन्नति	[आगमसुत्ताणि-५]	पंचमं अंगसुत्तं
[४७]	नायाधम्मकहाओ	[आगमसुत्ताणि-६]	छट्ठं अंगसुत्तं
[४८]	उवासगदसाओ	[आगमसुत्ताणि-७]	सत्तमं अंगसुत्तं
[४९]	अंतगडदसाओ	[आगमसुत्ताणि-८]	अट्ठमं अंगसुत्तं
[५०]	अनुत्तोचवाइयदसाओ	[आगमसुत्ताणि-९]	नवमं अंगसुत्तं
[५१]	पणहावागरणं	[आगमसुत्ताणि-१०]	दसमं अंगसुत्तं
[५२]	विवागसूयं	[आगमसुत्ताणि-११]	एक्करसमं अंगसुत्तं
[५३]	उववाइयं	[आगमसुत्ताणि-१२]	पढमं उवंगसुत्तं
[५४]	रायप्पसेणियं	[आगमसुत्ताणि-१३]	वीअं उवंगसुत्तं
[५५]	जीवाजीवाभिगमं	[आगमसुत्ताणि-१४]	तइयं उवंगसुत्तं
[५६]	पन्नवणासुत्तं	[आगमसुत्ताणि-१५]	चउत्थं उवंगसुत्तं
[५७]	सूरपन्नतिः	[आगमसुत्ताणि-१६]	पंचमं उवंगसुत्तं
[५८]	चंदपन्नतिः	[आगमसुत्ताणि-१७]	छट्ठं उवंगसुत्तं
[५९]	जंबूद्दीवपन्नति	[आगमसुत्ताणि-१८]	सत्तमं उवंगसुत्तं
[६०]	निरयावल्लियाणं	[आगमसुत्ताणि-१९]	अट्ठमं उवंगसुत्तं
[६१]	कप्पवडिडिसियाणं	[आगमसुत्ताणि-२०]	नवमं उवंगसुत्तं
[६२]	पुष्फियाणं	[आगमसुत्ताणि-२१]	दसमं उवंगसुत्तं
[६३]	पुष्फचूलियाणं	[आगमसुत्ताणि-२२]	एक्करसमं उवंगसुत्तं
[६४]	वण्हिदसाणं	[आगमसुत्ताणि-२३]	बारसमं उवंगसुत्तं
[६५]	चउसरणं	[आगमसुत्ताणि-२४]	पढमं पर्ईण्णगं
[६६]	आउरपच्चक्खाणं	[आगमसुत्ताणि-२५]	वीअं पर्ईण्णगं
[६७]	महापच्चक्खाणं	[आगमसुत्ताणि-२६]	तीइयं पर्ईण्णगं
[६८]	भत्तपरिण्णा	[आगमसुत्ताणि-२७]	चउत्थं पर्ईण्णगं

[૬૧]	તંદુલવૈયાલિયં	[આગમસુત્તાણિ-૨૮]	પંચમં પર્દૈણ્ણગં
[૭૦]	સંધારગં	[આગમસુત્તાણિ-૨૯]	છટ્ઠં પર્દૈણ્ણગં
[૭૧]	ગચ્ચઞચાર	[આગમસુત્તાણિ-૩૦/૧]	સત્તમં પર્દૈણ્ણગં-૧
[૭૨]	ચંદાવેજ્ઝયં	[આગમસુત્તાણિ-૩૦/૨]	સત્તમં પર્દૈણ્ણગં-૨
[૭૩]	ગણિવિજ્ઞા	[આગમસુત્તાણિ-૩૧]	અહ્મમં પર્દૈણ્ણગં
[૭૪]	દેવિંદત્થઓ	[આગમસુત્તાણિ-૩૨]	નવમં પર્દૈણ્ણગં
[૭૫]	મરણસમાહિ	[આગમસુત્તાણિ-૩૩/૧]	દસમં પર્દૈણ્ણગં-૧
[૭૬]	વીરત્થવ	[આગમસુત્તાણિ-૩૩/૨]	દસમં પર્દૈણ્ણગં-૨
[૭૭]	નિસીહ	[આગમસુત્તાણિ-૩૪]	પદમં છેયસુત્તં
[૭૮]	બુહત્કપ્પો	[આગમસુત્તાણિ-૩૫]	બીઅં છેયસુત્તં
[૭૯]	વચહાર	[આગમસુત્તાણિ-૩૬]	તઇયં છેયસુત્તં
[૮૦]	દસાસુયક્કંધં	[આગમસુત્તાણિ-૩૭]	ચડત્થં છેયસુત્તં
[૮૧]	જીયકપ્પો	[આગમસુત્તાણિ-૩૮/૧]	પંચમં છેયસુત્તં-૧
[૮૨]	પંચકપ્પમાસ	[આગમસુત્તાણિ-૩૮/૨]	પંચમં છેયસુત્તં-૨
[૮૩]	મહાનિસીહં	[આગમસુત્તાણિ-૩૯]	છટ્ઠં છેયસુત્તં
[૮૪]	આવસસ્સયં	[આગમસુત્તાણિ-૪૦]	પદમં મૂલસુત્તં
[૮૫]	ઓહનિજ્ઞુત્તિ	[આગમસુત્તાણિ-૪૧/૧]	બીઅં મૂલસુત્તં-૧
[૮૬]	પિંડનિજ્ઞુત્તિ	[આગમસુત્તાણિ-૪૧/૨]	બીઅં મૂલસુત્તં-૨
[૮૭]	દસવૈયાલિયં	[આગમસુત્તાણિ-૪૨]	તઇયં મૂલસુત્તં
[૮૮]	ઉત્તરજ્ઞયણં	[આગમસુત્તાણિ-૪૩]	ચડત્થં મૂલસુત્તં
[૮૯]	નંદીસૂયં	[આગમસુત્તાણિ-૪૪]	પદમા ચૂલિયા
[૯૦]	અનુઓગદારં	[આગમસુત્તાણિ-૪૫]	બિતિયા ચૂલિયા

પ્રકાશન ૪૨ થી ૯૦ આગમશ્રુત પ્રકાશને પ્રગટ કરેલ છે.

[૯૧]	આપાર -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૧]	પહેલું અંગસૂત્ર
[૯૨]	સૂયગડ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૧]	બીજું અંગસૂત્ર
[૯૩]	ઠાણ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૧]	ત્રીજું અંગસૂત્ર
[૯૪]	સમવાય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૧]	ચોથું અંગસૂત્ર
[૯૫]	વિવાહપત્તિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૨]	પાંચમું અંગસૂત્ર
[૯૬]	નાયાધમ્મકહા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	છટ્ઠું અંગસૂત્ર
[૯૭]	ઉવાસગદસા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	સાતમું અંગસૂત્ર
[૯૮]	અંતગડદસા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	આઠમું અંગસૂત્ર
[૯૯]	અનુત્તરોપપાતિકદસા-	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	નવમું અંગસૂત્ર
[૧૦૦]	પણ્ણવાગરણ-	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	દશમું અંગસૂત્ર

[૧૦૧]	વિવાગસૂય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	અગિયારમું અંગસૂત્ર
[૧૦૨]	ઉવવાર્ષય	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૪]	પહેલું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૩]	રાયખ્મસેશિય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૪]	બીજું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૪]	જીવાજીવાભિગમ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૪]	ત્રીજું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૫]	પન્નવજ્ઞાસુત	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૪]	ચોથું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૬]	સૂરપન્નતિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	પાચમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૭]	ચંદપન્નતિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	છઠ્ઠું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૮]	જંબુદીવપન્નતિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	સાતમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૯]	નિરયાવલિયા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	આઠમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૧૦]	કપ્પવડિસિયા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	નવમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૧૧]	પુલ્હિયા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	દશમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૧૨]	પુલ્હચૂલિયા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	અગિયારમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૧૩]	વહિહદસા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	બારમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૧૪]	ચઉસરજ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	પહેલો પયત્રો
[૧૧૫]	આઉરખ્યકમાજ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	બીજો પયત્રો
[૧૧૬]	મહાપખ્યકમાજ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	ત્રીજો પયત્રો
[૧૧૭]	ભત્તપરિજ્ઞા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	ચોથો પયત્રો
[૧૧૮]	તંદુલવેયાલિય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	પાંચમો પયત્રો
[૧૧૯]	સંધારગ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	છઠ્ઠો પયત્રો
[૧૨૦]	ગચ્છાચાર -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	સાતમો પયત્રો-૧
[૧૨૧]	ચંદાવેજ્ઞય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	સાતમો પયત્રો-૨
[૧૨૨]	ગક્ષિવિજ્ઞ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	આઠમો પયત્રો
[૧૨૩]	દેવિદત્તઓ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	નવમો પયત્રો
[૧૨૪]	વીરત્યવ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	દશમો પયત્રો
[૧૨૫]	નિસીહ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	પહેલું છેદસૂત્ર
[૧૨૬]	બુહતકપ્પ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	બીજું છેદસૂત્ર
[૧૨૭]	વવહાર -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	ત્રીજું છેદસૂત્ર
[૧૨૮]	દસાસુયક્રમ્બંધ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	ચોથું છેદસૂત્ર
[૧૨૯]	જીયકપ્પો -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	પાંચમું છેદસૂત્ર
[૧૩૦]	મહાનિસીહ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	છઠ્ઠું છેદસૂત્ર
[૧૩૧]	આવસ્સય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	પહેલું મૂલસૂત્ર
[૧૩૨]	ઓહનિજ્ઞુત્તિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	બીજું મૂલસૂત્ર-૧
[૧૩૩]	પિંડનિજ્ઞુત્તિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	બીજું મૂલસૂત્ર-૨
[૧૩૪]	દસવેયાલિય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	ત્રીજું મૂલસૂત્ર

[૧૩૫] ઉત્તરજ્ઞપદ્ય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	ચોથું મૂલસુત્ર
[૧૩૬] નંદીસુતં -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	પહેલી ચૂલિકા
[૧૩૭] અનુયોગદ્વાર -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	બીજી ચૂલિકા

પ્રકાશન ૯૧ થી ૧૩૭ આગમદીપ પ્રકાશને પ્રગટ કરેલ છે.

[૧૩૮] દીક્ષા યોગાદિ વિધિ			
[૧૩૯] ૪૫ આગમ મહાપૂજન વિધિ			
[૧૪૦] આચારાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧
[૧૪૧] સૂત્રવૃત્તાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૨
[૧૪૨] સ્થાનાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૩
[૧૪૩] સમવાયાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૪
[૧૪૪] ભગવતીઅન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૫/૬
[૧૪૫] જ્ઞાતાધર્મકથાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૭
[૧૪૬] ઉપાસકદશાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૭
[૧૪૭] અન્તકૃદ્દશાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૭
[૧૪૮] અનુત્તરોપપાતિકદશાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૭
[૧૪૯] પ્રશ્નવ્યાકરણાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૭
[૧૫૦] વિપાકશ્રુતાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૮
[૧૫૧] ઔપપાતિકઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૮
[૧૫૨] રાજપ્રશ્નિયઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૮
[૧૫૩] જીવાજીવાભિગમઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૯
[૧૫૪] પ્રજ્ઞાપનાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૦/૧૧
[૧૫૫] સૂર્યપ્રજ્ઞાસિઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૨
[૧૫૬] ચન્દ્રપ્રજ્ઞાસિઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૨
[૧૫૭] જમ્બૂદ્વીવપ્રજ્ઞાસિઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૩
[૧૫૮] નિરયાવલિકાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૫૯] કલ્પવતંસિકાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૦] પુષ્પિતાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૧] પુષ્પચૂલિકાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૨] વર્ણિદસાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૩] ચતુઃશરણપ્રકીર્ણકસૂત્ર સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૪] આતુરપ્રત્યાઘ્યાનપ્રકીર્ણકસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૫] મહાપ્રત્યાઘ્યાનપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૬] ભક્તપરિજ્ઞાપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪

[૧૬૭]	તંદુલવૈચારિકપ્રકીર્ણકસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૬૮]	સંસ્તારકપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૬૯]	ગચ્છાચારપ્રકીર્ણકસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૭૦]	ગણિવિદ્યાપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૭૧]	દેવેન્દ્રસ્તવપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૭૨]	મરણસમાધિપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૭૩]	નિશીઘછેદસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૫-૧૬-૧૭
[૧૭૪]	બૃહત્કલ્પછેદસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૮-૧૯-૨૦
[૧૭૫]	વ્યવહારછેદસૂત્રં સટીકં	આગમ સુત્તાણિ સટીકં-૨૧-૨૨
[૧૭૬]	દશાશ્રુતસ્કન્ધછેદસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૩
[૧૭૭]	જીતકલ્પછેદસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૩
[૧૭૮]	મહાનિશીઘસૂત્રં (મૂલં)	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૩
[૧૭૯]	આવશ્યકમૂલસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૪-૨૫
[૧૮૦]	ઓષનિર્ચુક્તિમૂલસૂત્રં સટીકં	આગમ સુત્તાણિ સટીકં-૨૬
[૧૮૧]	પિષ્ઠનિર્ચુક્તિમૂલસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૬
[૧૮૨]	દશવૈકાલિકમૂલસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૭
[૧૮૩]	ઉત્તરાધ્યયનમૂલસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૮-૨૯
[૧૮૪]	નન્દી-ચૂલિકાસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૩૦
[૧૮૫]	અનુયોગદ્વારચૂલિકાસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૩૦

પ્રકાશન ૧૩૯ થી ૧૮૫ આગમશ્રુત પ્રકાશને પ્રગટ કરેલ છે.

—: સંપર્ક સ્થળ :-

‘આગમ આરાધના કેન્દ્ર’

શીતલનાથ સોસાયટી-વિભાગ-૧, ફ્લેટ નં-૧૩, ૪થે માળે
શ્રી નમિનાથ જૈન દેરાસરજી પાછળ, બ્હાઈ સેન્ટર, ખાનપુર
અમદાવાદ-૧

“आगमसुत्ताणि-सटीकं” भाग १ थी ३० नुं विवरण

आगमसुत्ताणि	समाविष्टाआगमाः
भाग-१	आधार
भाग-२	सूत्रकृत
भाग-३	स्थान
भाग-४	समवाय
भाग-५-६	भगवती (अपरनाम व्याख्याप्रज्ञप्ति)
भाग-७	ज्ञाताधर्मकथा, उपासकदशा, अन्तकृद्दशा, अनुत्तरोपपातिकदशा, प्रश्नव्याकरण
भाग-८	विपाकश्रुत, औपपातिक, राजप्रश्निय
भाग-९	जीवाजीवाभिगम
भाग-१०-११	प्रज्ञापना
भाग-१२	सूर्यप्रज्ञप्ति, चन्द्रप्रज्ञप्ति
भाग-१३	जम्बूद्वीपप्रज्ञप्ति
भाग-१४	निरवायलिका, कल्पवतंसिका, पुष्पिका, पुष्पचूलिका वण्हिदशा, चातुःशरण, आतुरप्रत्याख्यान, महाप्रत्याख्यान, भक्तपरिज्ञा, तन्दुलैव्यारिक, संस्कारक, फल्यचार, गणिविद्या, देवेन्द्रस्तव, मरणसमाधि
भाग-१५-१६-१७	नीशीथ
भाग-१८-१९-२०	बृहत्कल्प
भाग-२१-२२	व्यवहार
भाग-२३	दशाश्रुतस्कन्ध, जीतकल्प, महनिशीथ
भाग-२४-२५	आवश्यक
भाग-२६	ओघनियुक्ति, पिण्डनियुक्ति
भाग-२७	दशवैकालिक
भाग-२८-२९	उत्तराध्ययन
भाग-३०	नन्दी, अनुयोगद्वार

श्रुतिः

चूर्णः

भाष्यं

निर्मुक्तिः

मूलं